

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 18. OŽUJKA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 110

Intervju:
Jovan Slavković

TEMA BROJA: BIJELA KUGA I DALJE HARA

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORA I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Dnevni red

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, koju je prošloga tjedna od predsjednika Josipa Ivanovića zatražila skupina vijećnika, bit će održana sutra (subota), ali je pitanje s kojim dnevnim redom. Naime, vijećnici su tražili da HNV na sjednici zauzme stav o dva goruća problema koji su se zloslutno nadvili nad hrvatskom zajednicom – a to su informiranje na RTV-u Novi Sad i pokušaj uvođenja »bunjevačkog jezika« u škole – ali je predsjednik Ivanović sazivajući sjednicu ta pitanja stavio kao tek 6. i 7. točku dnevnog reda, prije kojih su usvajanje izvješća o realizaciji Plana rada HNV-a u prošloj godini, usvajanje financijskog izvješća te prijedlog za uskraćivanje povjerenja predsjedniku Izvršnog odbora HNV-a, a odmah zatim i prijedlog za izbor novog predsjednika IO HNV-a.

Na stranu sad to što se prijedlog za uskraćivanje povjerenja nekom dužnosniku i prijedlog za izbor nove osobe na tu dužnost ne stavljaju na istu sjednicu, jer nije logično i predstavlja prejudiciranje odluke vijećnika, najveći je, čini se, problem taj što se krućijalne stvari za zajednicu ostavljaju za rep sjednice. Nema sumnje da postoje, najblaže rečeno, nesuglasice u vodstvu HNV-a, ali rješavanje problema koji pritišću cijelu zajednicu svakako je važnije od kadrovskih pomicanja u vrhu Vijeća.

Svaka rasprava o godišnjim izvješćima i financijama, a pogotovo o smjenama i izborima, nužno zahtijeva vrijeme i pitanje je kada će, i hoće li uopće, vijećnici stići diskutirati o onome što je nesumnjivo od općeg značaja. Loša komunikacija i nesuradnja između čelnika HNV-a već je mjesecima javna tajna, ali je sazivanjem ove sjednice i uvrštavanjem u dnevni red prijedloga za izglasavanje nepovjerenja jednoga od njih, ta tema izbila u prvi plan u možda najgorem mogućem momentu. I upravo zbog toga, ako se unutarnji problem HNV-a, koji bez sumnje otežava, a sve više i blokira rad ovoga tijela, nije razriješio unazad pola godine, onda slobodno može pričekati još, recimo, tjedan dana, pa da se o tome otvoreno razgovara nakon što se neke druge, a važne stvari razriješe. Ovako ostaje dojam da bi namjera mogla biti razvodnjavanje ili potpuno odlaganje rasprave o informiranju i bunjevizaciji, što ni na kraći niti na duži rok ne može donijeti ništa dobro. U nekim oblastima već smo sada u takvom zaostatku da je pitanje – možemo li se uopće sustići.

Z. P.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

Hoće li biti burno: sjedište HNV-a u Subotici

ČETVRTAK, 10. 3.

Sukobi hrvatskih i srpskih navijača

Susreti visokog rizika.....8,9

DSHV i Njemački narodni savez

Suradnja i međusobna potpora.....10,11

Vuk Drašković u Novom Sadu

Prava manjina – ogledalo većine.....13

Intervju

Jovan Slavković.....16-19

Upozoravajući odnos nataliteta i mortaliteta

Bijela kuga i dalje hara.....20,21

Iz Prosvetnog glasnika Srbije

**»Bunjevački jezik«
spreman za škole.....22-25**

Ekskluzivno, Boris Novković

S »Vukovima« put Ukrajine.....53**Lobiranje**

I zagrebački nadbiskup Josip Bozanić, koji sudjeluje na zasjedanju Vijeća biskupskih konferencija zemalja Europske unije, imao je prigodu lobirati za hrvatsko priključivanje Uniji. Bozanić se i osobno susreo s predsjednikom Europske komisije Joseom Manuelom Barrosum.

Gospodarstvenici

U Subotici je održan susret predstavnika Regionalne gospodarske komore Subotica i Županijske komore iz Osijeka. Iz Osiječko-baranjske županije stigli su predstavnici 12 firmi iz prehrambene i kemijske industrije. U ovom momentu sa Srbijom posluje oko 300 poduzeća iz Osiječko-baranjske županije.

Vojvodina

Pokrajinska vlada uputila je republičkoj Skupštini prijedlog platforme o položaju Vojvodine u novom ustavu Srbije. Pokrajinski premijer i vice-premijer Bojan Pajtić i Tamás Korhecz ocijenili su da prijedlog, u glavnim točkama, nije u suprotnosti s prijedlozima koje su predložile republička Vlada i tim predsjednika Srbije Borisa Tadića. Kreatori platforme kažu i da je ovaj dokument zasnovan na tri principa. Prvi je definiranje Vojvodine kao suvremene europske regije, drugi princip je cjelovitost Srbije, dok treći princip počiva na ustavnoj garanciji prava pokrajine da raspolaže imovinom, a ovo posljednje se ujedno naglašava i kao jedan od najvažnijih principa platforme. Predsjednik Izvršnog Vijeća Vojvodine Bojan Pajtić smatra kako će većini parlamentarnih stranaka u našoj zemlji platforma biti prihvatljiva.

Standardi

Šef Misije OEES-a u Hrvatskoj Peter Semneby kaže da je Hrvatska ostvarila napredak, ali nedovoljan na polju povratka izbjeglih.

PETAK, 11. 3.

Put

Ministrica u Vladi Crne Gore za europske integracije Gordana Đurović izjavila je da državna zajednica ne olakšava put do EU. Ona je ocijenila da se nepotrebno inzistira na argumentaciji kako je državna zajednica Srbije i Crne Gore brži put za integraciju u Europu. »To je priča iz 2002., a sada je 2005.«, rekla je Gordana Đurović.

Dijalog

Predstavnici vlasti u Beogradu i kosovskih Srba kazali su da su spremni za neposredan dijalog s Prištinom. Na skupu o Kosovu koji su u Berlinu organizirali Društvo za jugoistočnu Europu i Fondacija Friedrich Ebert, politički direktor u Ministarstvu vanjskih poslova Michael Shefer rekao je kako se prije bilo kakvih pregovora o Kosovu moraju isključiti četiri stavke. To su »povratak na situaciju prije 1999., brza i bezuvjetna nezavisnost Kosova, podjela i spajanje Kosova s bilo kojom drugom državom«.

Amerika

Ekonomija Europske unije je, prema jednom istraživanju, na razini na kojoj je ekonomija SAD bila krajem sedamdesetih godina. U istraživanju koje će biti predstavljeno Udruženju gospodarskih komora EU navodi se da će EU biti potrebna 51 godina da dostigne produktivnost SAD po stopi zaposlenih, ali i to jedino ako prestigne SAD u njenih 0,5 posto godišnjeg rasta, navodi »Financial times«.

SUBOTA, 12. 3.

Obveze

Ništa se neće dogoditi ne počnu li pristupni pregovori 17. ožujka, iako hrvatska Vlada i dalje vjeruje da će pregovori tada početi, rekla je u Splitu ministrica vanjskih poslova i europskih integracija Kolinda Grabar-Kitarović, dodajući kako prije i poslije tog datuma sve hrvatske obveze ostaju. Jedino preostalo sporno pitanje potpuna je suradnja s Međunarodnim sudom za ratne zločine, odnosno uhićenje generala Ante Gotovine.

Prijetnje

Ministarstvo unutarnjih poslova Hrvatske potvrdilo je da su na adrese nekoliko veleposlanstava i predstavništava međunarodnih organizacija u toj zemlji stigla pisma prijetjećeg sadržaja. Pisma su, među ostalim, dobila veleposlanstva Velike Britanije i Nizozemske, dakle zemalja koje prednjače u zagovaranju odgode početka pregovora Hrvatske s Europskom unijom. Policija provodi vještačenje pisama, a posebno se nadziru i ustanove koje su pisma zaprimile. U MUP-u ne žele otkriti što piše u pismima ni točan popis institucija kojima su upućena.

Godišnjica

U Beogradu obilježena druga godišnjica ubojstva srbijanskog premijera Zorana Đinđića. Đinđić je ubijen u atentatu ispred sjedišta Vlade 12. ožujka 2003. godine. Bio je prvi demokratski premijer Srbije, a njegova vlada izabrana je 21. siječnja 2001., poslije demokratskih promjena iz listopada 2000. i dolaska na vlast Demokratske opozicije Srbije.

Ubojstvo

Jovan Knežević (1966.) osumnjičen za ubojstvo troje rođaka sa žene strane i ranjavanje jedne rođake uhićen u Beočinu. Knežević se pripisuje da je oko 18.15 sati u Karađorđevoj ulici 23 u ovom srijemskom gradiću hicima iz pištolja lišio života šogora Jovana Jovića (1956.) iz Beočina, šogorovu kćerku Anju Jović (1979.), tasta Ivana Babnika (1936.), dok je punica Franku Babnik (1943.) ranio.

NEDJELJA, 13. 3.

Sukobi

U australskom gradu Sydneyu dogodili su se sukobi Hrvata i Srba koji navijaju za različite nogometne klubove. Na žalost, rivalstvo se tijekom noći proširilo i izvan nogometnih terena, kada je automobil pogođen bakljom, a klupske prostorije prorešetane mecima.

Nasilje je počelo u nedjelju kada su deseci navijača Sydney Uniteda, kluba s hrvatskom pozadinom, u predgrađu Sydneyja ušli u sukob sa suparnicima Srbima, koji podržavaju suparničke White Eaglese. Dva policajca su nastradala dok je pet osoba uhićeno.

Ipak, barbarstvo nije stalo samo na tome, već su u ponedjeljak navečer navijači »Bijelih orlova« zapalili auto zaposlenika Sydney Uniteda, dok su im ovi uzvratili nekoliko sati kasnije ispucajima 12 metaka u klupske prostorije White Eaglesa. No srećom tu nije bilo ozlijeđenih.

PONEDJELJAK, 14. 3.

Mediji

Misija OESS-a u Beogradu podsjeća Vladu Srbije da treba privatizirati lokalne medije sukladno zakonu. Šef Misije Maurizio Massari je rekao kako je odlaganje pune primjene Zakona o radiodifuziji, usvojenog 2002., zaustavilo predviđen proces privatizacije lokalnih i regionalnih elektronskih medija, učinivši ih podložnim političkim utjecajima.

Optužnica

Haški sud je podigao optužnicu protiv bivšeg makedonskog ministra unutarnjih poslova Ljube Boškovskog. Kako prenose agencije, Boškovski se nalazi u pritvoru u Puli zbog ubojstva sedam azijskih emigranata 2002. godine, za koje on tvrdi da su ubijeni tijekom policijske operacije provedene protiv islamskih terorista.

Vlasi

Nevladina organizacija Zajednica Vlaha »Paulj Matejić« iz Melnice kod Petrovca na Mlavi i Vlaška demokratska stranka iz Bora pokrenuli su formiranje nacionalnog vijeća, a savjetnica u Ministarstvu SiCG za ljudska prava i nacionalne manjine Vesna Mitrić potvrdila je iniciranje vijeća koje bi se, između ostalog, zalagalo za uporabu vlaščkog jezika u obrazovanju i informiranju. Prema njenim riječima, 2002. se na popisu stanovništva 40.450 stanovnika SiCG izjasnilo kao Vlasi.

UTORAK, 15. 3.

Meron

Predsjednik Haškog suda Teodor Meron došao je u posjet Beogradu, gdje je s premijerom Vojislavom Koštunicom razgovarao o aktualnim pitanjima suradnje Srbije s Haškim sudom.

Zakon

Predsjednik Srbije Boris Tadić potpisao je Zakon o radu, koji je prije dva tjedna odbio potpisati, ali istovremeno traži hitnu ocjenu njegove ustavnosti.

Rugova

U Prištini je došlo do eksplozije u trenutku prolaska automobila u kojem je bio predsjednik Kosova Ibrahim Rugova. Eksplozija se dogodila nedaleko od zgrade Vlade Kosova. Prema prvim informacijama, Rugova nije povrijeđen, ali je oštećeno vozilo u kojem se nalazio.

SRIJEDA, 16. 3.

Odgoda

Ministri vanjskih poslova Europske unije odlučili su odgoditi početak pristupnih pregovora s Hrvatskom, koji su trebali započeti 17. ožujka, doznaje se iz diplomatskih izvora. Luksemburško predsjedništvo je nakon rasprave zaključilo da nema potrebne suglasnosti je li Hrvatska ispunila postavljeni uvjet pune suradnje s Haškim sudom. U raspravi je sudjelovalo 17 ministara, od kojih se većina izjasnila protiv početka pregovora, doznaje se iz diplomatskih izvora. Zasad još nema službene potvrde o odgodi, očekuje se da će to biti objavljeno na konferenciji za novinare nakon završetka sjednice. Ministri vanjskih poslova nastavit će poslije podne raspravu o Hrvatskoj kako bi usuglasili tekst zaključaka.

DOK SE SVI NE ZADOVOLJE

Hrvati od Del Ponte traže da im te indicije (da je Ante Gotovina u Hrvatskoj) napokon i prepu - sti. Hrvati kažu da žele, ali da ne mogu uhititi Gotovinu, a Del Pon - te kaže da mogu, ali da neće. Ova se igra može nastaviti tako dugo sve dok i Srbi ne postanu zreli za prijam, dok Turci ne bu - du pripadali Europskoj uniji i dok Britanci napokon ne budu zadovoljeni«. Frankfurter Allge - meine Zeitung, Vjesnik, 10. ožujka

AJMO, AJDE

Hrvati opet divljali
Srbija opet šuti! Glas jav - nosti, naslov, 15. ožujka

JA TEBI – TI MENI

Slovinci se ne vraćaju samo u »Mer - skator«, a Hrvati u »Agrokor« stilu. Ne sumnjamo da su njihovu robu pazari - li i neki koji su podvriskivali na Slobi - nom mitingu na Ušću, ali se danas, toli - ko godina nakon »Cankarjevog doma« i skupa podrške albanskim rudarima u Trepči, Slovinci na Kosovo vraćaju i pod OESS etiketom, što također daje za pravo da ništa više nije kao prije. Za Srbiju i u smislu da su Slovenija i Hrvatska naš najbliži Zapad i to još veći nego što su to bile u zajedničkoj državi. Možda se Slove - nija i ne pita baš toliko, ali ako njen ministar vanjskih poslova Dimitrij Rupel na Kosovo dođe kao predsjedava - jući OESS-a, nije baš nevažno ima li Slovenija razumije - vanja za srpsku stvar. Eto, ni mi se nešto bog zna što ne pitamo, ali je Hrvatskoj bitno da je podržimo za mjesto nestalnog člana Vijeća sigurnosti UN. A, to pragmatično susjedsko, »ja tebi – ti meni«, je kopernikanski obrt u od - nosu na ono drugo susjedsko »ja tebi – ti meni«. **Zoran Panović**, komentator, Danas, 12. ožujka

CURICULUM VITAE

Hrvati do danas nisu posve raščistili s povije - snim zabludama ni jasno historiografski od - redili ulogu NDH i njezine posljedice za nacio - nalni identitet, kao što to nisu učinili ni sa svojim antifašizmom, titoizmom, jugoslavenskom državom, Domovinskim ratom... Sva su ta »neri - ješana pitanja« izvor frustracija, ali i sukoba koji perpetuiraju stanje trajne nesigurnosti Hrvatske u srazu s drugima. Hrvatska se mora rasteretiti svo - jih povijesnih hipoteka i bolesne ambicije da svoj curriculum vitae učini »još starijim i značajnijim«. **Davorka Blažević**, komentatorica, Slobodna Dalmacija, 10. ožujka

BESKORISNI PODRIVATELJ

Moram reći da Haški sud posta - je negativan čimbenik u na - stojanjima međunarodne zajednice da očuva mir na Balkanu. Haški sud ne samo da je beskoristan, nego je i negativan, jer podriva reformi - ste: u Srbiji predsjednika Borisa Tadića i njegove suradnike, u Hrvatskoj predsjednika Stjepana Mesića, a sada čak i na Ko - sovu. **Martin Sletzinger**, direktor Odjela za istočnoeuropske studije pri Centru Woodrow Wilson, Vjesnik, 10. ožujka

TEORIJE ZAVJERE

Teorija zavjere je masovna endemska i umna bolest u Srba, ali i kod Hrvata i ostalih. To su muke malih naroda, kojima je najlakše da kao oni starci iz »Zlatnog tele - ta« sjede po kavanama u Odesi i bistre bje - losvjetsku politiku dok im revolucija grmi preko leđa. Nema ništa od kojekakvih »teo - rija zavjere«, nema indicija, nema ničega. Od Đinđićevog uboj - stva nikada se neće napraviti John Fitzgerald Kennedy varijanta, u kojoj će čitava gomila pisaca, De Lilova ili Džejmsova Ivoryja, pisati po nekoliko knjiga u kojima se oko Kennedyjevog ubojstva ispredaju kojekakve fantastične »teorije zavjere« i bu - dalaštine. To je lako štivo za pred spavanje. **Miloš Vasić**, novi - nar, autor knjige »Atentat na Zorana«, Dnevnik, 12. ožujka

PREBIRANJE PO PRECIMA

Pomama prebiranja po precima, prvi puta je primijećena među građanstvom sjeverne srpske pokrajine prije dvije godine, kada su mađarski i hrvatski konzulati u Srbiji, izdavali svojim sunarod - njcima osobne iskaznice i putovnice matičnih zemalja. Pokraj Mađara i Hrvata, matične službe u mnogim gradovima Pokrajine, opsjedali su i Srbi s jedinim ciljem – da se domognu potvrde o ne - kom pretku mađarske ili hrvatske nacionalnosti, koji bi ih preko reda uveo u visoko europsko društvo. Potaknuti uputama konzulata koji su im nabrajali što bi sve mogao biti preduvjet dobivanja strane osobne iskaznice ili putovnice, dolazili su nam ljudi panično tražeći potvrdu da im je neki predek bio Mađar ili Hrvat – kažu u Matičnoj službi Novi Sad, gdje počiva arhiva od 1895. godine. **J. Si - mić**, Večernje novosti, 6. ožujka

Dujizmi

- ✓ *Po statistici mi živimo mnogo bolje, ali mi to ne možemo osjetiti;*
- ✓ *Omča bi presudila, ali ne mogu sastaviti kraj s krajem;*
- ✓ *Cipar nije srpska riječ, ali je za Srbe značajno bogatstvo;*
- ✓ *I dalje ćemo gubiti vrijeme, samo da što prije stigne Nova godina!*

Dujo Runje

Idući ravno ne stiže se baš daleko, Mali princ

Armatura primitivizma

Tuče između navijača srpskih i hrvatskih klubova vratili su me u idilično doba kada je sport bio sredstvo dokazivanja nacionalne svijesti. U njih se rijetko miješala milicija – njih se naše tučnjave nisu ticale. Nismo se tukli jedni »protiv« drugih, već smo se tukli da se Pokažemo (osobito ako je na stadionu bilo curica, koje su i dolazile da bi gledale tuču, naravno; u nogomet se nisu razumjele) i Dokažemo (svoju nepokolebljivu pripadnost naciji). To su bile svete riječi. U ponedjeljak smo hanzaplastima polijepljenim i gdje treba i gdje ne treba, šarmirali curice i skupa s navijačima protivničkoga kluba, uz pivo, analizirali tko je popio više batina. Tuče smo, dakle, shvaćali ozbiljno.

Današnje tuče, očito, nemaju smisla. Navijači hrvatskih i srpskih klubova žele ozlijediti jedni druge – očito mrze jedni druge. Mi smo samo voljeli svoje. I žalili Muslimane, a danas Bošnjake, što ih je izdao Repčić. Naime, prijelaz iz Dinama u Hajduk, i obrnuto (slučaj Džoni ili Deverić), tek da pojasnim mladima, smatrao se uvredom, a odlazak Prosi-nečkog u Zvezdu a osobito nekoliko godina ranije Repčića u isti klub, bila je izdaja. Nacionalna. Samo smo zadnju riječ redovno preskakali.

VODEĆI EUROSKEPTIK: Tradicija prikriva slabiće. Tradicijom kao argumentom pravdaju se zločini, zataškavaju prijestupi, zamagluje istina o vlastitoj nesposobnosti te se tako čuvaju pozicije – manirom najboljega sociologa objasnio je lokalni moćnik *Branimir Glavaš* svekolikom neukom hrvatskom pučanstvu da neke europske zemlje gaje tradicionalnu netrpeljivost spram Hrvata (inače, pravednih, nježnih i dobrih, op. Z. S.) i da je neuhićenje *Ante Gotovine* tek loše pripremljena izlika za odgodu početka pregovora Hrvatske o priključenju u Europsku uniju; »teorija urote« već ima gadljiv ton. Šarlatanske igrarije hrvatskih političara, čiji psiho-profil u ovih 15 godina mlade hrvatske države još nismo odgonetnuli, ali naslućujemo u koju bi ga kategoriju valjalo ubrojiti, eksperimenti vlastodržaca kojima je umalo dokrajčena samosvijest Hrvata, a o pustošenju zajedničke imovine te prirodnih bogatstava ne valja trošiti riječi, doveli su Republiku Hrvatsku na rub civiliziranoga svijeta, a Hrvate smjestili među narodnosne skupine čije su etičke vrednote, u najmanju ruku, sumnjive.

I, onda je Škoro pred razularenima, koji samo mrze, otpjevao ekumensku i pacifističku, dakle tradicionalnim hrvatskim vrednotama nabijenu pjesmicu Sude mi (tu je pjesmu, valjda naručio Branimir Glavaš; prisjetimo se, u prepunom osječkom Zrinjevcu otpjevao je Škoro istu pjesmu, a lokalni je šerif dograbio mikrofona i kanio se obračunati s *Carlom*,

*Išli smo pravo,
uvjeravali su nas
u dosljednost,
pravi put
i gospodarsko čudo,
i nismo stigli
baš daleko.
Jao, kako smo
glupavi bili.
I ostali. A neki i
postali.*

Piše: Zdenko Samaržija

*A euroskeptici
odahnuli – još
nekoliko mjeseci
bit će po našem;
ako nam i oproste
Gotovinu i kredite,
tuču sa Srbima
jamačno neće,
rekoše*

znate već kojom; srećom Osječani su ga izviždali). Incidenti su, reče Škoro, nekoćnji visoki državni dužnosnik i uposlenik Ministarstva vanjskih poslova, počeli prije nego je on otpjevao pjesmu. Nisam cjepljaka, ali čemu takva pjesma na stadionu, ako ne služi podgriježavanju incidentne situacije da se rukovodstvo EU učvrsti u stavu da Hrvatska ne pripada društvu »zapadne uljudbe« kako je to volio reći *Franjo Tuđman*. Pa su rukometaši mogli istrčati na teren. Euroskeptici su već odavna uzeli pozicije. Dakle, žetva je počela. Odavna, dakako.

WELCOME: Nikome se neću ispričati jer ne vidim u cijeloj priči ni trun moje krivnje. Suosjećam s onima koji vidaju rane i nadam se da će ih obešteti. Nadam se da hrvatski policajac kojem je hrvatski navijač razbio hrvatskom metalnom šipkom hrvatsku kacigu na hrvatskoj glavi, neće imati većih trauma. Ta je šipka ostvarila svoju svrhu – nije ugrađena u beton da bi bila dio armature već je poslužila armaturi hrvatskoga primitivizma. Kao i bejzbol palica, važan dio hrvatskoga identiteta, koja je pogodila vjetrobransko staklo automobila srbijanskih pravosudnih dužnosnika. O ovome će se pričati diljem Europe. Sve što tisuće pametnih napravi, euroskeptik s tisuću destruktivnih lako uništi.

UZROCI MRŽNJE: Uprimo prstom u krivce. Nakon 1990. godine ukinut je u hrvatskim školama sat glazbenoga odgoja u osnovnim školama – stvorena je odlična osnovica za glazbeni kičeraž. Ukinut je sat likovnoga odgoja i učenici nemaju mogućnosti izraziti se likovnim sredstvima, dakle, potiskuju vlastite emocije. Kreatori nastavnoga plana i programa uveli su više sati povijesti, a smanjili satnicu zemljopisa i prirode. Nestala je iz hrvatskoga školstva tehnička kultura. Nitko više ne gradi kućice za ptice od šperploče i ne usklađuje oko i ruku tankim pilama koje režu komadiće šperploče. Prošloga je vikenda poginulo na hrvatskim cestama 16 hrvatskih državljana. Pedesetak je ozlijeđeno, a mi smo ukinuli prometni odgoj. U školama se više ne uči o odijevanju, o stanovanju ni o kuhanju.

Zabranili smo djeci da skaču, trče, crtaju, pjevaju, kuhaju u školi, voze bicikle po prometnim poligonima. Zabranimo im još i da plaču i euroskeptici će imati milijunsku vojsku destruktivnih. Koji su spremni na sve. Pa i na razbijanje glava vršnjacima. Nije pet do dvanaest – podne je odavna otkucalo na petrovardinskoj utvrdi. Bliži se mrak. Sunce je zašlo na Zapadu, a sa Istokom smo se potukli. I u Australiji, ako niste čuli ili čitali.

Autor je profesor povijesti iz Osijeka

Ponašanje navijača – sigurnosni problem

Susreti visokog rizika

*Navijači bez ulaznica * Zakoni o navijačima u Srbiji i Hrvatskoj još uvijek nedjelotvorni **

Nakon incidenata u Beogradu, namjerno izazvani neredi u Zagrebu

Piše: Jasminka Dulić

Uzvratna rukometna utakmica između Zagreba i Partizana, održana u Ledenj dvorani u Zagrebu 13. ožujka, punila je stupce ne samo sportskih rubrika i hrvatskih i srbijanskih medija ovoga tjedna, ali ne zbog sportskih rezultata već zbog nereda koji su izazvali navijači u Zagrebu.

dan hrvatski novinar, kako izvještava B92, zadobio lakše povrede glave i grudnoga koša. U beogradskom »Glasu javnosti« o ponašanju domaćih navijača na toj utakmici, koji su posljednjih desetak minuta bacali tvrde predmete na teren, lomili stolice, i pokušali se obračunati sa simpatizerima Zagreba, što je policija spriječila, piše se

beogradska utakmica prošla ipak samo uz incidente u samoj dvorani, u Zagrebu se tog nedjeljnog dana, 13. ožujka, događalo svašta, i to ne samo u dvorani nego i na ulicama Zagreba i uokolo grada, kako opisuje Marko Bilić u Slobodnoj Dalmaciji.

»U Vinkovcima su kamenovali vlak u kojemu su bili navijači iz Srbije. U Dugom Selu je policija izmjestila Srbe iz vlaka u tri ZET-ova autobusa, sigurnosti radi, prolazeći kroz Dubravu dva su demolirana. Pred hotelom Panorama, u kojemu su bili smješteni gosti iz Beograda, kamenovana su dva autobusa Lasta (BG).

Najžešće je ipak bilo u samoj Ledenj dvorani koja je najmanje od svega bila – ledena. Najprije 'partizani' nisu htjeli iz hotela jer se nisu osjećali sigurnima. Utakmica samo što nije trebala početi, a njih još nema... Ionako naelektrizirana atmosfera time je bila još više usijana. Onda se dogodila jedna od najvećih pogrešaka organizatora utakmice: hrvatske novinare smjestili su uz rub igrališta, dolje na terenu, a gostujući 34 novinara na tribinu, nadohvat domaćim navijačima!? Kad su se srbijanski novinari pojavili dvorana je eksplodirala od nezadovoljstva. Među novinarima bila su i trojica 'grobara'. Jedan od njih skočio je na stolicu, visoko podigao šal Partizana i tri prsta. Tu je nastao pakao, nama za leđima. BBB-ovci su preskakali ograde i sa svih strana dvorane pristizali željni obračuna, pojavilo se i osiguranje, nastala je makljaža na više frontova. Na tribini nije se znalo tko koga mlati, staklo razbijenih boca letjelo je po gledateljima, zrakom su letjeli upaljači, kovanice, mobiteli, bejzbol palice, boce... Doživio sam puno žestokih situacija u sportu, ali ovo je bila prva u kojoj sam pomislio da je sve izvan kontrole i da će se dogoditi veliko zlo. Srećom, nakon sat i 14 minuta zakašnjenja utakmica je ipak počela i uspjela se odigrati do kraja«, piše Bilić.

ORGANIZIRANI NEREDI: Međutim, to nije sve. Toga dana dogodila su se još dva napada na državljane SiCG, koji su se zatekli u Zagrebu kao sudionici događaja bez ikakve veze s rukometnim susretom. Kako je izvijestio HRT, oko 16.15 sati na Slavonskoj aveniji jedan srpski novinar je teško, a dvojica njegovih kolega su lakše ozlijeđena. Oni su automobilom SiCG

Preventiva bi bila puno učinkovitija: sramna scena iz Zagreba

Ozlijeđena sutkinja Vrhovnog suda Srbije, pet srbijanskih novinara i jedan hrvatski interventni policajac, dva oštećena autobusa koji su prevozili navijače beogradskoga Rukometnog kluba Partizan i srbijanske novinare te dva oštećena policijska vozila i četiri automobila hrvatskih građana, rezultat su navijačkih nereda na ulicama i u dvorani u Zagrebu. Navijački neredi u kojima su ozlijeđeni državljani SiCG, izazvali su reakcije Ministarstva vanjskih poslova SiCG, koje je zatražilo da se počinitelji kazne, dok je Hrvatski zbor sportskih novinara reagirao otvorenim pismom.

UVERTIRA U BEOGRADU: Izvješća s tjedan dana prije toga održane utakmice u beogradskoj dvorani Pionir, između ova dva ista tima, također govore o nesportskim pratećim događanjima u kojima je je -

da »ne služe na čast Beogradu« a prenosi se i izjava tajnika Partizana Mikića Steva - novića, koji je kazao kako su »čuvari reda olako prišli tom problemu, jer je još prije utakmice bilo ubacivanja raznih sitnih predmeta na teren, a zatim već poslije tričetiri minute upaljena je hrvatska zastava«, što je bio nagovještaj da može doći do nereda.

Već tada su vođe Grobara najavili svoj dolazak na uzvratni susret u Zagreb iako je direktor Rukometnog kluba Zagreb Bartol Kaleb kazao kako karata više nema. Činjenica da su hrvatski navijači, njih tridesetak, uvedeni od strane policije u dvoranu Pionir bez ulaznice, očevidno je za oko 150 navijača Partizana bilo dovoljno opravdanje da krenu put Zagreba i bez ulaznica.

DIVLJANJE U ZAGREBU: No, ako je

Otvoreno pismo Hrvatskog zbora sportskih novinara

Osuda divljaštva

Zbog navijačkih nereda uoči uzvratnog dvoboja četvrtfinala Kupa pobjednika kupova za rukometaše između Zagreba i Partizana, te napada na novinare koji su se nalazili u dvorani kako bi obavili svoj posao, otvorenim je pismom reagirao predsjednik Hrvatskog zbora sportskih novinara (HZSN) *Jura Ozmec*.

U pismu stoji sljedeće: »Hrvatski zbor sportskih novinara dužan je ponovno oglasiti se s osudom divljaštva na sportskom terenu, ali i ne samo na njemu, nego i na ulicama glavnoga grada Republike Hrvatske, konkretno – prije i tijekom rukometnog susreta između RK Zagreb i RK Partizan.

U potpunosti podržavamo napore HND-a i njihovo javno obraćanje vezano uz napad na novinare iz SiCG, te smatramo da je nedopustivo da u civiliziranoj zemlji, kakva bi Hrvatska htjela biti, bilo tko bude napadnut samo zato jer je iz SiCG, a porazno je da je napad bio očito organiziran i izveden na novinare. Pri tome, naravno, grozimo se i ideje o napadu na vlak s putnicima iz Beograda, kao što osuđujemo pojedine učestale uzvike tijekom utakmice ili mimiku dijela publike u Domu sportova. Ujedno apeliramo, po ne znam koji put, da djelatnici nadležnih ministarstava Republike Hrvatske konačno počnu u potpunosti primjenjivati tzv. Zakon o navijačima, jer upravo njegova neprimjena ili djelomična primjena omogućava da divljaštvo na sportskim terenima Hrvatske i oko njih ostane nekažnjeno ili da pojedini slučajevi zbog neučinkovitosti dođu u zastaru. Siguran sam da će i u HZSN-u i u HND-u naći suradnike u bilo kakvoj konkretnijoj akciji.

No, vezano uz utakmicu, koristimo priliku da javno prozovemo RK Zagreb kao lošeg organizatora i zatražimo svu moguću odgovornost nadležnih osoba u klubu. Takav sud temeljen je na činjenici da je Dom sportova prenatrpan gledateljima koji su ulazili djelomično i bez kontrole, da su u dvoranu sustavno prizivani huškači i divljaci, kojima su poklanjane ulaznice, da se fotoreporterima hrvatskih i SiCG glasila uopće nije osigurao radni

prostor, pa su kolektivno izašli iz dvorane, da novinarska mjesta nisu bila zaštićena od upada gledatelja i da se za takvu utakmicu (povećanog rizika!) nije napravio dodatni sigurnosni sustav akreditacija, pa je na mjesta predviđena za novinare ušao određeni broj osoba koje nemaju što raditi na novinarskim mjestima. To sigurno neće pomoći niti Hrvatskom rukometnom savezu niti gradu Zagrebu, a niti Hrvatskoj u kandidaturi za dobivanje Svjetskog rukometnog prvenstva. Naravno da ćemo i od Međunarodne udruge sportskih novinara zatražiti da osude novinarske kuće iz SiCG koje su omogućile lažne akreditacije osobama koje su ušle na mjesta rezervirana za novinare – profesionalce i s njih, navodno, provokirale.

Ipak, molimo pojedince, kolege iz novinarskih redova, da se zapitaju kakvo su ozračje stvarali uoči ove utakmice i osjećaju li barem dio krivice za nastalu situaciju, ili su previše zabavljeni povećanom tiražom, gledanošću ili slušanošću? Neodgovornom i huškačkom pristupu svakoj budućoj utakmici, a posebice između sportaša Hrvatske i SiCG, pa onda naglim čuđenjem – otkud sad divljaštvo? – treba oštro stati na kraj i smatramo da je došlo doba da strukovne organizacije i državna tijela počnu raspoznavati moguću eskalaciju i prije nego se ovako nešto opet dogodi. I zakon to, uostalom, raspoznaje!

Gluposti koje neki pojedinci u svrhu kakvog-takvog opravdanja plasiraju o sličnom ozračju u Beogradu, na prvoj utakmici, uopće ne želimo komentirati, nego te iste osobe molimo da kao uzor pokušaju uzeti neke druge, civiliziranije zemlje i njihov način ponašanja prema sportu i sportašima. Naime, smatramo da nije problem uspoređivati se s lošijim od sebe. Još. Jer, uskoro ćemo možda baš mi, baš Hrvatska, biti pojam za najveće barbarstvo vezano uz sport, sportaše i sportske utakmice?

Sa željom da do toga ne dođe, nadamo se da više nećemo morati pisati ovakva pisma«, piše Jura Ozmec, predsjednik HZSN-a.

oznaka krenuli na košarkašku utakmicu Cibone i Hemofarma iz Vršca, kada su ih četvorica ili petorica navijača automobilom presrela i naredila im da izađu iz vozila, nakon čega su ih pretukli rukama, nogama i bejzbolskim palicama. Teško ozlijeđenom 28-godišnjem novinaru slomljena je vilica. Policija je uspjela uhititi dvojicu 22-godišnjih napadača koje povezuju s tim napadom.

Zagrebačka policija je izvijestila i da je mercedesov kombi u kojem se nalazila pomoćnica ministra pravde Srbije *Mirjana Grubić* i šestero sudaca Vrhovnog suda na pala skupina od petnaestak nepoznatih mladića oko 21.50 sati u Islandscoj ulici na autobusnom ugibalištu, gdje su nakon što su na radiju čuli da se održava rukometna utakmica, članovi izaslanstva Ministarstva pravde SiCG zatražili zaštitu dvojice prometnih policajaca. U tom trenutku jedan od huligana bacio je bejzbolsku palicu i razbio stražnje desno staklo kombija, nakon čega su se izgređnici razbjegli, a od krhotina stakla je lakše ozlijeđena sutkinja Vrhovnog suda Srbije kojoj je pomoć pružena u Klinici za traumatologiju.

Načelnik Ureda načelnika zagrebačke policije *Krunoslav Borovec* ocijenio je da su domaći navijači Bad Blue Boysi bili vr-

lo dobro pripremljeni i organizirani te da je riječ o namjerno izazvanim neredima. To, prema njegovim riječima, dokazuje i napad na autobus s navijačima Partizana koji je

osiguravalo 150 interventnih policajaca.

U zagrebačkoj policiji kazali su kako je moguća prijava i protiv organizatora utakmice, odnosno Rukometnog kluba Zagreb. ■

Policija nije uspjela spriječiti navijačke nered: uvjeravanje uoči utakmice

Susret predstavnika DSHV-a i Njemačkog narodnog saveza

Suradnja i međusobna potpora

»Mi ne zaboravljamo vrijeme kada smo bili u teškoj situaciji bez svojega sjedišta i prostorija, kada smo svoje najvažnije skupštine i priredbe držali u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« i stoga smo izuzetno zahvalni hrvatskoj zajednici«, kazao je Rudolf Weiss

Piše: Jasminka Dulić

»**N**aš je zajednički interes opstati ovdje, svatko s vlastitim nacionalnim identitetom, jezikom i kulturom, a sigurno da je naš zajednički strateški cilj, kao dviju manjina koje gravitiraju k Europi, da ova regija bude europska regija, a da mi budemo državljani jedne europske države, i mislimo da ste vi, Hrvati, kao zajednica most prema Hrvatskoj, a njemačka zajednica most prema Njemačkoj«, kazao je predsjednik Njemačkog narodnog saveza *Rudolf Weiss*, pozdravljajući izaslanstvo Demokratskog saveza Hrvata u Subotici, koje je prošloga tjedna posjetilo ovu organizaciju u njihovom sjedištu u Subotici.

Predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* je pak istaknuo, kako njemačka i hrvatska manjina kao novopriznate nacionalne manjine, imaju puno toga zajedničkog i zajedničkih interesa, imajući u vidu i povijesnu povezanost njemačkoga i hrvatskog naroda kao i dobre odnose između država Njemačke i Hrvatske.

ZAHVALNOST: »Mi ne zaboravljamo vrijeme kada smo bili u teškoj situaciji bez svojega sjedišta i prostorija, kada smo svoje najvažnije skupštine i priredbe držali u Hrvatskom kulturnom centru 'Bunjevačko kolo' i stoga smo izuzetno zahvalni hrvatskoj zajednici«, kazao je Weiss i dodao, da su o svim događajima u njemačkoj zajednici izvještavali mediji na hrvatskom jeziku, u prvom redu glasilo DSHV-a »Glas ravnice«, a zatim i tjednik »Žig«, redakcija na hrvatskom jeziku Radio-Subotice te sada i »Hrvatska riječ«.

»To je bio jedan od prvih koraka, gdje se moglo vidjeti da mi još ovdje postojimo i radimo i velika potpora za nas«, kazao je Weiss i posebno istaknuo jedan događaj koji je za njemačku zajednicu u SiCG imao velikog značaja i velikog odjeka u cijelom svijetu gdje žive Nijemci, a to je kada su 2001. godine, odnosno po prvi puta nakon šezdeset godina, mladi Nijemci prodefilirali skupa s drugima u svojim narodnim nošnjama ulicama i trgovima Subotice u

svečanom defileu u sklopu »Dužijance«.

»Od tada smo svake godine na »Dužijanci« skupa sa svim drugim narodima i pokazujemo da nas ima, a ta simbolika je i na međunarodnoj razini za nas bila jako važna. Kada sam govorio o tome u inozemstvu našim prijateljima iz drugih udruga i predstavnicima njemačkih medija, oni nisu mogli vjerovati u to, osobito oni koji su podrijetlom s ovih prostora i koji su odavde prognani. Oni su bili izuzetno dirnuti, plakali su kad su vidjeli da građani

Subotice plješu a prolaze Nijemci u svojim nošnjama«, ispričao je Weiss, te se još jednom zahvalio svim hrvatskim medijima i kulturnim institucijama koje su im, kako je istaknuo, puno pomogle da ovdje lakše opstanu.

Petar Kuntić je naglasio kako je želja njihovih članova bila, osobito stoga što među članovima DSHV-a ima onih koji imaju i njemačke korijene, da se ovakav susret održi, te je domaćinima uručio dar, knjigu *Ante Sekulića* o »Bački Hrvati« i izrazio

Naš zajednički strateški cilj, kao dviju manjina koje gravitiraju k Evropi je da ova regija bude europska regija: Rudolf Weiss i Laslo Gence Mandler

Predsjednik Njemačkog narodnog saveza Rudolf Weiss

Potpota matične države

»Imamo dobre kontakte s matičnom državom i što se toga tiče mi smo zadovoljna manjina, ne samo što se tiče pomoći u izgradnji našega kulturnog centra, našeg sjedišta, nego kontinuirane političke podrške i financijske pomoći. Nikad nismo imali problema s predstavnicima matične države i to je činjenica koja ohrabruje i koja nam doista daje snage. Mi smo jedna od rijetkih europskih manjina koja je imala priliku 2000. godine u austrijskom parlamentu predstaviti u 20 minutnom izlaganju položaj njemačke zajednice u tadašnjoj SRJ, kao i rad naše udruge. U suštini imamo dobre odnose s njemačkim govornim područjem u cijeloj Europi i sa svim udrugama Nijemaca u okolnim zemljama kao što su Hrvatska, Mađarska, Rumunjska, Slovenija«.

želju da se dosadašnja, dobra suradnja nastavi na planu kulture, gospodarstva, informiranja i obrazovanja.

DIO VELIKE ZAJEDNICE: Njemački narodni savez je udruga Nijemaca osnovana 1996. godine i registrirana 1997. godine u Subotici i od tada je razvijen niz kulturnih i obrazovnih aktivnosti. Među najznačajnijima Weiss je istaknuo polusatnu radioemisiju na njemačkom jeziku na Radio Subotici, zatim teatarsku sekciju mladih na njemačkom jeziku, knjižnicu s gotovo pet tisuća naslova, te tečajeve njemačkog jezika za odrasle i djecu – početni, srednji stupanj i konverzaciju, i zbor Lorelaj, koji njeguje njemačku ozbiljnu i narodnu glazbu podunavskih Švaba.

Osnovni cilj ovih djelatnosti je, kazao je Weiss »... očuvanje nacionalnog identiteta Nijemaca ovdje, našeg jezika i kulture, naravno, u suradnji s drugim narodima s kojima zajedno živimo jer je jasno, kako zajednica, koja je u manjinskom položaju u nekoj državi bez suradnje s drugima, teško može opstati«, te je u prilog tome poručio kako su »svi oni koji žele glumiti ili pjevati na njemačkom jeziku dobro došli, bez obzira na nacionalnu pripadnost, kao i svi oni koji žele učiti njemački jezik«.

Jedan od rezultata svih ovih aktivnosti je i taj što je Subotica jedini grad u SiCG u kojem se posljednjih godina broj Nijemaca povećao, te je tako, kako je rekao Weiss, Subotica, iako to povijesno nije bila, postala danas kulturni centar Nijemaca. U Subotici je, tako, posljednjih godina održano nekoliko značajnih skupova kao što je kongres Unije radioredakcija na njemačkom

Dom Njemačkog narodnog saveza u Subotici

jeziku u srednjoj i jugoistočnoj Europi, i prvi kongres Svjetskog saveza podunavskih Nijemaca.

»Dobro se surađuje s Nijemcima iz Hrvatske, Mađarske i Rumunjske, što je važno i radi razmjene iskustva, ali je jako važno i prenijeti našim članovima, a i nama samima, osjećaj kako nismo sami već smo zajedno i trebamo se držati zajedno, i da je to jedan od zaloga budućnosti za opstanak, jer mi nismo na pustom otoku, nego se osjećamo kao dio jedne velike zajednice«, kazao je Weiss.

TEŽNJA K EUROPI: U daljnjem razgovoru Petar Kuntić je, predstavljajući DSHV domaćinima, najavio uskoro svečano obilježavanje petnaestogodišnjice

postojanja stranke koja svoje mjesne organizacije ima u Podunavlju, Somboru, Novom Sadu, Petrovaradinu i, naravno, Subotici, koja je, kako je istaknuo, kulturni, gospodarski i povijesni centar Hrvata u Srbiji.

»Hrvate u Vojvodini prije svega interesira ostvarivanje kulturne autonomije glede službene uporabe jezika, kulture, školstva i informiranja na materinjem jeziku. Mi smo službeno priznati tek prije tri godine i moramo puno toga uraditi kako bismo dostigli ostale manjine, ali stalno u tom dostizanju ciljeva koji nam pripadaju idemo jedan korak naprijed dva koraka nazad«, kazao je Kuntić, navodeći kako, za razliku od ostalih nacionalnih manjina pa i malobrojnijih, Hrvati još uvijek nemaju redakciju na RTV Novi Sad, a protiv dva istaknuta novinara je podignuta tužba neposredno nakon potpisivanja Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore u Beogradu.

U daljnjem razgovoru istaknuto je, kako se ipak očekuju pozitivne promjene osobito imajući u vidu da se i Srbija i Crna Gora polako uključuju u europske integracije. »Mi moramo uvjeriti većinski narod da smo mi ti na koje oni mogu računati u uspostavljanju boljih gospodarskih, kulturnih i političkih veza, kako bi svi zajedno konačno imali blagostanje na ovim prostorima i bili dio moderne Europe«, poručio je Kuntić i dodao, kako samo zajedničkim snagama nacionalne manjine mogu ostvariti ono čemu teže, a to su europski standardi što se tiče manjina.

Europski standardi – zajednički interes za sve manjine: Hrvati u posjetu Nijemcima

RTV Novi Sad pokrenula emisiju na hrvatskom jeziku mimo dogovora s HNV-om

Za Hrvate – Žurnal

U nedjelju 13. ožujka na drugom kanalu TV Novi Sad emitirana je emisija živopisnog naziva »Žurnal, emisija na hrvatskom jeziku«. Emisija je pokrenuta bez dogovora i suglasnosti predstavničkog tijela hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji i Crnoj Gori – Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Tjedan dana ranije na istoj je televiziji emitirana emisija »Spektar, emisija na bunjevačkom jeziku«. Za razliku od emisije na »bunjevačkom jeziku«, u kojoj su sudjelovali i svoje stavove iznosili najviši dužnosnici Bunjevačkog nacionalnog vijeća i institucija bunjevačke zajednice, u »Žurnalu, emisiji na hrvatskom jeziku« izjavu nije dao niti jedan od službenih dužnosnika Hrvatskog nacionalnog vijeća.

»Žurnal, emisija na hrvatskom jeziku« u svom debiju na državnoj TV Novi Sad bavila se događajima i temama isključivo iz Subotice i neposredne okoline, gdje živi 28 posto Hrvata u Vojvodini, odnosno svega 22 posto Hrvata u Srbiji.

O tome koliko ova emisija zadovoljava potrebe pripadnika hrvatske manjinske zajednice u SiCG svoj bi stav trebali priopćiti vijećnici Hrvatskog nacionalnog vijeća na sjednici toga tijela sutra, u subotu 19. ožujka, za kada je zakazana sjednica, između ostalog i s točkom dnevnog reda »Ostvarivanje prava u pogledu

informiranja hrvatske zajednice na vlastitom jeziku na RTV Novi Sad«.

H. R.

Milorad Đurić, pokrajinski tajnik za informacije

Što prije formirati pokrajinski javni servis

»Iako je Skupština Vojvodine prošle godine prenijela svoja osnivačka prava nad manjinskim medijima na nacionalna vijeća manjina, mi nećemo obustaviti financiranje tih medija jer smatramo da oni bez naše financijske pomoći ne bi mogli funkcionirati na adekvatan način«, rekao je Đurić

Vojvođanski tajnik za informacije Milorad Đurić pozvao je vlasti da što prije formiraju republički i pokrajinski radio-difuzni servis i započnu primjenu Zakona o radio-difuziji.

Predstavljajući prošloga tjedna planove rada svog tajništva za 2005. godinu, Đurić je rekao kako to tajništvo nema nadležnosti nad RTV Novi Sad, ali da je veoma zabrinut zbog izrazito lošeg stanja u kojem se nalazi ta medijska kuća.

On je ocijenio kako je potrebno što prije završiti diobnu bilancu u okviru Radiotelevizije Srbije, između RTV Novi Sad i RTV Beograd i oformiti pokrajinski javni servis, koji bi, uz stabilno financiranje, mogao zadovoljiti specifične potrebe građana Vojvodine.

Đurić je rekao da je situacija s elektronskim medijima u cijeloj Srbiji »kaotična« i zatražio od Savjeta za telekomunikacije da propiše uvjete pod kojima će se izdavati

Milorad Đurić

dozvole medijima za frekvencije.

On je kazao kako je svjestan da će sređivanje situacije u medijskoj oblasti

imati teške posljedice za pojedine medije, ali je dodao kako je to »cijena koja mora biti plaćena za uređenje medijskog prostora«.

Đurić je naveo da je ovogodišnji proračun Pokrajinskog tajništva za informacije 190 milijuna dinara, od čega oko 30 milijuna dinara odlazi na plaće zaposlenika i na materijalne troškove, a oko 133 milijuna na financiranje listova na jezicima nacionalnih manjina.

»Iako je Skupština Vojvodine prošle godine prenijela svoja osnivačka prava nad manjinskim medijima na nacionalna vijeća manjina, mi nećemo obustaviti financiranje tih medija jer smatramo da oni bez naše financijske pomoći ne bi mogli funkcionirati na adekvatan način«, rekao je Đurić.

Đurić je dodao kako će Tajništvo osigurati i pomoć informiranju hendikepiranih osoba, prije svega gluhih i slijepih.

Beta

Nakon inicijative vijećnika, zakazana sjednica HNV-a za subotu 19. ožujka

Ključni problemi potisnuti na kraj sjednice

Umjesto samo dvije točke dnevnog reda, kako je to tražila skupina vijećnika, predsjednik HNV-a predlaže 8 točaka, među kojima uskraćivanje povjerenja predsjedniku Izvršnog odbora HNV-a i predlaže novog predsjednika IO HNV-a

Nakon što je skupina vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća sukladno Statutu i Poslovniku zatražila sazivanje sjednice HNV-a, predsjednik Vijeća *mr. Josip Ivanović* je i sazvaio 6. sjednicu HNV-a za subotu 19. ožujka.

Međutim, iako je skupina vijećnika predložila dnevni red od samo dvije točke, koje smatra gorućim u hrvatskoj zajednici – ostvarivanje prava na informiranje na RTV Novi Sad i reagiranje na pokušaj uvođenja »bunjevačkog jezika« u osnovne škole u Vojvodini – u dnevnom redu koji je predložio predsjednik HNV-a te točke su uvrštene tek kao šesta i sedma, a ispred njih su: 1. usvajanje zapisnika s prethodne sjednice, 2. usvajanje Izvješća o realizaciji Plana rada Vijeća za 2004. godinu, 3. Usvajanje financijskog izvješća za 2004. godinu, 4. prijedlog za uskraćivanje povjerenja predsjedniku Izvršnog odbora Vijeća, 5. Prijedlog za izbor novog predsjednika i članova Izvršnog odbora.

U materijalu uz 6. točku dnevnog reda (ostvarivanje prava u pogledu informiranja hrvatske zajednice na vlastitom jeziku na

RTV Novi Sad), iznosi se prijedlog daljnjih koraka u rješavanju ovog problema: HNV zahtijeva osnivanje uredništva na hrvatskom jeziku pri RTV NS i to isključivo uz dogovor s Vijećem, zahtijeva se povjeravanje produkcije programa na hrvatskom jeziku Novinsko-izdavačkoj ustanovi »Hrvatska riječ« dok se ne steknu uvjeti za legitimno funkcioniranje uredništva na hrvatskom jeziku pri RTV NS, zahtijeva se povlačenje tužbe RTV Novi Sad podnesene protiv *Dušice Dulić* i *Zvonimira Perušića*, djelatnika u području informiranja

u hrvatskoj zajednici, a HNV je spreman snositi sve troškove toga sudskog procesa. Ujedno se ostavlja Statutarnom odboru HNV-a da procijeni moguću tužbu protiv RTV Novi Sad. Među ostalim prijedlozima iznosi se da je zakazan sastanak Savjeta Republike Srbije za nacionalne manjine za 30. ožujka, na kojemu će prva i središnja točka dnevnog reda biti problem neostvarivanja prava na informiranje hrvatske zajednice na vlastitom jeziku na RTV Novi Sad.

Uz 7. točku dnevnog reda (reagiranje na pokušaj uvođenja »bunjevačkog jezika« u osnovne škole u Vojvodini), u materijalu za sjednicu koji je razaslao predsjednik HNV-a iznosi se da HNV podržava Otvoreno pismo pedeset uglednih Hrvata pripadnika bunjevačkog roda i stavove o tom pitanju iznesene u njemu, a predlaže se upućivanje toga pisma, kao stajališta HNV-a, svim relevantnim institucijama u SiCG, Republici Hrvatskoj i institucijama međunarodne zajednice.

Z. S.

Odbor predlaže tužbu protiv RTV NS

Statutarni odbor HNV-a odlučio je na sjednici u utorak Vijeću predložiti da se podizanjem tužbe protiv odgovornih u RTV Novi Sad zatraži sudska zaštita zbog neravnopravnosti u oblasti informiranja.

Vuk Drašković u Novom Sadu

Prava manjina – ogledalo većine

Novi Sad je 11. ožujka, prvi puta od kada je ministar vanjskih poslova SiCG, posjetio *Vuk Drašković*. Kako je rekao, u posjet Novom Sadu je došao kao ministar, a ne kao predsjednik SPO-a. Predsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Bojan Pajtić* poželio je Draškoviću dobrodošlicu rekavši kako »Europa nije obveza, već potreba i da je misija Vojvodine zajedno s Beogradom svakom građaninu približiti europske vrijednosti«.

U uvodnoj riječi premijer Vojvodine podsjetio je da je Vojvodina potpisnica protokola s pet europskih regija, da je članica asocijacije europskih regija i da se kao pograničnoj regiji Europske unije, Vojvodini otvaraju nove mogućnosti za razvitak i to kroz suradnju s EU.

Ministar vanjskih poslova SiCG je govorio o obvezama koje SiCG ima na putu k atlantskim i europskim integracijama i naglasio kako je naša država jedina u regiji koja nije članica Partnerstva za mir. Kako je rekao, naša diplomacija je otvorila vrata svih europskih zemalja ali sada treba

proći kroz njih, a mi smo ti koji taj korak trebamo učiniti. Najvažniji uvjet »prolaska kroz vrata« je potpuna suradnja s Haškim sudom. Kako je rekao, moramo izbjeći situaciju izolacije i marginalizacije Srbije od

Vuk Drašković i Bojan Pajtić

tokova europskih integracija. Ostvarivanje suradnje s Haškim sudom dovelo bi do trenutačnih pregovora o našoj stabilizaciji, dobili bismo Studiju o izvodljivosti ali i

mogućnost za obranu nacionalnih interesa na Kosovu i Metohiji. Budući status Kosova i Metohije mogao bi biti ostvaren kroz dijalog »više od autonomije – manje od republike«. Kako je rekao, političari u Srbiji ne bi se trebali povinovati mišljenju javnog mnijenja, koje je u mnogim dijelovima Srbije izopačeno, već da odluke donose spram unutarnje i vanjske politike, a za dobrobit građana.

Na kraju izlaganja Drašković je podsjetio da je i on rođen u Vojvodini, poručivši građanima Vojvodine da imaju veliko bogatstvo koje ne smiju dozvoliti da itko upropasti. »Ovdje stoljećima žive toliki narodi, stoljećima se čuje divna simfonija različitih jezika i kultura. Čuvajte tu i takvu Vojvodinu. I posebno molim Srbe kao većinu u Vojvodini, da nikada ne zaborave da su prava manjina ogledalo koje se vidi na licima većine«.

Drašković je, također izrazio podršku pozitivnim nastojanjima Pokrajine koje čini na međunarodnom planu.

D. Po.

Akcija Helsinškog odbora za ljudska prava za donošenje Krivičnog zakona o diskriminaciji

»Prekinimo zavjeru šutnje«

»Kako vrijeme više odmiče, Srbija kao da se sve više navikava na taj sustav vrijednosti za koji smo mislili da je 5. listopada 2000. godine uništen. Na žalost, vidimo da nije i svjedoci smo da se vraćaju na scenu i Miloševići socijalisti i retrogradne snage, o čemu treba javno govoriti i ukazati gdje to vodi Srbiju«, kazao je organizator Pavel Domonji

Helsinški odbor za ljudska prava organizirao je na teritoriju cijele Srbije akciju prikupljanja potpisa za donošenje krivičnog zakona o diskriminaciji. Akcija pod nazivom »Prekinimo zavjeru šutnje« u Novom Sadu je organizirana na dva mjesta – na Trgu slobode i na SPENS-u kod kafića Makijato u petak i u subotu 11. i 12. ožujka.

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji (HOPS) za dva dana sakupio je oko 350 potpisa Novosađana. Ravnatelj novosadske kancelarije HOPS-a Pavel Domonji rekao je da prijedlozi zakona protiv diskriminacije postoje, ali nikako da se stave na dnevni red Skupštine Srbije.

»Želimo prikupiti dovoljno potpisa, kako bi se taj zakon konačno stavio na dnevni red, jer bez tog zakona cjelokupna priča o ljudskim pravima pada u vodu, pošto se ne može inzistirati na ljudskim pravima, ukoliko ne postoji jednakost građana pred zakonom«, rekao je Domonji. On je ocijenio kako je u Srbiji na djelu restauracija sustava vrijednosti koji je bio karakterističan za vrijeme režima bivšeg predsjednika Srbije i SRJ Slobodana Miloševića.

»Kako vrijeme više odmiče, Srbija kao da se sve više navikava na taj sustav vrijednosti za koji smo mislili da je 5. listopa-

da 2000. godine uništen. Na žalost, vidimo da nije i svjedoci smo da se vraćaju na scenu i Miloševići socijalisti i retrogradne snage, o čemu treba javno govoriti i ukazati gdje to vodi Srbiju«, kazao je Domonji.

On je dodao kako to svakako nije pravac koji Srbiju vodi k deklariranom cilju, odnosno priključenju Europskoj uniji.

'Pekino zavjeru šutnje': potpisi za akciju

»Zato smatramo da ne treba šutjeti, već da treba učiniti sve, kako bi se skratio taj trnoviti put k EU i da se učini što bezbolnijim, naveo je Domonji.

Akciju »Prekinimo zavjeru šutnje« pokraj HOPS-a, podržale su i nevladine orga-

nizacije Centar za kulturnu dekontaminaciju, Beogradski krug, Komitet pravnika za ljudska prava, Fond za humanitarno pravo, Inicijativa mladih, Žene u crnom, Građanske inicijative.

Ovih osam NVO apeliralo je nedavno na javnost u Srbiji da se »probudi iz poslijestopadske letargije«, kako bi bilo spriječeno širenje radikalizma u javnom i političkom životu.

»Stari i novi zagovornici fašističke i antisemitske ideologije obilato koriste pogodnosti nakladništva i suvremenih tehnologija. Bezbrojnim nakladama 'Protokola sionskih mudraca' domaći izdavači dodali su djela čiji zlokobni naslovi već sami po sebi prizivaju vremena minhenških pivnica«, navodi se u apelu grupe NVO.

U Novom Sadu akciju je podržalo i nekoliko lokalnih i regionalnih nevladinih organizacija.

Kako bi mogli predložiti Narodnoj skupštini Krivični zakon o diskriminaciji, neophodno je sakupiti 30 tisuća potpisa građana. Akcija bi trebala biti organizirana u svim gradovima u kojima Helsinški odbor za ljudska prava ima sjedište, rekao je Pavel Domonji iz novosadskog Helsinškog odbora.

D. Po. i Beta

Prema Godišnjem izvješću pokrajinskog ombudsmana

Iza incidenata stajali pojedinci, a ne država

Iza međunacionalnih incidenata u Vojvodini u 2004. godini stajali su pojedinci i skupine koje za sebe misle da su »iznad zakona« a ne država, navodi se u Godišnjem izvješću Kancelarije vojvođanskog ombudsmana, koji je prošloga tjedna predstavljen novinarima u Izvršnom vijeću Vojvodine.

Činjenica je da je u 2004. godini u Vojvodini bio povećan broj međunacionalnih incidenata, ali je njihov broj u posljednje vrijeme izrazito opao.

»Pojedini incidenti, međutim, u pojedinim medijima i od strane pojedinih političara netočno su prikazivani kao sukobi s etničkim motivima. Nisu točne tvrdnje da su pojedini incidenti čije su žrtve bili vojvođanski Mađari predstavljali 'zvjerstva' i 'svakodnevne napade', kao što nije točno

da je država prešutno podržavala te incidente«, navodi se u izvješću.

Ombudsman, međutim, upozorava da su državni organi u pojedinim slučajevima iskazali pasivnost i neblagovremeno reagiranje, što je pridonijelo stvaranju atmosfere nesigurnosti među građanima.

Ombudsman je apelirao na sve društvene čimbenike da ne iznose prerane kvalifikacije pojedinih incidenata, već da sačekaju rezultate službene istrage, budući da preuranjene i neodmjerene kvalifikacije mogu pridonijeti podizanju međunacionalnih tenzija.

U poglavlju izvješća koje se tiče nacionalne strukture zaposlenih u pokrajinskim organima uprave, podaci ukazuju da su, u odnosu na zastupljenost u stanovništvu, izrazito manje zastupljeni Mađari i Bunjev-

ci, dok su drastično manje zastupljeni Makedonci i Romi.

Ombudsman je zbog toga preporučio da se prilikom zapošljavanja novih radnika u pokrajinskim organima uprave primjenjuje najblaži vid pozitivne diskriminacije, tako što bi se između više kandidata koji zadovoljavaju postavljene uvjete prednost davala kandidatu koji pripada nekoj od navedenih manjina.

Ombudsman je kao pozitivnu ocijenio odluku Skupštine Vojvodine da svoja osnivačka prava nad medijima na jezicima nacionalnih manjina prenese na manjinska nacionalna vijeća i ocijenio da je to korak k ostvarivanju prava na samoupravu u oblasti jezika i pisma, obrazovanja, informiranja i kulture.

Beta

Međunarodna konferencija »Vojvodina i proširenje Europske unije«

Nove mogućnosti Vojvodine

*Kulturni turizam je oblast koja je veoma razvijena u EU i u koju članice Unije ulažu dosta sredstava, a pokazuju interes i za Vojvodinu * Stručnjaci smatraju da je kulturni turizam specifičan oblik jedne od najprofitabilnijih i najatraktivnijih privrednih grana Vojvodine*

Piše: Dragana Popov

Međunarodna konferencija Vojvodina i proširenje EU – nove mogućnosti za razvoj kulture, kulturnog turizma i gospodarstva održana je 11. i 12. ožujka u Novom Sadu u organizaciji Pokrajinskog tajništva za kulturu i obrazovanje i Centralno-europske udruge »Klub Panonija« iz Budimpešte, kao suorganizatora. Kako je za »Hrvatsku riječ« rekao pokrajinski tajnik za obrazovanje i kulturu *Zoltán Bunyik*, prije deset mjeseci Europska unija se proširila tako da je Vojvodina postala granična regija s EU. »Povijesno gledano ovo je sasvim nov položaj Vojvodine, čijih pozitivnih strana, smatram, nismo dovoljno svjesni. Međutim, novi položaj Vojvodine nudi niz mogućnosti u pravcu kulturnog, gospodarskog, turističkog i ekonomskog razvoja Vojvodine i mogućnosti suradnje s EU«, rekao je Bunyik i dodao kako je Konferencija upravo imala za cilj da se upoznamo s novim mogućnostima Vojvodine, potrebama Europe i međusobne suradnje.

Potpredsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi* rekao je, kako se za pet godina mnogo toga promijenilo u Vojvodini iako građani još uvijek ne mogu to vidjeti, jer ekonomski ne žive bolje. Egeresi smatra da je ovo etapa intenziviranja odnosa s regijama Europe, a da će nam Konferencija omogućiti da sagledamo nove aspekte suradnje s Europom i okolnim regijama.

SURADNJA U OKRUŽJU: Kako smo mogli saznati na dvodnevnom skupu, kulturni turizam je oblast koja je veoma razvijena u EU i u koju članice Unije ulažu dosta sredstava, a pokazuju interes i za Vojvodinu. Stručnjaci smatraju da je kulturni turizam specifičan oblik jedne od najprofitabilnijih i najatraktivnijih gospodarskih grana Vojvodine. Sudeći po podacima koje su iznijeli upućeni, da bi se naša bogata kulturna tradicija mogla integrirati u suvremene europske tokove i na taj način steći novu vrijednost, neophodno je pristupiti izradi novog strateškog plana razvoja koji će biti kao osnova za stjecanje materijalnih sredstava.

Posebna pažnja je posvećena takozvanom »Susjedskom programu« koji potiče suradnju sa zemljama u našem okruženju. Istaknuta je činjenica da kultura i obrazovanje čine integralnu cjelinu te da je neophodno s razvojem kulturne djelatnosti ulagati i u obrazovanje. *Zoltán Bunyik* je rekao kako je Vojvodina tek odnedavno stekla nove mogućnosti za financiranje putem europskih natječaja i da treba tu priliku iskoristiti. Također je najavio da će Pokrajina konkurirati kod EU za sredstva neophodna za edukaciju onih koji bi se htjeli baviti seoskim turizmom ili, ako bi htjeli naučiti, kako se pravi kulturno-turistički proizvod.

SAMO EXIT NA DOBROM PUTU: Kako je zaključeno na Konferenciji, Vojvodina i pokraj bogate povijesne, tradicionalne, multikulturne raznolikosti nema produkata, kulturnih događaja, institucija i ostalog, što bi mogla prodati inozemnim ili domaćim turistima. Kako su rekli, jedino je Exit na dobrom putu da postane vrijedan turistički produkt.

Pokraj teme kulturnog turizma razgovaralo se i o stanju medija u državi, kao promotora kulture i turizma. Republički ministar za kulturu *Dragan Kojadinović* ukazao je da je u medijskom polju više anarhije nego demokracije, da ima previše medijskih kuća u eteru, da nam prijeti svakodnevna tabloidizacija tiska, dezinformiranost, klevetanje i kaljanje ugleda ljudi i da je jedini mogući način da se to spriječi – donošenje i provođenje zakona, ali ne zatvorske kazne već visoke novčane za one novinare koji ne budu posao obavljali po pravilima novinarskog zanata.

S obzirom da trpimo posljedice desetljetne izolacije, mnogi mladi ljudi nisu se uspjeli upoznati s europskom kulturom i vrijednostima, što im je još uvijek uskraćeno uslijed strogog viznog režima. Kako su gosti konferencije obećali, postarat će se da razgovaraju s predstavnicima EU (komisiji ministara za unutarnje poslove) radi poboljšanja uvjeta putovanja naših građana i bržeg stavljanja naše zemlje na takozvanu bijelu šengensku listu. ■

Dr. Jovan Slavković, predsjednik Općine Sombor

Bit ću garant za prava nacionalnih manjina

*»‘Lura’, većinski vlasnik ‘Somboleda’, jako mudro investira u infrastrukturu, a ‘Montmontaža’, kao većinski vlasnik ‘Somborgasa’, sudjeluje u razvoju fantastičnog infrastrukturnog pothvata plinofikacije * Odnosi između mene kao predsjednika Općine i DSHV-a su, bit ću neskroman pa ću reći, iznimno dobri * Općina će pomoći izgradnju škole u Bačkom Monoštoru, renoviranje Doma u Bačkom Bregu i renoviranje fasade i kapije Hrvatskog doma u Somboru«*

Intervju vodio: Zvonimir Perušić

Nisu rijetki primjeri da se liječnici oprobaju u politici, ali je neuobičajeno da prvi politički angažman jednoga liječnika, koji tek ulazi u politiku, bude dužnost – gradonačelnika. No, upravo je to pošlo za rukom dr. Jovanu Slavkoviću, koji je za predsjednika Općine Sombor izabran izravno, glasovima građana, u listopadu prošle godine. Staložen i tolerantan, bio je izbor svih onih kojima je ekstremizam bilo koje vrste stran, pa i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, s kojim je i na izborima i poslije njih u koaliciji.

Intervju s dr. Slavkovićem vođen je u njegovu uredu u somborskoj Gradskoj kući, neposredno poslije postizanja dogovora o proračunu Općine za 2005. godinu.

HR: Upravo ste imali sjednicu Općinskog vijeća na kojoj je postignut dogovor o općinskom proračunu. Možete li nam prokomentirati taj dogovor?

Veoma sam zadovoljan što je prijedlog odluke proračuna jednoglasno donesen i rezultat je kompromisa, razgovora koji su vođeni sve vrijeme u skupštinskim tijelima, a što su pratile skupštinske stručne službe koje su usmjeravale rad tih tijela.

HR: Kako izgleda stranačka slika Skupštine Općine Sombor i Općinskog vijeća?

Evo, sada je već nekoliko mjeseci od kada je Skupština Općine Sombor konstituirana, a ja sam nekih mjesec dana prije njenoga konstituiranja već bio predsjednik Općine, kao prvi predsjednik izabran izravno od strane birača. Struktura Skupštine Općine je vrlo interesantna, pošto su brojne stranke na izborima prešle cenzus, pa je trebalo dosta vremena da se ona i konstituiira. U Skupštini Općine Sombor imamo dvije grupacije: u jednoj se grupaciji nalazi Demokratska stranka sa svojim koalicijskim partnerima Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini, Savezom vojvođanskih Mađara i Pokretom Snaga Srbije. Od ukupno 61 vijećnika ova grupacija u Skupštini ima 21, što znači da su oni u oporbi. Većinu od 40 vijećnika čine opet dvije grupacije – takozvani treći blok, koji sačinjavaju Demokratska stranka Srbije, G17 Plus, Srpski pokret obnove, Nova Srbija, kojoj se priključio jedan vijećnik iz NDS-a, Demokratska zajednica vojvođanskih Mađara i Liga socijaldemokrata Vojvodine. Ovaj blok također ima 21 vijećnika, a tu skupinu podržavaju Srpska radikalna stranka i Socijalistička partija Srbije. Izvršna vlast je oličena u meni kao gradonačelniku, a ja sam pripadnik Demokratske stranke.

Somborac i po podrijetlu

»Mlađi sredovječni gospodin u 50-oj godini života«, kako za sebe kaže Jovan Slavković, rođen je u Somboru, u jednoj od starijih ovdašnjih obitelji. Prvi somborski predač bio mu je svećenik, djed učitelj, otac inženjer-tehnolog u biokemiji, a on sam liječnik je, specijalist medicine rada s 22 godine radnog iskustva u Zdravstvenom centru u Somboru. Posljednje 4 godine bio je upravitelj Doma zdravlja, a u politici je od ljeta prošle godine, kada se kandidirao za gradonačelnika. Oženjen je, ima troje djece koja su, naglašava, ponos obitelji, najstariji sin student je treće godine Pravnog fakulteta, jedna kćerka je na prvoj godini arhitekture, a druga je kćer gimnazijalka.

HR: Kako funkcionira tako organizirana općinska vlast?

Stranački život i uopće politička zbivanja u našoj općini u prethodnih nekoliko godina bili su opterećeni velikim međustranačkim sukobljavanjima. Dolazilo je do teških lomova. Ja sam kao jedan od kandidata za predsjednika Općine u svome programu stalno proklamirao nužnost da se prevlada takva situacija, nužnost rada u atmosferi međusobnog razumijevanja i tolerancije. Taj princip ja i danas, poslije pet mjeseci, dosljedno provodim i rekao bih da imam rezultata u tome. A mislim da se efekti ovakvog dosljedno provođenog stava vidi i kroz dogovor o proračunu.

Sastav Općinskoga vijeća je slika, zrcalo sastava Skupštine Općine. Dakle, naša grupacija ima četiri člana Općinskoga vijeća, među kojima se nalazi i predstavnik DSHV-a *Joza Kolar*.

HR: Koji su aktualni problemi na koje nailazite u radu?

Naša općina spada u red bivših visokorazvijenih općina u Vojvodini, s obzirom na gospodarstvo koje je bilo sastavljeno od velikih poduzeća, a koja su među prvima u našoj zemlji dodirnula samo dno. Prvi i osnovni problem, s kojim se kao izvršna vlast srećemo, su uopće problemi vezani za iznimno loš životni standard stanovnika naše općine i ekstremno visoku nezaposlenost. To su veliki problemi s kojima se suočavamo i na kojima, u okviru naših ingerencija, radimo.

HR: Koliko ima nezaposlenih u Općini Sombor?

Oko 13.000 radno aktivnog stanovništva je bez posla.

HR: Dokle je stigao proces privatizacije poduzeća u somborskoj općini?

Proces privatizacije u Somboru je, kao i u

cijeloj zemlji, zastao. U prethodnom periodu u našoj općini smo imali primjere i najbolje moguće privatizacije poduzeća, kao što je to recimo »Brodoremont« u Bačkom Monoštoru, koje izuzetno dobro radi i koje posluje s profitom. Druga je stvar što sada tamo postoje problemi druge vrste, jer je to izvozna grana, a država ne stimulira izvoz, ali to nije stvar lokalne samouprave. Ali, imamo i primjere loše privatizacije, kao što je slučaj s »Crvenom zvezdom«, gdje je došlo čak dotle da će se završiti u sudskim postupcima, ali ni na to općinska uprava ne može utjecati. Međutim, kao što sam rekao, privatizacija je zastala, a ja mogu samo izraziti nadu da će se ona nastaviti u najboljoj maniri.

HR: Neka od poduzeća privatizirana su i kapitalom iz susjedne Hrvatske. Koja?

To su dva poduzeća, »Somboled« i »Somborgas«. U »Somboledu« je većinski kapital »Lure« iz Hrvatske. Suradnja očigledno odlično funkcionira, a koliko je meni poznato, upravo je u fazi izgradnja faktički no-

ve tvornice, a istovremeno »Lura« jako mudro investira u infrastrukturu, naime osigurava mlijeko iz vlastitih izvora, širi lijepu mrežu mini-farmi u Vojvodini, koje će sasvim sigurno za njih osigurati sirovinску bazu, a žiteljima naših sela – odličan izvor egzistencije. Drugo poduzeće, koje je privatizirano s većinskim hrvatskim kapitalom, je »Somborgas«, u kojem je većinski vlasnik hrvatska »Montmontaža«. To hrvatsko poduzeće sudjeluje u razvoju fantastičnog infrastrukturnog pothvata plinofikacije. U početku, taj pothvat se odvija u gradu Somboru, a za otprilike četiri godine trebala bi cijela općina biti obuhvaćena plinofikacijom.

HR: Prije mjesec i pol dana u Somboru je boravilo visoko izaslanstvo Republike Hrvatske, na čelu s državnim tajnikom u Ministarstvu vanjskih poslova Gordanom Bakotom. Ima li taj posjet i konkretne rezultate?

Na samom početku odgovora na Vaše pitanje želim izraziti veliko zadovoljstvo posjetom izaslanstva iz Hrvatske na ovako

visokoj razini. Doista smo bili počašćeni tim posjetom. Ugostiti državnog tajnika u Ministarstvu vanjskih poslova, zatim njegovu ekselenciju veleposlanika i generalnog konzula doista je velika čast, i za nas veliko priznanje. Posjet je bio kratak, ali iznimno sadržajan. Vodili smo veoma bogate razgovore i oni su obuhvatili čitav niz pitanja, uključujući i naš odnos s predstavnicima hrvatske nacionalne manjine ovdje, kao i pitanje srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj, posebno u Baranji, s obzirom da je naš stav da nacionalne manjine, uključujući i novoformirane, ni u kom slučaju ne smiju predstavljati, daleko bilo, zno razdora, nego mostove suradnje među državama i narodima. To je prednost naše općine, mi se nalazimo na tromedi između

sticije, ali i iznalaženjem partnera s druge strane granične linije, obogatiti sadržaje za sada neprofitnoga karaktera i naša općina je već ostvarila kontakte s gradom Baja i krenuli smo u zajedničku realizaciju projekata za koje se nadamo da će dobiti financijsku potporu.

HR: Kada ste birani za predsjednika Općine, za Vas su, kao koalicijski partneri, glasovali članovi i simpatizeri političke stranke ovdašnjih Hrvata – Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Kakvi su Vaši odnosi s tom strankom u gradu?

Odnosi između mene kao predsjednika Općine i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini su, bit ću neskroman pa ću reći, iznimno dobri. Stalno smo u kontaktu, u

Mađarske, Hrvatske i Srbije i Crne Gore, ili, ako hoćete, Europske unije i Hrvatske i SICC, s dobrim željama i tendencijama da i Hrvatska i naša zemlja jednoga dana postanu punopravni članovi Europske unije. Sombor vidimo upravo kao općinu koja svojim bogatstvom treba biti motor uključivanja naše zemlje u euroatlantske integracije. Mi smo sada u intenzivnom procesu uključivanja u europske regije. Naša općina se nalazi na graničnom području, a za desetak dana predstavnici triju općina – Subotica, Bač i Sombor – Géza Kucsera, Tomislav Bogunović i ja sastat ćemo se ovdje u Somboru da dogovorimo strategiju našega uključivanja u punopravno članstvo Euroregije Dunav-Drava-Sava. Isto tako naša općina je među prvim krenula u prekograničnu suradnju, a to je poseban program Europske unije, koja želi politikom omekšavanja granica kroz inve-

Općinskom vijeću je predstavnik stranke, a i s njegovim najbližim suradnicima imam redovite kontakte, stalno smo i na terenu, u obilasku mjesnih zajednica. Uočavamo probleme koji tište naše žitelje, posebno one na selima, gledamo koliko je god moguće da ih rješavamo u hodu, ono što je rješivo, ili uočavamo probleme koji su dugoročnog karaktera i pokušavamo pronaći strategiju za njihovo rješavanje.

HR: Pojavljujete se na skoro svim manifestacijama koje organiziraju Hrvati u Općini, bilo da je to u samome gradu, ili u Bačkom Monoštoru, Bačkom Bregu... Tamo ste i rado viđen gost. Što se može i što se planira uraditi u tim mjestima, kako bi se tim najbrojnim stanovnicima olakšao život, kako bi bilo posla za one koji žele raditi u svojim mjestima, školovati djecu u pristojnim školskim zgradama, itd?

Dobro ste primijetili, u Bačkom Monoštoru je veliki problem školske zgrade koja je u iznimno lošem, čak ruševnom stanju i upravo nacrtom odluke o proračunu izdvojili smo značajna sredstva u iznosu od 7 milijuna dinara i još ove godine krenut ćemo u izgradnju nove školske zgrade, zapravo u nastavak izgradnje, budući da je jedan dio gradnje već započet. U Bačkom Monoštoru, također, odmah početkom mog mandata u obilasku sela uočili smo, zapravo nam je predložen, veliki problem ruševnog stanja crkvenoga zdanja i odmah smo izdvojili značajna sredstva iz proračuna, kako bismo u početku crkvu zaštitili od pada cigala ili crepova s krova. Jednostavno, to zdanje zahtijeva ozbiljno renoviranje i nadam se da će Božić ove godine biti dočekan, neću reći u renoviranoj crkvi, pošto to zahtijeva iznimno velika sredstva, ali u novom ruhu.

Bački Breg je mjesna zajednica koja je veoma specifična, suočena s ogromnim problemima. Ja, kao liječnik, odmah sam uočio – tamo je problem bijele kuge. To je uopće problem cjelokupnog stanovništva ne samo Vojvodine, nego šire regije, dakle i Hrvatske i Mađarske. Taj problem, bojim se, može utjecati na biološki opstanak stanovništva ovdje. To je najveći problem koji ja uočavam u Bačkom Bregu. Pokraj toga, tamo sam se sreo s prekrasnim ljudima, koji su toliko dobrodušni i toliko širokoga srca i ja doista kao predsjednik pokušavam za njih učiniti što je god moguće. Ostao sam zadivljen zdanjem školske zgrade u Bačkom Bregu, koja je toliko dobro održavana s malim sredstvima, koja je toliko puna topline i u kojoj se osjeća domaćinska ruka i lijepa atmosfera. Ali, imaju problem pristupnog puta k lovištima, prema šumi, što bi moglo biti odličan izvor prihoda za tako malu zajednicu. Naišao sam i na loše stanje u Zadruzi, a to je uopće problem svih naseljenih mjesta, a treba znati da je somborska općina jedna od najrazuđenijih općina u Vojvodini, jer pokraj grada Sombora, u kojem živi 50.000 stanovnika, druga polovina od također 50.000 žitelja živi u naseljenim mjestima, znači u 15 sela i 14 salaških naselja. Tamo ljudi žive sa svim problemima koji su karakteristični za seosku sredinu.

HR: Renoviranje Doma u Beregu?

Da, o tome smo razgovarali, jer ono za što sam ja mislio da su šupe, to je kuhinja, tako je izgledalo. To ćemo svakako pomoći, to ne iziskuje velika sredstva i može se relativno brzo razriješiti.

HR: Nedavno, prilikom obilježavanja Dana grada Sombora, kao starosjedioci koji su oduvijek živjeli u slozi, spominjali ste Srbe i Bunjevce. Možete li to pojasniti, je li ri-

ječ o lapsusu, ili nečemu drugom?

Nije lapsus, ja sam se vodio savjetima mog bliskog suradnika *Milana Stepanovića*, koji jako dobro poznaje povijest. To su jednostavno bili izvodi iz dokumentacije iz prošlih vremena. Šokce nisam spomenuo iz jednostavnog razloga, što Šokci nisu bili naseljeni u gradu Somboru, oni su u naseljenim mjestima. Inače su oni prvi došli u ove krajeve. I, ako postoji pitanje osjetljivosti na ovu temu, ja unaprijed napominjem da sam koristio isključivo podatke iz pisanih dokumenata prošlog vremena.

HR: Aktualiziran je problem podjele na Hrvate i Bunjevce. U Somboru se također taj problem pojavljuje, poglavito u vrijeme Dužionice, kada se održavaju dvije odvojene manifestacije, dvije odvojene procesije, i odvojeno predavanje kruha gradonačelniku. Možda je još rano za ovo pitanje, ali imate li taj problem u vidu i možete li reći kako će to izgledati ove godine?

Ovo pitanje je, koliko vidim, iznimno delikatno. Vjerujte mi, nismo mi prouzrokovali ovaj problem. Ja sam srpske narodnosti, živim u mješovitom braku i živim u zajednici za koju želim da bude oličenje duha tolerancije i međusobnog razumijevanja i doista mogu izraziti žaljenje ako takve vrste sukoba postoje. I, ukoliko se meni ljudi budu obratili, pružit ću dobru uslugu svima, sa željom da se sukobi prevladaju. Nikako ne želim da se oni zaoštravaju.

HR: Predstavnici DSHV-a najavili su inicijativu za uvođenje hrvatskog jezika u službenu uporabu u Općini Sombor. Što mislite o tome i kakve su mogućnosti da se ta inicijativa usvoji i provede u praksi?

To treba riješiti po najvišim europskim standardima. Za svako pravo, koje pripada pripadnicima nacionalnih manjina, ja ću osobno kao predsjednik Općine biti garant da će biti ostvareno.

HR: I, da bude provedeno u praksi?

Naravno, to se podrazumijeva.

HR: Kakva je situacija s uvođenjem nastave na hrvatskom jeziku u somborskoj općini? Do sada ovdje nije otvoren niti jedan odjel na hrvatskom jeziku.

To je pitanje dosta kompleksno, budući da mi kao lokalna samouprava i lokalna središta imamo, posebno u Bačkom Monoštoru i Bačkom Bregu, brojno većinske žitelje – pripadnike hrvatske nacionalne manjine, koji imaju na to pravo i mi ćemo se svakako založiti u nadležnom ministarstvu Republike Srbije, koje je, zapravo, dužno provoditi ovakvu odluku s obzirom na brojno stanje većinskoga lokalnog stanovništva, da se ovo pravo u potpunosti ostva-

ri.

HR: Govorili ste o pomoći selima općenito. A, kakva je i kakva će biti pomoć Općine Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu »Vladimir Nazor«, HKPD »Bodrog« u Bačkom Monoštoru i HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« u Bačkom Bregu?

Upravo prije nekoliko dana bilo je ovdje izaslanstvo HKUD »Vladimir Nazor« i razgovarali smo konkretno o pomoći Općine i razgovor se neposredno odnosio na saniranje i potpuno renoviranje fasade zgrade i kapije, što je faktički umjetnička vrijednost. Općina će u tome svakako sudjelovati.

HR: A ova druga dva seoska društva?

Svakako, mi suradnju već imamo. U nacr-

držajima u tim naseljenim mjestima i svakako ih osmišljavati. Tu će biti uključena i kulturno-umjetnička društva koja ste spominjali.

HR: Dekan Učiteljskog fakulteta u Somboru svojevrmeno je najavio da će se na tom fakultetu otvoriti odjel za školovanje učitelja na hrvatskom jeziku. Što je sudbina toga prijedloga?

Znam da to ide k realizaciji. Učiteljski fakultet u Somboru je bio suočen s prilično velikim problemima u vezi restrukturiranja. Poznato je kako samo u Vojvodini u ovom momentu ima preko tisuću nezaposlenih učitelja i faktički otvaranjem nekih drugih učiteljskih fakulteta u Vojvodini došlo bi do velikih problema za samo funkcioniranje Učiteljskog fakulteta u Somboru. A, kao najstarija institucija toga

tu odluke proračuna upravo iz naših posjeta naseljenim mjestima iskristalizirala se potreba za angažiranjem tzv. animatora kulture. Budući da je naš općinski proračun jedan od skromnijih, za sada smo to predviđeli za tri para naseljenih mjesta u našoj općini. Jedan od ta tri para je Bezdan-Bački Monoštor, dakle, oni će imati profesionalno angažiranog animatora kulture, koji će voditi računa o kulturnim sa-

tipa na ovim prostorima, Učiteljski fakultet u Somboru je pronašao odlično rješenje u otvaranju novih smjerova, tako da je već sada otvoren smjer dizajnera medija u obrazovanju, znači programera za kompjutere u sferi obrazovanja i tu se šire neslućene mogućnosti. Otvaraju se i smjerovi za odgajatelje osoba s posebnim potrebama i odgajatelje u domovima. To je ono što za sada mogu reći. ■

Upozoravajući odnos nataliteta i mortaliteta

Bijela kuga i dalje hara

Piše: Dražen Prčić

Paradoksalno zvuči činjenica, da se na vojvođanskim prostorima plodne ravnice i vjekovnog izvorišta najraznovrsnije hrane iz godine u godinu rađa sve manje djece. Za razliku od mnogo nerazvijenijih i krševitih krajeva, u kojima se kontinuirano vodi bitka s elementarnom prehranom stanovništva, a koji pritom prednjače u broju novorođenčadi, na bogatoj panonskoj crnici sve može »izrasti«. Sve osim djece.

Zašto su rubrike novorođenih sve oskudnije, a na žalost »umrlice« sve brojnije, pitanje je s kojim bi se trebalo najozbiljnije pozabaviti u bliskoj nam budućnosti? Zbog čega se, u današnje vrijeme, mladi roditelji odlučuju isključivo za jedno ili najviše dva djeteta? U svezi ovog problema, koji drastično utječe na statističku sliku prirodnog priraštaja, već dugo se vode polemike i znanstveno pokušavaju pojasniti razlozi višegodišnjih poražavajućih natalitetnih brojčanih pokazatelja. Kao temeljni razlog ove negativne društvene pojave navodi se, prije svega, »objektivna olakšavajuća okolnost« – niski društveni standard, oličen u mizernim primanjima i svakodnevna borba za golo ekonomsko preživljavanje. Prema toj postavci problema ljudi se ne odlučuju za višečlane obitelji iz bojazni da ih neće imati iz čega prehraniti, opterećeni prije svega neizvjesnom tranzicijskom budućnosti u kojoj im nitko ne može garantirati stalnost radnog mjesta na kojemu rade. U prilog tomu idu i sve veći troškovi života vidljivi u konstantnim poskupljenjima u gotovo svim sferama sva-

kodnevnih životnih potreba. Također, usko povezano sa svim navedenim razlozima, masovna migracija u gradska okruženja dovela je do velikih promjena u načinu razmišljanja i koncipiranja obiteljske budućnosti. Život u skućenim prostorima stanova s manjom stambenom kvadraturom, znatno je doprinio velikom promišljanju glede mogućnosti odgajanja više od jednog ili pak najviše dva djeteta. Ali, s druge stra-

ne, interesantno je zamijetiti, da se i znatno bolje situirani ljudi, koji žive u većim stambenim površinama, neopterećeni navedenim bojaznima, vrlo rijetko odlučuju za brojnija dječja pokoljenja. I upravo tu dolazi do sukoba u pokušaju razjašnjenja »natalitetne misterije«, jer se »materijalistička teorija« dovodi u pitanje. Jedna druga, mnogo realnija, teorija daje i znatno istini bliži pokušaj odgovora na postavljena pitanja. Prema sve evidentnijim pokazateljima, ljudi modernog doba su jednostavno postali sebičniji i samoljubiviji, za razliku od svojih predaka koji su živjeli u vremenima mnogo jednostavnijih životnih pravila i usmjerenja. Razvitkom modernih tehnologija, oličenih u velikoj eksploziji znanosti na svim poljima, ljudima je otvorena mogućnost raznolikog usavršavanja u brojnim novim disciplinama. Nekada su

Roditeljski dodatak

Ucilju stimuliranja porasta nataliteta država isplaćuje jednokratni iznos od 69.294 dinara (prema zadnjoj isplati) za drugo rođeno dijete, 124.724 dinara za treće, a 166.297 dinara za četvrto rođeno dijete.

fakulteti bili dostupni samo najužem krugu najimućnijeg sloja, poglavito muškim potomcima, što je ženama ostavljalo skućeni izbor životnog usmjerenja na kuću i obitelj. Povrh toga nisu radile i patrijarhalni kućanski odnos im je odredio ulogu majki i kućanica. Moderno doba donijelo je emancipaciju i žensko »oslobođenje od okova jednosmjernosti« u planiranju života, žene su počele raditi, studirati i planirati karijere. S druge strane, muškarci su, u velikoj većini, također odustali od želje za »pretjeranim dokazivanjem vlastite muškosti«, opravdavajući se svim već spomenutim razlozima. I tako, sagledavajući objektivne pokazatelje, i dalje nema pravog odgovora na pitanje – zbog čega »Bijela kuga hara i dalje«...

NEGATIVNA STATISTIKA: Iako često puta u životu statistički podaci ne predstavljaju realnu sliku stanja obrađene materije, kao što je to čest slučaj u brojnim društvenim pojavama, u konkretnom razmjeru nataliteta (broja rođenih osoba) i mortaliteta (osoba koje su preminule) brojke predstavljaju početnu osnovu djelomičnog sagledavanja problema »bijele kuge« na našim prostorima. Na primjeru subotičke općine u kojoj živi oko 150.000 stanovnika, prema riječima *Marine Ajda-*

rić, zamjenice matičara u prošloj 2004. godini bilo je 1774 upisa u matičnu knjigu rođenih, ali ni ta brojka nije vjerodostojni brojčani iskaz novorođene djece u subotičkoj općini, s obzirom da se vrši naknadni upis i djece koja su, primjerice, rođena na Kosovu ili u inozemstvu, te osoba koje su rođene na teritoriju bivših jugoslavenskih republika. Uzevši u obzir ove okolnosti, statistika ponovno ne daje točnu sliku, ali to su ipak zvanični podaci prema kojima se određuju parametri. Ali znakovito je kako je, primjerice, 1991. godine bilo »čak« 1914 upisa. Matičar *Marko Šimić* rado se prisjeća 1975. godine, kada je zabilježeno za naše podneblje impresivnih 2800 upisa novorođene djece, ali naglašava i okolnost kako se u to vrijeme vršio

Dječji dodatak

Za obitelji u kojima su oba roditelja uposlena dječji dodatak po djetetu iznosi 1.222 dinara (prema zadnjoj isplati), dok se samohranim roditeljima isplaćuje 1588,60 dinara po djetetu.

upis novorođenčadi i iz drugih, danas samostalnih općina poput Kanjiže, Sente i Bačke Topole. Djelatnica koja radi na upisu u matičnu knjigu umrlih *Jovanka Kujundžić* ističe nepromjenljivi trend većeg broja umrlih osoba u odnosu na rođene, pa navodi prošlogodišnju brojku od 1886 osoba koje su preminule tijekom 2004. godine, dok je 2000. godina zabilježila najvišu brojku od 2100 umrlih osoba.

Babica *Mira Tumbas*, uposlena u subotičkoj gradskoj bolnici, ističe da se u prosjeku rodi troje djece dnevno, uz slučajeve da nekada bude samo jedno ili dvoje, dok ima dana kada bude i 7-8 novih bebica. U prošloj 2004. godini na ovom odjelu rodilo se 1463 novorođenčadi, što je opet ispod nekog prosjeka koji se kreće između 1500-1600 novorođene djece.

POZITIVNI PRIMJERI: Pokraj navedenih statističkih podataka, ipak postoje pozitivni primjeri obitelji koje, unatoč svim navedenim protivnim indikacijama, imaju brojno potomstvo. Majka šestero djece *Ivanka Stantić* iz Đurđina ističe, kako je lijepo imati više djece u životu i da se toga ne treba »bojati«. »Mislim da se sa svakim djetetom može podjednako baviti i kada su mali, ili kada postupno odrastaju. I pokraj određenih odricanja, mislim da je odgajanje djece nadasve humani poziv.« Otac petero djece *Franjo Dulić*, također iz Đurđina – sela koje se može pohvaliti s nekoliko višechlanih obitelji, naglašava kako je lijepo vidjeti svoju djecu kako svakodnevno rastu i napreduju. »To je jedna karta više u čovjekovom životu, jedan čovjek više, a ljudsko biće je nešto najljepše na ovom svijetu«.

NEIZVJESNA BUDUĆNOST: Ukoliko se negativni trend u godinama koje slijede bude progresivno nastavljaao, u budućnosti bi prirodni priraštaj na ovim (vojvođanskim) prostorima mogao biti ozbiljno ugrožen. Unatoč pozitivnim primjerima višechlanih obitelji koji nastoje »pokvariti« negativni prosjek, domaćinstva s jednim ili najviše dva djeteta ipak dominiraju općom slikom mjesnog stanovništva. Trpeći posljedice »bijele kuge« koja i dalje hara, vrtići i škole su sve prazniji i veliko je pitanje kada će biti optimalno popunjeni, ili, što bi ipak bilo najbolje, prepunjeni dječicom na kojoj svijet ostaje.

Iz Prosvetnog glasnika Republike Srbije

»Bunjevački jezik« spreman za škole

U Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku, 18. veljače 2005. godine objavljeni su program,

cilj, zadaci i operativne zadaće »Bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture« za prvi, drugi i treći razred osnovne škole. Tekst donosimo u cijelosti:

Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture

PRVI RAZRED

Cilj i zadaće

Cilj nastave bunjevačkog jezika je:
nigovanje govornog i pisanog bunjevačkog jezika nužnog za razumijevanje i tumačenje osnovni obilježja maternjeg jezika;
bogaćenje ričnika maternjeg jezika;
upoznavanje odlika nacionalne kulture bunjevačkog naroda;
upoznavanje bunjevačke književnosti;
upoznavanje tekovina bunjevačke kulture;
U prvom razredu osnovnog obrazovanja učenici bi se služili, dok ne savladaje latinično (2. razred), ćirilčnim pismom pri obradi književnih tekstova, u pismenim vežbama i pismenom izražavanju. U drugom razredu, posle obrade latiničnog pisma, na satovima maternjeg jezika učenici bi se koristili istim u pismenom obliku.

Operativne zadaće

Učenici triba da:
obogate ričnik maternjeg jezika novim ričima i izrazima;
potpuno uvedu u razumijevanje i doživljavanje tekstova iz bunjevačke književnosti;
da uoče vrstu književni dila: pisma, priča, bajka, basna;
da usvoje osnovne književne pojmove;
da obogate aktivni jezik;

Bunjevački jezik

Ciljevi koji se moraju ostvariti na satovima jezika su:
svatanje značaja i vrijednosti maternjeg jezika;
vižbanje usmenog izražavanja – slobodno pričanje;
pričavanje;
pričanje na osnovu posmatranja slika;

pravilno izgovaranje glasova;
recitovanje poetski tekstova primereni uzrastu;
razgovarat po ulogama;
pripoznati rič, a zatim i ričenicu kogod posebnu cilinu;
uvižbavanje pravilnog pisanja;
pripisivanje i početno samostalno sastavljanje ričenica;
upotriaba velikog slova na početku ričenice, u pisanju lični imena, prizimena i naziva nasilja;
upotreba tačke na kraju ričenica;
upoznavanje funkcije upitnika i uzvičnika.

Književnost (30 sati)

Čitanje

Da bi se ovladalo tehnikom čitanja potribno je zadovoljiti slideće zaktive:
pravilno i tečno čitanje i razumijevanje pročitanog;
pravilna upotriaba znakova interpunkcije u čitanju;
prilagođavanje intonacije glasa situaciji koja se opisuje;
čitanje i izvođenje po ulogama;
recitovanje napamet naučeni kraći poetski i prozni tekstova;
navikavanje učenika na pravilno disanje i poštovanje pravilnog držanja tila pri čitanju.

Rad na tekstu

Prilikom obrade književni tekstova nameću se slideći zaktivi:
osposobljavanje za uočavanje naslova teksta, imena autora, sadržaja i situacije;
nigovanje kratki i jasni odgovora na pitanja;
detaljno i sažeto pripričavanje tekstova;
uočavanje glavni likova i njihovi osnovni emocionalni stanja (radost, tuga, smi);
pripoznavanje: pisme, priče, bajke, pitalice, zagonetke i poslovice.

Kultura izražavanja (20 sati)

Kultura izražavanja podrazumiva osposobljavanje učenika za usmeno i pismeno izražavanje pri tome je potribno ispuniti slideće ciljeve:

Usmeno izražavanje

pripričavanje sadržaja kraći tekstova
pričanje sadržaja iz porodice, škole, igre
pričanje prema nizu slika
bogaćenje ričnika

Pismeno izražavanje

pismeni odgovori na postavljena pitanja
samostalno sastavljanje kraći ričenica
diktat – sa dopunjavanjem
jedan domaći zadatak i njegova analiza na satu

Elementi nacionalne kulture (15 sati)

Konačan rezultat ovi sati je:
pripoznavanje identiteta bunjevačkog naroda priko jezika, vire,

Je li »bunjevački jezik« standardiziran?

Očekuje se stručno mišljenje SANU i VAZU

Nakon što su se u javnosti pojavile brojne negativne reakcije na vijest o uvođenju »bunjevačkog jezika« u osnovne škole, zamolili smo pokrajinskog tajnika za obrazovanje i kulturu *Zoltána Bunyika* da redakciju »Hrvatske riječi« službeno obavijesti o tome u kakvom se formalno-pravnom statusu nalazi ovaj predmet, odnosno, je li, nakon što je u Službenom listu APV broj 2 od 31. siječnja 2005. godine objavljen »Pravilnik o nastavnom programu bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture, kao izbornog predmeta, za prvi, drugi i treći razred osnovne škole« pokrenuta formalna procedura za stavljanje van snage ovog pravilnika ili ne.

Pokrajinski tajnik Bunyik u svome pismenom odgovoru »Hrvatskoj riječi« kaže kako je »shodno nastalim dvojabama, a s obzirom na to da Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu nema dovoljno saznanja o izvršenoj standardizaciji bunjevačkog jezika« uputilo dopis Srpskoj akademiji nauka – odjel u Novom Sadu i Vojvođanskoj akademiji znanosti i umjetnosti »s molbom za davanje stručnog mišljenja o nastavnom programu za njegovanje bunjevačkog jezika, koji je dostavljen od strane Nacionalnog vijeća bunjevačke nacionalne manjine«.

J. D.

tradicije;
očuvanje jezika kroz vikove.

DRUGI RAZRED

Operativne zadaće

Učenici triba da:

uoče, pripoznaju i svate ričenice i riči spram zaktiva programa maternjeg jezika;
prošire aktivni ričnik svog maternjeg jezika;
savladaju elemente usmenog i pisanog pripričavanja, pričanja i opisivanja spram zaktiva programa;
osposobe se za uočavanje i razumivanje bitnog u tekstu;
obogate aktivni i pasivni ričnik.

Bunjevački jezik (10 sati)

Na satovima jezika priko je potrebno ostvariti sledeće ciljeve:
svatanje ričenice kogod obavištenja, pitanja i zapovisti;
upotribe velikog slova u pisanju imena i prizimena, nadimka uz lično ime, naziva ulica i naselja;
pisanje atrese;
znakovi interpunkcije: tačka, upitnik, uzvičnik i zarez.

Književnost (30 sati)

Na satovima književnosti priko je potrebno da učenici ovladaju tehnikom čitanja i rada na tekstu po sledećim zaktivima:

Čitanje

uvižbavanje tehnike čitanja naglas i u sebi sa razumivanjem usklađivanje intonacije i naglasaka čitanja sa prirodom teksta (pri - povidanje, dijalog, opis)
čitanje po ulogama
čitanje naglas i u sebi u ograničenom vrimenu i unaprid postav - ljenim zaktivima
čitanje u sebi kao priprema za samostalno čitanje.

Rad na tekstu

razumivanje pročitanog teksta
uočavanje hronologije događaja
svatanje bitnog u tekstu
pripričavanje na osnovu zajedničkog plana – detaljno i sažeto
zapažanje opisa i osičenja u tekstu
uočavanje značenja riči i njega upotribe u govoru
pri obradi književnog dila usvajaju se pojmovi: poezija, proza,

dijalog, glavni i sporedni likovi poruka, pouka u basni, priča, pripovitka, bajka, basna, zagonetka, poslovice i brzalice.

Kultura izražavanja (20 sati)

Kultura izražavanja zaktiva da se zadovolje zaktivni pismenog i usmenog izražavanja na slideći način:

Usmeno izražavanje

pripričavanje sadržaja pročitanog teksta, pozorišni pridstava, fil - mova, televizijski emisija za dicu – po planu sastavljenom od detaljni i uopšteni pitanja;
pripričavanje u dilovima i cilini.

Pismeno izražavanje

pripisivanje identiteta i odlomaka teksta
pismeni odgovori na data pitanja
diktat sa dopunjavanjem, autodiktat
zajednički pismeni sastavi (pripričavanje, pričanje, opis)
pripričavanje sadržaja teksta na osnovu datog plana
pričanje događaja prema nizu slika
opisivanje jednostavni predmeta
bogaćenje ričnika
opis životinja i osoba
pisanje razglednica i kraći pisama
dva domaća zadatka i njiova analiza na satu.

Elementi nacionalne kulture (12 sati)

pripoznavanje identiteta bunjevačkog naroda priko jezika, vire, tradicije i njegovo očuvanje kroz vikove.

Način ostvarivanja programa u prvom i drugom razredu osnovne škole

Program sadrži ciljeve, vaspitno-obrazovne zadatke, operativne zadaće, jezičku materiju, govorne i pismene vižbe, čitanje i rad na književnim tekstovima i nigovanje nacijsionalne kulture. Svi ovi elementi programa su međusobno povezani i tako i triba uraditi.

Zadaće nastave maternjeg jezika sadrže opšte zaktive koji se odnose na kvalitet znanja, posebne zaktive za razvijanje i sticanje jezičkih umenja i vaspitne zadaće. Svi dilovi ovog programa su u skladu sa zadamama nastave i triba da doprinesu njiovom izvšenju.

Operativnim zadamama formulisani su zaktivi u pogledu obima programske građe koju učenici triba da savladaju u prvom i drugom razredu osnovne škole.

U okviru jezičke materije izdvojena je ona jezička materija koja - pokriva veći dio govornog jezika. Veoma je važno da se nova građa uvijek naslanja na pređašnju.

Pravopis sadrži one pravopisne norme koje su veoma važne za kvalitetno i uspešno učenje maternjeg jezika.

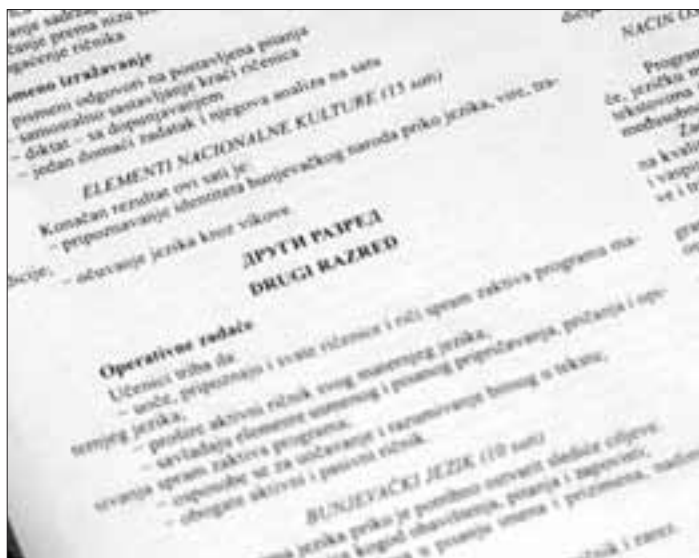
U nastavi maternjeg jezika težište rada prinosi se na učenika. On aktivno učestvuje u radu i svojim zalaganjem i radom triba da razvija i bogati jezička umenja svog maternjeg jezika.

Nastavnik planira, vodi i organizuje nastavni proces, odabira sadržinu rada, nastavne metode, oblike i sridstva rada, broj vižbi, koordinira radom učenika radi što uspešnijeg ostvarivanja postavljeni zadaća. Nastava mora biti postavljena tako da se svakom učeniku omoguće verbalne aktivnosti radi bogaćenja aktivnog ričnika maternjeg jezika.

U realizaciji svi zadaća nastavnik triba da motiviše učenika koristeći raznovrsna nastavna sredstva. Potribno i je podsticati da se i sami angažuju u prikupljanju nastavnih sridstava vezanih za temu koja se obrađuje.

Nastavu maternjeg jezika triba povezat prvenstveno sa stečenim iskustvom iz svakodnevnog života, sa nastavom poznavanja prirode i društva, povišću, zemljopisom, sa likovnom i muzičkom kulturom, običajima, kulturom, virom i tradicijom svog naroda. Korelacija svi ovi pridmeta i oblasti priko je potribna jer omogućava ostvarivanje veoma uspešni rezultata rada.

Pored priporučene literature, nastavnik sam bira literaturu kojom će, pre svega, da ispuni ciljeve i zadaće pridviđene ovim programom.

Literatura

M. Peić, G. Bačlija: »Ričnik bačkih Bunjevaca« – Novi Sad, Subotica, 1990. godine

M. Peić: »Mladom naraštaju«; Bunjevačka matica – Subotica, 2001. godine

M. Peić: »Poetska slagalica«; Obnoviteljska bunjevačka matica – Subotica, 1997. godine

T. Kopunović: »Široke grudi bačke ravnice«; Bunjevačka matica – 2001. godine

I. Pančić: »Natpivavanja«; Osvit – Subotica, 1972. godine

M. Krmpotić: »Bunjo dida mogak«; Senjsko književno ognjište – Senj, 1993. godine

»Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevačku i šokačku dicu«, Gara – Subotica, 1880. godine

L. Malagurski: »Pisme i igre u narodnim običajima bačkih Bunjevaca« – Subotica, 1997. godine

Ezop: »Basne«

Braća Grim: »Bajke«

»Narodne bajke, šaljive priče i pesme«

Andersen: »Bajke«

Mr M. Stevanović: »Metodički priručnik za nastavu srpskohrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj školi«; Dečije novine – Gornji Milanovac, 1982. godine

Prof. dr V. Cvetanović: »Samostalni stvaralački rad u nastavi srpskog jezika« – Beograd, 1996. godine

I. Ivić, A. Pešikan, S. Antić: »Aktivno učenje 2« – Beograd, 2001. godine.

Bunjevački jezik sa elementima nacionalne kulture

TREĆI RAZRED

Cilj i zadaci

Nigovanje govornog i pisanog bunjevačkog jezika, priko potribnog za razumivanje i tumačenje osnovni obilučja matemjeg jezika;

Upoznavanje književnosti svog, a i drugi naroda i nacionalni manjina;

Upoznavanje svitske književnosti;

Izgrađivanje svisti o društveno-povisnoj i kulturnoj ulozi jezika;

Upoznavanje tekovina bunjevačke kulture, običaja i tradicije.

Operativne zadaće

Nigovati tehniku izražajnog čitanja;

Dalje bogaćenje ričnika bunjevačkog jezika novim ričima i izrazima;

Usvajanje pojma glavni dila ričenice;

Uvođenje u tumačenje književnog dila (radnja, likovi, poruke, osiicanja, događaji);

Ovladati pismenim i usmenim izražavanjem (pripričavanje, pričanje, opisivanje).

Bunjevački jezik (10 jezik)

Svatanje značaja i vridnosti maternjeg jezika;

Ričenica – pripoznavanje po sastavu, značenju i obliku;

Imenice – vlastite i zajedničke;

Glagoli – radnja, stanje i zbivanje;

Nigovanje uspišne primene već usvojeni pravopisni pravila;

Upotribe velikog slova.

Književnost (25 sati)

Čitanje

Nigovanje i uvežbavanje pravilnog i izražajnog čitanja obrađenog i nepoznatog teksta;

Uvežbavanje razumivanja pročitano teksta;

Prilagođavanje intonacije glasa situaciji koja se opisuje (jačina, visina glasa, pauza);

Recitovanje napamet naučeni kraći poetski i prozni tekstova;

Navikavanje učenika na pravilno disanje i poštovanje pravilnog držanja tila pri čitanju.

Rad na tekstu

Zapažanje i definisanje elemenata književnog teksta (radnja, likovi, poruka, osiicanja u lirskoj poeziji);

Uočavanje uzročno-posledični veza u proznom tekstu;

Uvođenje u nigovanje navike kod učenika da svoje stavove obrazlažu na osnovu pojedinosti iz teksta.

Jezičko izražavanje (25 sati)

Usmeno izražavanje

Pripričavanje sadržaja pročitanog teksta – detaljno i sažeto, na osnovu zajedničkog plana;
 Pripričavanje u dilovima i cilini;
 Pričanje prema slici na osnovu zajedničkog plana;
 Pričanje po zadatim ričima i nastavljanje priče na osnovu datog početka;
 Opisivanje ljudi i prirode;
 Scensko prikazivanje dramskog teksta.

Pismeno izražavanje

Pripisivanje teksta sa srpskog jezika na bunjevački jezik i obratno;
 Uvežbavanje čitkog i urednog pisanja;
 Pismeni odgovori na postavljena pitanja;
 Pripričavanje, pričanje, opis – pismeni sastav.

Elementi nacionalne kulture (12 sati)

Pripoznavanje identiteta bunjevačkog naroda priko jezika, vire, tradicije i njegovo očuvanje kroz vikove;
 Upoznavanje povisti bunjevačkog naroda, vire, tradicije i kulture kroz rad na odgovarajućim proznim i poetskim tekstovima, muzičkim i likovnim dilima.

Način ostvarivanja programa

Program sadrži ciljeve, vaspitno-obrazovne zadatke, operativne zadatke, jezičku materiju, govorne i pismene vežbe, čitanje i rad na književnim tekstovima i nigovanje nacionalne kulture. Svi ovi elementi programa su međusobno povezani i tako i triba uraditi.

Zadatke nastave maternjeg jezika sadrže opšte zaktive koji se odnose na kvalitet znanja, posebne zaktive za razvijanje i sticanje jezičkih umenja i vaspitne zadatke. Svi dilovi ovog programa su u skladu sa zadacima nastave i triba da doprinesu njiovom izvršenju.

Operativnim zadacima formulisani su zaktivi u pogledu obima programske građe koju učenici triba da savladaju u trećem razredu osnovne škole.

U okviru jezičke materije izdvojena je ona jezička materija koja pokriva veći dio govornog jezika. Veoma je važno da se nova građa uvijek naslanja na pređašnju.

Pravopis sadrži one pravopisne norme koje su veoma važne za kvalitetno i uspešno učenje maternjeg jezika.

U nastavi maternjeg jezika težište rada prinosi se na učenika. On aktivno učestvuje u radu i svojim zalaganjem i radom triba da razvija i bogati jezička umenja svog matemjeg jezika.

Nastavnik planira, vodi i organizuje nastavni proces, odabira sadržinu rada, nastavne metode, oblike i sridstva rada, broj vežbi, koordinira radom učenika radi što uspešnijeg ostvarivanja postavljeni zadaća. Nastava mora biti postavljena tako da se svakom učeniku omoguće verbalne aktivnosti radi bogaćenja aktivnog ričnika maternjeg jezika.

U realizaciji svi zadaća nastavnik triba da motiviše učenike koristeći raznovrsna nastavna sredstva. Potribno i je podsticati da se i sami angažuju u prikupljanju nastavnih sridstava vezanih za temu koja se obrađuje.

Nastavu maternjeg jezika triba povezat prvenstveno sa stečenim iskustvom iz svakodnevnog života, sa nastavom poznavanja prirode i društva, povišću, zemljopisom, sa likovnom i muzičkom kulturom, običajima, kulturom, virom i tradicijom svog naroda. Korelacija svi ovi pridmeta i oblasti priko je potribna jer omogućava ostvarivanje veoma uspešni rezultata rada.

Pored priporučene literature, nastavnik sam bira literaturu kojom će, pre svega, da ispuni ciljeve i zadatke pridviđene ovim programom.

Literatura

M. Peić, G. Bačlija: »Rečnik bačkih Bunjevaca« – Novi Sad, Subotica, 1990. godine
 M. Peić: »Mladom naraštaju«; Bunjevačka matica – Subotica, 2001. godine
 M. Peić: »Poetska slagalica«; Obnoviteljska bunjevačka matica – Subotica, 1997. godine
 T. Kopunović: »Široke grudi bačke ravnice«; Bunjevačka matica – 2001. godine
 I. Pančić: »Natpivavanja«; Osvit – Subotica, 1972. godine
 M. Krmpotić: »Bunjo dida moga«; Senjsko književno ognjište – Senj, 1993. godine
 »Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevačku i šokačku dicu«; Gara – Subotica, 1880. godine
 L. Malagurski: »Pisme i igre u narodnim običajima bačkih Bunjevaca« – Subotica, 1997. godine
 Ezop: »Basne«
 »Narodne bajke, šaljive priče i pesme«
 Braća Grim: »Bajke«
 Andersen: »Bajke«
 »Ispici pa reci«, Izbor narodnih pitalica, zagonetki, poslovice i anegdota; ZUNS – Beograd, 1994. godine
 »Bajke iz celog sveta«; Mlado pokolenje – Beograd, 1965. godine

»Hiljadu zvezdica«, Izbor iz proznog i poetskog stvaralaštva za decu; Zavod za izdavanje udžbenika – Novi Sad, 1984. godine
 Mr M. Stevanović: »Metodički priručnik za nastavu srpskohrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj školi«; Dečije novine – Gornji Milanovac, 1982. godine
 Prof dr V. Cvetanović: »Samostalni stvaralački rad u nastavi srpskog jezika« – Beograd, 1996. godine
 I. Ivić, A. Pešikan, S. Antić: »Aktivno učenje 2« – Beograd, 2001. godine.

Službeni glasnik Republike Srbije – Prosvetni glasnik,
18. veljače 2005., strane 78, 79, 89, 90 i 91.

Istraživanje o obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina u Srbiji

Imamo pravo, ali gdje ga ostvariti?

*Što se tiče nastave na jezicima nacionalnih manjina, podaci pokazuju kako je najbolje riješeno pitanje obrazovanja u osnovnim školama * Najvažnije funkcije obrazovanja na materinskom jeziku, kaže najveći broj ispitanika, su njegovanje i očuvanje nacionalne tradicije, običaja, povijesti i vjere što, po njihovom mišljenju, usporava asimilaciju i povećava svijest o nacionalnoj pripadnosti*

Piše: Dragana Popov

Vojvođanski centar za ljudska prava proveo je analizu stanja u obrazovanju mađarske, slovačke, rumunjske i rusinske populacije, zbog desetljetne tradicije obrazovanja na svom jeziku u Vojvodini. U manjem obujmu je analizirano obrazovanje na hrvatskom jeziku – jer tek odnedavno imamo mogućnost školovanja na materinskom jeziku, zatim ukrajinskom – jer im je jedini oblik obrazovanja na materinskom jeziku izučavanje jezika s elementima nacionalne kulture, i romske zajednice – zbog osjetljivosti i složenosti problema koji zahtijeva neovisnu i dodatnu analizu. Vojvođanski Centar je 12. ožujka prezentirao publikaciju »Pravo pripadnika nacionalnih manjina na obrazovanje u Vojvodini«.

Kako je rekla **Aleksandra Vujić**, urednica publikacije i ravnateljica Centra, pomoć je pri prikupljanju podataka stigla od Pokrajinskog tajništva za kulturu i obrazovanje, te od Zavoda za izdavanje udžbenika, koji im je omogućio uvid u udžbenike tiskane za obrazovanje pripadnika nacionalnih zajednica.

Izvešće Centra sadrži četiri poglavlja: prvo se tiče pravnih regulativa i zakona koji uređuju oblast obrazovanja i odgoja, drugo poglavlje se tiče osnovnih informacija o predškolskom, osnovnoškolskom, srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju, treće se tiče rezultata kvantitativne analize sadržaja postojećih udžbenika koji sadrže elemente nacionalne kulture i četvrto poglavlje se tiče podataka empirijskog istraživanja koje je provedeno u osnovnim, srednjim i višim školama i fakultetima u Vojvodini na jezicima nacionalnih manjina.

BROJ UČENIKA IZ GODINE U GODINU OPADA: Podaci, koje je Pokrajinsko tajništvo za kulturu i obrazovanje pri-

kupilo, pokazuju kako broj učenika u osnovnim školama u posljednje četiri godine konstantno opada, a jedan od osnovnih razloga smanjenja broja učenika, koji pohađaju nastavu na bilo kojem jeziku nacionalne zajednice u Vojvodini, je demografske prirode, odnosno rezultat je neravnomjernog, disperzivnog rasporeda stanovništava, pripadnika različitih nacionalnih zajednica, ali i nemogućnosti daljnjeg školovanja na materinskom jeziku.

tavu tada pohađalo 54 učenika u 4 odjela prvog razreda, u 4 osnovne škole na teritoriju Općine Subotica. Sljedeće školske godine broj učenika se povećao za 18, a ove godine nastavu na hrvatskom jeziku ukupno pohađa 117 učenika. Što se tiče učenja hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u prošloj školskoj godini bilo je osigurano za 131 učenika koji su pohađali nastavu na srpskom jeziku u 6 osnovnih škola u Apatinu, Somboru i Subotici, dok

Međusobno razumijevanje, poštivanje i tolerancija donosi obrazovanje na materinjem jeziku

Što se tiče nastave na jezicima nacionalnih manjina, podaci pokazuju kako je najbolje riješeno pitanje obrazovanja u osnovnim školama. Od ukupnog broja škola u Vojvodini (344), u prošloj školskoj godini 246 škola su jednojezične, nastava na srpskom se odvija u 228, na mađarskom u 8, na slovačkom u 5, rumunjskom u 4 i na rusinskom u jednoj školi i 98 su dvojezične škole. Nastava na hrvatskom jeziku uvedena je 2002./03. školske godine, a tu je nas-

je 3.209 učenika, koji su se izjasnili kao Hrvati, pohađalo nastavu na srpskom jeziku.

Srednje, kao i visoko obrazovanje za pripadnike nacionalnih manjina je, blago rečeno, nepovoljno, jer ne postoji izbor različitih zanimanja. Za učenike koji pohađaju nastavu na srpskom jeziku, dok im je materinski neki drugi, organizirano je izučavanje materinskog jezika s elementima nacionalne kulture, mada srednjoškolski

ne pokazuju veliku zainteresiranost za taj predmet, a prilikom upisa u gimnazije i četverogodišnje škole, kao i fakultete, omogućeno ima je da polažu prijamni ispit iz matematike i materinskog jezika na materinskom jeziku. Upravo zbog problema nepostojanja mogućnosti nastavka školovanja na materinskom jeziku, i nakon toga zaposlenja, mnogi roditelji se opredjeljuju da svoju djecu upisuju u škole na srpskom jeziku. Ovaj stav ukazuje na rascijepljenost pripadnika nacionalnih manjina između svog nacionalnog kolektiviteta i napredovanja na društvenoj ljestvici, ukazala je urednica publikacije Aleksandra Vujić.

Njegovanje i očuvanje nacionalne tradicije, običaja, povijesti i vjere: najvažnije funkcije obrazovanja na materinjem jeziku

NEMA ZNAČAJNIH PROMJENA!: Kao najzanimljivije Aleksandra Vujić je izložila podatke dobivene empirijskim istraživanjem, koje je imalo za cilj pružiti uvid u postojeće stanje u obrazovanju pripadnika nacionalnih manjina iz kuta profesora koji rade u školama, u kojima se nastava održava na nekom od jezika nacionalne zajednice. Ovo istraživanje je nastavak monitoringa koje se provodi posljednje dvije godine, odnosno od početka reformi obrazovanja, a istraživanje ove vrste provedeno je i na samom početku reformi. Najveći broj ispitanika kaže, kako nema značajnih promjena u obrazovanju u posljednjih 15 godina. Negativno viđenje reformi uglavnom vezuju za plan i program, udžbenike i kvalitetu obrazovanja. Većina njih nije za korjenite promjene već za modernizaciju i transformaciju postojećeg, za usuglašavanje obrazovanja sa standardima

u EU, modernizaciju nastave, permanentno usavršavanje nastavnika i poboljšanje suradnje države i predstavnika nacionalnih zajednica. Kada govore o pozitivnim promjenama reformi, tada ih vezuju za otvaranje novih škola, mogućnosti da se Hrvati školuju na svom materinskom jeziku i uvođenje romskog jezika.

Najvažnije funkcije obrazovanja na materinskom jeziku, kaže najveći broj ispitanika, su njegovanje i očuvanje nacionalne tradicije, običaja, povijesti i vjere što, po njihovom mišljenju, usporava asimilaciju i povećava svijest o nacionalnoj pripadnosti. Kao bitan čimbenik u izgradnji svijesti o nacionalnoj pripadnosti naročito se ističu

problem obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina.

Ovaj problem bi se mogao riješiti posebnom zakonskom regulativom, kako je predložio Vojvođanski centar za ljudska prava, ukazavši na još jedan problem, a to je nezadovoljavajuća suradnja među Zavodima za izdavanje udžbenika – Ministarstva prosvjete Republike Srbije – Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu – nacionalnog vijeća nacionalnih manjina – Pedagoškog zavoda Vojvodine i lokalnih sredina. Pokraj ovog, kao drugi veliki problem pojavljuje se loša ekonomska situacija zbog koje nisu u mogućnosti tiskati neophodne udžbenike na jezicima nacionalnih zajednica, niti ima dovoljno sredstava za financiranje zaposlenih u školama.

Ne mali broj ispitanika izrazio je strah zbog nestabilne političke situacije i smatra, kako pojedinačno vrlo malo mogu učiniti kako bi se poboljšala situacija u obrazovanju. Najveća odgovornost je upravo u rukama države, kažu ispitanici, i smatraju da bi država trebala promijeniti stav prema nacionalnim manjinama, stavljajući obrazovanje nacionalnih manjina na prvo mjesto tako što će donijeti, provoditi i poštovati zakon o obrazovanju. Najvažnija uloga Vojvodine je da očuva i unaprijedi ono što već postoji, smatraju ispitanici, kao i da treba izvršiti decentralizaciju obrazovnog sustava tako što će općine preuzeti bazičnu funkciju u obrazovanju, potom Pokrajina a na kraju Republika. Nacionalna vijeća nacionalnih manjina, smatra većina ispitanika, trebaju imati mnogo značajniju i važniju ulogu u obrazovanju nego što je sada. ■

psihološki aspekti obrazovanja na materinskom jeziku, prije svega zbog usvajanja pojmova i kognitivnih procesa, što ispitanici smatraju presudnim za razvoj zdrave i cjelovite ličnosti. Treća skupina smatra, kako je obrazovanje na materinskom jeziku neophodno da bi se u društvu razvilo međusobno razumijevanje, poštivanje i tolerancija kroz razvijanje svijesti o različitostima koje se prihvaćaju, pa se smanjuje diskriminacija. Na obrazovanje na materinskom jeziku gleda se kao na sponu razumijevanja između većinskog i manjinskog stanovništva.

ODGOVORNOST DRŽAVE: Ispitanici su izrazili zadovoljstvo zbog mogućnosti edukacije i održavanja seminara za usavršavanje nastavnika. Pokraj ovog problema, nedostatak udžbenika, kao i terminološke manjkavosti, loši prijevodi, neusklađenost s programom je drugi gorući

Robna razmjena sjeverne Vojvodine i Osijeka
25 milijuna dolara

Susreti gospodarstvenika susjednih regija

Robna razmjena između gospodarstvenika Osječko-baranjske županije i sjeverne Vojvodine u posljednje tri godine iznosi oko 25 milijuna dolara, izjavio je za HINU predsjednik Hrvatske gospodarske komore – Županijske komore Osijek *Zoran Kovačević*, koji je predvodio izaslanstvo osječkih gospodarstvenika u četvrtak 10. ožujka u Subotici. »Od prije tri godine kada smo uspostavili prve kontakte s gospodarstvenicima sjeverne Vojvodine naša suradnja stalno ima uzlazni trend«, naveo je Kovačević, i dodao da je u dosegnutoj robnoj razmjeni sudjelovalo oko 200 tvrtki iz Vojvodine i Hrvatske. Domaćin osječkih gospodarstvenika bila je Regionalna gospodarska komora Subotica koja je, kako je rečeno na otvorenju skupa, susretom poduzetnika dvije regije željela unaprijediti postojeću suradnju i pomoći uspostavu novih poslovnih kontakata.

Gospodarstvo Osječko-baranjske županije predstavljali su IPK »Kandit«, »Hana – Koška«, »Belišće«, IPK »Erdutski vinogradi«, PPK »Valpovo« i druge tvrtke. Zanimanje za susret s kolegama iz Hrvatske od domaćih tvrtki pokazali su »Chemos«, »Pionir«, »Globus«, ZZ »Salaš«, »29. novembar«, »Nova brazda« i druge.

Izaslanstvo hrvatskih gospodarstvenika je zatim posjetilo Regionalnu privrednu komoru u Somboru gdje su se u razgovoru sa predsjednikom *Božidarom Rocom* suglasili kako postoje svi preduvjeti da razmjena između dvije regije bude još bolja.

J. D.

**BAŠ SVE ZA
POLJOPRIVREDU**

24000 Subotica, Segedinski put 90. (zgrada bivšeg Aurometala)
Tel/Fax: (024) 548-241 - www.skalogreen.co.yu, E-mail: office@skalogreen.co.yu

SUPERMARKET ZA VAŠU FARMU, BAŠTU I DVORIŠTE

PONUDA

CENE

MALOPRODAJA I VELEPRODAJA

- NAVODNJAVANJE	- MREŽE I DŽAKOVI	- SIJALICE
- SEMENA	- KANAPI I VEZIVA	- HTZ OPREMA
- ĐUBRIVA	- "TESA" TRAKE	- RUČNI I ELEKTRIČNI
- SUBSTRATI	- PLASTIČNI KONTEJNERI	PROFESIONALNI ALATI
- ZAŠTITNA SREDSTVA	- BOJE I LAKOVI	- ŠRAFOVI I EKSERI
- FOLIJE	- ELEKTRO MATERIJAL	- VODOVODNI MATERIJAL

Sukladno Odluci Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine broj OV-004-05
raspisuje se

NATJEČAJ

za izradu simbola Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori kao i simbola hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori:

Simbol Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori treba biti kreiran tako da bude primjenljiv na pečatu, pismima, naslovnica izdanja, kuvertama i različitim arhivskim i dokumentacijskim mapama, natpisnim tablama i vizit-karticama. Simbol treba simbolizirati i odražavati Vijeće kao najviše predstavničko tijelo hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori.

Simbole hrvatske zajednice – zastavu i grb – treba kreirati tako da jednoznačno upućuju na hrvatsko porijeklo i hrvatsku pripadnost, no sukladno članku 16. stavku 2. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (»Službeni list SRJ« br. 11/2002) ne smiju biti identični sa simbolima Republike Hrvatske.

Prispjele prijedloge pod točkama natječaja 1. i 2. vrednovat će Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine, te će izvršiti rangiranje prijedloga tako da će prijedlog na prvom mjestu biti nagrađen s 5.000 dinara, prijedlog na drugom mjestu 2.500 dinara i prijedlog na trećem mjestu 1.250 dinara.

Natjecatelji se prilikom predaje svojih prijedloga odriču autorskih prava u korist Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori.

Rok za podnošenje prijedloga je 31. ožujka 2005. godine.

Prispjeli prijedlozi će se rangirati do 30. travnja 2005. godine.

Prijedloge podnijeti na adresu:

Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine

Natječaj za simbole vijeća i hrvatske zajednice

24000 Subotica

Preradovićeve 4

Godinu dana rada Udruge poljoprivrednika Subotice

Nije dovoljno proizvesti

Udruga poljoprivrednika Subotice obilježila je 12. ožujka godinu dana postojanja i rada, a 15. ožujka je u Subotici održana godišnja skupština. Tim povodom razgovarali smo s *Miroslavom Kišom* predstavnikom ogranka Verušić u Upravnom odboru. Karakteristika ove udruge je da nema predsjednika već njime upravlja i vodi ga Upravni odbor. Skupština udruge ima svoga predsjednika i tu dužnost je u prvoj godini vršio *Nikola Stipić* iz Subotice a preuzeo je *Ivan Čović*.

ZAHTJEVI POLJOPRIVREDNIKA: U protekloj godini borba za cijenu bila je jedan od prioritarnih aktivnosti koju je ova udruga vodila skupa s drugim organizacijama seljaka.

»Sa žitom znamo kako smo prošli, izborili smo cijenu i obećanja a kad je došlo do plaćanja nije bilo koga da plati tako da mi smatramo da smo utjecali na to da cijena bude takva kakvu smo postigli, i vršili smo pritisak na mlinove da plate i blokadama ih

terese pred nadležnim institucijama.

Među zahtjevima koji su do sada upućivani nadležnim ministarstvima su povećanje odobrene količine goriva za refrakciju (povrat poreza) sa 60 na 100 litara, umanjanje carina na uvoznu opremu, kao i zahtjev da se državna zemlja da u zakup registriranim poljoprivrednim gazdinstvima, »da je možemo obrađivati i mi uz zakup a ne samo pojedinci koji su kupili kombinat pa koriste državnu zemlju bez nadoknade«, kaže Kiš.

Pokraj svagdašnjih životnih tema kao što je neplaćanje pšenice ili suncokreta udruga je sudjelovala i u raspravama o Strategiji razvoja poljoprivrede Ministarstva poljoprivrede Srbije.

»Mišljenja smo da bi se prvo trebala provesti denacionalizacija, da se zemlja vrati. Naime, vidimo da sada kompletna Vlada podržava program Ministarstva a vidimo i da za nekoliko godina još neće biti denacionalizacije. Stoga se poljoprivrednici boje

radi. Svako gazdinstvo treba sagledati svoje potencijale, što ima, što zna i može raditi s obzirom na broj članova strukturu godina i procijeniti što može intenzivnije raditi. Vidimo da iz par jutara ratarstva, i ne koliko grla stoke, prosječna četveročlana obitelj ne može niti preživjeti a kamoli normalno živjeti, renovirati ili uvećati svoj posjed«, kaže Kiš, te dodaje kako oni pozdravljaju što se daju poticajna sredstva za staklenike ali da proizvođače muči plasman proizvoda a udruživanje i institucije koje bi se time bavile još uvijek nisu razvijene. Udruga poljoprivrednika će i na ovom planu pokušati raditi više u sljedećem periodu osobito ukoliko uspije riješiti problem njihovih prostorija odnosno sjedišta gdje bi se poljoprivrednici mogli okupljati, dogovarati i uspostavljati suradnju.

Novo vrijeme, tržišno gospodarstvo tjera poljoprivrednike na nov način proizvodnje i organiziranje ali, kaže Kiš, stare navike predstavljaju u tome zapreku. »Mi smo navikli na jedan način života, radi svoj posao, budi na salašu, znaš što ti se dešava u dvorištu ali način organiziranja vođenja i udruživanja sve je to za nas novina. Činjenica je da je vrijeme takvo da se moramo mijenjati i tjera nas da se za 180 stupnjeva okrenemo i vidimo kako onako kako smo dosada radili više ne može. Ne može se više proizvesti i dati zadruzi i očekivati da će on to meni platiti. Mi moramo proizvesti robu skladištiti je i onda vidjeti tko ima da plati da tome damo a ne da nas ovako vozaču«.

Međutim za sada poljoprivrednici nemaju skladišnih prostora a silosi su u rukama pojedinaca koji su u poziciji da mogu ucijenjivati poljoprivrednike. »Logično bi bilo da je država omogućila poljoprivrednicima da u Fidelinci ili u bilo kojem žito-mlinskom poduzeću kroz akcije dobije jedan dio skladišnog prostora ali to se nije dogodilo pa sada kad mi predamo robu oni nam ne plaćaju a i pariteti su skupi« kaže Kiš i dodaje kako je u sadašnjim uvjetima povoljnije uzeti kredit u banci nego uzimati paritetno »pariteti su puno skuplji i kreditiranje od 6 mjeseci iziđe do 30 posto, što je previše skupo ukoliko znamo da postoje krediti sa 8 do 10 posto kamate na godišnjoj razini. Na žalost, veliki je problem što poljoprivrednici nemaju naviku otići u banku nego se ovako zadužuju pa i onda kad rodi imaju gubitke odnosno nemaju rentabilnu proizvodnju«.

J. Dulić

Miroslav Kiš

podsjećali i oni su se oglašavali da će biti isplaćeno ali su rokovi prekoračeni i oko 10 do 20 posto predane pšenice nije isplaćeno. U međuvremenu cijene inputa su povećane, tako da je ovo jedna činjenica ravna prijevari«, kaže Kiš.

Nakon svega, kaže Kiš, postalo je očividno da nitko više ne može očekivati da će netko drugi riješiti njihove probleme već ih sami poljoprivrednici moraju uzeti u ruke a u tome je neminovno i da mora postojati udruga koja će zastupati njihove in-

terese pred nadležnim institucijama. »Kao što i Ministarstvo kaže mi ne možemo kazati nikome konkretno što da

SAGLEDATI POTENCIJALE: Udruga okuplja uglavnom ratare i stočare, pa što udruga preporučuje malim zemljoposjednicima kojima se najteže prilagoditi novim uvjetima?

»Kao što i Ministarstvo kaže mi ne možemo kazati nikome konkretno što da

Posrtanje PPK Sonta

Mali dioničari se udružuju, kooperanti traže isplatu dugova

Šarac Milan

SONTA – Posrtanje Poljoprivredno-prehrambenog kombinata Sonta, čiji je većinski vlasnik *Radomir Narandžić*, po prima zabrinjavajuće razmjere. Ovih dana, zbog velikih dugovanja, Elektro distribucija Sombor im je uskratila daljnju isporuku struje. Nad Kombinatom »vise« i hipoteke, a *Srbobran Simonović*, vlasnik niške firme »Eurodrip«, koja je prošle godine za PPK radila sustav za navodnjavanje, nezadovoljan je Narandžićevim nepoštivanjem ugovornih obveza i spreman je za raskid ugovora i povlačenje hipoteke, koja se odnosi na dio obradivog zemljišta od oko 200 hektara.

Saznajemo i da će se po okončanju sudskog postupka znati i sudbina hipoteke nad sušarom i silosima. Pokraj toga, Narandžić je spreman prodati i 30 junica, koje su dio matičnog stada za razvoj stočarstva u Kombinat.

MALI DIONIČARI: Ovih dana je održan i zbor malih dioničara PPK Sonta, na kojem je dogovoreno učlanjenje u Udruženje malih dioničara *Branka Dragaša*. *Milan Šarac*, predsjednik organizacije Saveza samostalnih sindikata u Kombinat, vodi i ovu akciju »Moramo nešto poduzeti, dok se PPK u cijelosti ne obezvrijedi. Narandžić je, očito, zalutao u poljoprivredu. Ne snalazi se, nema plana rada, kod njega se sve odvija stihijski. Umjesto da, kako je

obećao, izvlači Kombinat iz dugova, on tone sve dublje. Sve nekretnine su mu pod hipotekama, a do sad je uspio rasprodati i svu ispravnu mehanizaciju. Radnicima, kako stalnim, tako i sezonskim, duguje četiri i pol plaće, a ne uplaćuje im ni doprinose za mirovinsko osiguranje. Ne znam ni kako zamišlja buduću suradnju s kooperantima, kad je i njima dužan do grla. Glas malih dioničara se mora čuti, moramo natjerati mjerodavne institucije ovoga sustava da reagiraju, nedopustiva je njihova sadašnja inertnost. Narandžić to u punoj mjeri iskorištava, kako za kupovinu vremena, tako i za daljnje otuđivanje imovine Kombinata. Pitam se i koliko Agencija za privatizaciju prati zbivanja u privatiziranim poduzećima. Pomišljam da im je bilo najvažnije uzeti novac i riješiti se problema, a praćenje izvršenja ugovornih obveza od strane većinskog vlasnika ih ne zanima. Lokalna vlast nema nikakve ingerencije, tako da smo upali u vrtoglavicu i, jednostavno, nemoćno gledamo kako Kombinat, u kojega smo ugradili svoj život, rapidno propada. Vrijeme će pokazati hoćemo li biti dovoljno jaki da spriječimo uništavanje PPK i dovedemo ga na stare

pozicije, kako bi iznova postao motor razvoja Sonta. Ako je za nas već i kasno, ovo je potrebno zbog perspektive naše djece«, kaže Šarac.

KOOPERANTI NE ODUSTAJU: S druge strane kooperanti Poljoprivredno-prehrambenog kombinata Sonta ne odustaju od institucionalne bitke za novac, kojega im je dužan, većinski vlasnik Kombinata *Narandžić*. Osnovali su podružnicu Samostalnog sindikata poljoprivrednika u Sonti s predsjednikom *Zoranom Arsićem* na čelu, te najbližim suradnicima, tajnikom *Nikolom Šegrtom* i rizničarom *Adamom Jakšićem*. Prve aktivnosti ove podružnice vezane su za zauzimanje stava oko mjera za naplatu duga PPK Sonta kooperantima, pošto ni pokraj svih Narandžićevih obećanja i kupovine vremena, povjeritelji nisu uspjeli naplatiti više od polovice duga od ukupnih 9,3 milijuna dinara.

Nakon svih prosvjeda oštećenih, te moralne potpore vladajuće garniture Općine Apatin, kao i obećanja da će biti angažirane mjerodavne institucije, problem je i dalje aktualan. Pojedini kooperanti su pristali na odštetu putem robne razmjene, poput

Ivan Ivankov, Stipan Brdarić, Nikola Šegrt i Adam Jakšić

Ivana Ivankova, koji kaže: »Uzeo sam umjetno gnojivo, te nešto od repromaterijala. Vidim da od mjerodavnih institucija nema reakcije, ne znam zbog čega su tako inertne, kad je sve jasno kao dan. Narandžić čak i u medijima otvoreno izjavljuje da se poslužio našim novcem, no, na to nitko ne reagira. To njemu odgovara, omogućava mu kupovinu vremena do u nedogled, a naš novac se obezvrjeđuje. Zemlja ne čeka, treba započeti nov ciklus proizvodnje, moramo voditi računa o optimalnim rokovima. No, zbog solidarnosti s ostalima, ustrajaj ću u svemu što je u interesu naše podružnice.«

TRAŽI SE ODŠTETA: Stav Izvršnog odbora je da treba putem pregovora s Narandžićem osigurati hitnu isplatu duga, bilo u novcu, bilo putem kompenzacije. *Stevan Bačić*, najkrupniji potražitelj, kaže: »Narandžić mi je bio dužan više od milijun i pol dinara, do danas je to svedeno na 50.000. To je glavnica, što da kažem na razliku u vrijednosti dinara u vrijeme prodaje robe i u vrijeme isplate? Poreznici to ne uzimaju u obzir, nemilosrdno zaračunavaju zakonske kamate i traže svoje. Bez obzira što sam skoro u cijelosti oštećen, ne povlačim se, ostajemo svi solidarni, dok ne budu riješena i najsitnija dugovanja. Koliko meni vrijede mojih milijun i pol, toliko nemoćnim starcima vrijede njihovih 5-6 tisuća, a takvih je najviše. Svi ćemo se boriti za interese tih ljudi, sad smo sindikalno organizirani i mislim da imamo snage natjerati Narandžića da nas obešteti do posljednjeg dinara.«

Zoran Arsić, predsjednik Podružnice, kaže: »Pokraj sindikalne, vodim još jednu bitku s Narandžićem, jer sam i član skupštine malih dioničara. Moramo djelovati koordinirano, jer nije sporan samo dug za preuzetu robu. Postoje indicije da je Narandžić nejasnim potezima početni odnos kapitala od 70:30 sveo na 74:26 postotaka u svoju korist. Dužan je puno objašnjenje malim dioničarima, pogotovo glede hipoteke, rasprodaje ispravnih strojeva, angažiranja izvršitelja ratarskih radova iz susjednih mjesta, te ne isplaćivanja plaća uposlenicima i neplaćanja doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, te mjesnog samodoprinosu. Moramo poduzeti najhitnije i najdrastičnije mjere, kako bi, ako to već neće mjerodavne institucije, sami spriječili očito propadanje i rasipanje imovine ovoga nekada uzornoga Kombinata i vratili ga na negdašnje pozicije. Narandžić, očito, za to nije sposoban.«

Ivan Andrašić

Realizacija donacije zagrebačke »Lure«

Dom mladeži u novom ruhu

SOMBOR – Godinu dana poslije odluke poznatog zagrebačkog poduzeća »Lura«, inače većinskog partnera industrije mliječnih proizvoda »Somboled« iz Sombora o dodjeli donacije mladima u Somboru u iznosu od 100.000 eura, upravo je u realizaciji, kako je to svojedobno i odlučeno u Skupštini Općine Sombor. Od odobrene sume 70.000 eura dano je za rekonstrukciju i sanaciju stotinu godina starog zdanja Doma mladeži, a preostalih 30.000 je namijenjeno dječjim igralištima. Pošto je Skupština Općine naknadno odobrila još 1,2 milijuna dinara za zgradu mladih, ukupno je za tu namjenu bilo 6,2 milijuna dinara.

Na javno raspisanom natječaju poslove na Domu mladeži dobilo je somborsko poduzeće »Akumulator« i ugovoreni poslovi su trebali biti završeni do rujna 2004. godine, ali oni još nisu okončani ni do danas, jer su iskrsnuli mnogi nepredviđeni radovi i, prema svemu sudeći, objekt će biti predan na korištenje ovog proljeća. Iako je krov trebalo samo rekonstruirati, pokazalo se da je građa dotrajala i bilo je potrebno izvršiti kompletnu zamjenu. Slično je bilo i s crijepom, koji se zbog starosti počeo kruniti. Izvršena je i rekonstrukcija četiri ureda na katu, osposobljena je jedna manja dvorana, kompletno uređen sanitarni čvor. Kada je, pak, riječ o velikoj dvorani, ona je u lošijem stanju nego što je na prvi mah izgledalo, a zbog napuknutih cijevi pojavila se vlaga. U dvorani će biti obnovljena pozornica i kupljene nove stolice. Preostalo je još da se obnovi fasada, ali će tu nedostajati novca, pa će Skupština Općine morati izdvojiti još sredstava.

A. Raič

Novo ime somborskog hotela

Želja – četiri zvjezdice

SOMBOR – Hotel »Sloboda« u Somboru, jedini u gradu, sastavljen od dva zdanja, jednokatne zgrade stare više od stotinu godina i osmokatne zgrade od prije trideset godina, odnedavno ima novo ime »Internacional«, što govori prije svega, o promjeni vlasnika, a on je *dr. Bogdan Maglić*, u svijetu priznati atomski fizičar, koji desetljećima živi u Americi a podrijetlom je Somborac.

»Kupio sam hotel za 59,5 milijuna dolara, ne da bih se pod starost bavio hotelijerstvom, već kako bi Sombor konačno, dobio suvremeno hotelsko zdanje, a to je ujedno i put za razvoj turizma na ovom području, koje turistima ima što pokazati i ponuditi«, kazao je dr. Maglić na konferenciji za novinare u Somboru.

Prema njegovim riječima, staro zdanje zasad neće dirati jer u njemu postoji prihvatni izbjeglički centar, što donosi određene prihode, ali je novi objekt u takvom stanju da već petnaest godina stvara gubitke, izjavio je on, dodajući da je nerad evidentan, disciplina nikakva, a novogradnja zapuštena. bez obnove i rekonstrukcije nema napretka, naglasio je i izjavio da je uplatio 32 milijuna dinara za buduće radove, koji su tijekom zime simbolično već i otpočeli: uređena su četiri apartmana, koji su novinarima pokazani, i treba vjerovati da će do kraja godine Hotel »Internacional« s oko 150 postelja dobiti četiri zvjezdice. Nakon toga bit će uvršten u svjetsku listu hotela, a to za Sombor, okružen starijim zdanjima, mnogim kulturnim ustanovama i bogatstvom šuma, rijeka, kanala i jeze - ra, mnogo znači.

A. R.

Što su jeli naši stari u korizmi

Šokačka tradicija

OSIJEK – Posni grah, ćoravi krumpir paprikaš, papula i papulina juha, tempami grah, supa kiseliće, ajpren juha, zafrigana čorba, čorba od jabučica, juha od rajčica, flekice na rasolu, rizanci s makom, orasima, pekmezom i sirom, tašci s makom i orasima, čikovi, šuknudle, valjušci, trganjci, proja, pura, žganjci i ladnjača, samo su neka od jela koja su se našla na bogatoj šokačkoj korizmenoj siniji, u prvoj organiziranoj aktivnosti urbanih Šokaca i novooosnovane udruge »Šokačka grana« u Osijeku, kojom su uprizorili što se jelo diljem Šokadije u Korizmi.

»Veoma mi je drago da ste se okupili u tolikom broju, i da je dvorana Gradske četvrti Retfala premala da primi sve zainteresirane za ono što mi radimo, ali mi je također drago da su se naše Šokice i naši Šokci odazvali u tolikom broju i napunili slasnim delicijama ovu našu siniju. Što će nama, pokraj ovakvoga bogatstva, neka -kav švedski stol, kad mi odvajkada imamo naš astal i našu siniju« rekla je *Vera Erl*, predsjednica »Šokačke grane«. »Ja Vam se od sveg srca zahvaljujem, a posebice brojnim novinarima, predstavnicima naših medija, koji će to zabilježiti i pridonijeti da otrgnemo od zaborava i ove stare šokačke običaje, vezane za kulinarsko i bogatstvo šokačke tradicije, da stresemo prašinu sa starih kuharica i recepisa koje su koristile naše bake, da našoj dici i cilom svitu da se

Korizmena sinija

i uz post moglo raznovrsno i bogato jesti i u jelu i pilu uživati, i biti umjeren«.

STARI ZAPISI: Na stare nas je zapise poznatih šokačkih književnika, *Joze Ivakića, Josipa i Ivana Kozarca, Ljube Lukića* i župnika naših, *Josipa Markovića* i *Josipa Lovretića*, podsjetio *Joza Jurušić*, porijeklom iz Sikirevaca, jer oni su u svojim djelima zabilježili narodna jela ali i narodne izraze »pa tako osim bogatstva šokačkih jela imamo i bogatstvo narodnih

naziva. Naša je želja bila da baš to bogatstvo dočaramo večeras ovdje, a već na prvom sastanku ideju su pozdravili svi nazočni, pa se ovoj aktivnosti odazvalo pedesetak Šokica, ali i Šokaca, i svjedoci ste, kako to sve lijepo izgleda«.

Pa tko sada može reći »od volje ti ko Šokcu post«, za nekoga tko radi nešto preko volje. Naši su osječki Šokci to naprosto demantirali i »djelom i jelom« i pokazali da je ta izreka zapravo neutemeljena.

Ali, da se mi još vratimo slasnim delicijama. Bilo je tu domaćega kruha, lepinja iz furune, crnoga kruva i slanina, s crnim i bijelim lukom, jer slanina se u Šokadiji jela tijekom cijele godine, pa i u Korizmi. Bilo je ribe, ko u priči, riblje juhe i ribljega paprikaša, do pržene ribe i pijanoga šarana. Bilo je valjušaka s krumpirom, grenadir marša, lučenja, hladnetine pa čak i popare. A tek kolači, korizmeni. Lističi, listariči, poderane gaće, peretki slani i slatki i kuvani peretki, salenjaci s pekmezom i orasima, gužvare, s orasima i makom, s koricama i cimetom, pa uslatko, štrudle s jabukama i višnjama, bundevama, turkinjama, breskorkama, bijelim bundevama i račankama i da ne nabrajam više.

E, nije se u korizmi samo jelo. Ne daj Bože. I pilo se. Rakija i vino, a špricer, samo sa sodom, pa je i to bio neizostavni dio šokačke ponude.

Slavko Žebić

Razvijanje prekogranične suradnje

SUBOTICA – Prošloga tjedna čelnici Hrvatske manjinske samouprave iz Segedina *Dušan Marjanović* i *Ljudevit Ivanković*, posjetili su lokalnu samoupravu u Subotici gdje ih je primio dopredsjednik Općine *Petar Kuntić* i stručna suradnica SO Subotica za prekograničnu suradnju *Olivera Radnić*.

»Kao članica Europske unije Mađarska ima pristup i različitim europskim fondovima a čelnici Hrvatske manjinske samouprave u Segedinu stekli su do sada značajna iskustva u izradi projekata koja su za općinsku upravu dragocjena, osobito sada kad je Europska unija pokrenula program prekogranične suradnje pod nazivom INTERREG u koji će se lokalne samouprave Subotice i Segedina uključiti sa svojim projektima«, kazao je dopredsjednik Općine Subotica *Petar Kuntić*.

Na sastanku na kojem su sudjelovali *Jelena Piuković, Mirko Ostrogonac* i *Sandra Lipozenčić* razgovaralo se o potencijalima za suradnju koji postoje između dvije susjedne regije na području kulture i turizma.

J. D.

Pronalaženje zajedničkih interesa

Putujući Slavonijom

Pola stoljeća muzeja u Županji

ŽUPANJA – Prigodom nedavnoga posjeta Županji učinio mi se zanimljivim podatak da je Zavičajni muzej »Stjepan Gruber« nedavno obilježio 50. obljetnicu postojanja i rada, pa sam potražio ravnateljicu muzeja Janju Juzbašić.

Muzej u Županji osnovan je 1953. godine, kaže ravnateljica Juzbašić, na inicijativu nekolicine zaljubljenika u zavičajnu kulturnu baštinu: *Franje Lešića, Ivice Svirčevića, Josipa Lončarevića, Josipa Hudolina, Julija Popovića, Mate Vujkovića, Ivice Bačoke, Ivana Balentovića, Josipa Matasovića, Miroslava Poljaka, Stanka Juzbašića, Florijana Đakovića, Ivana Galovića, Emilije Romić, Mirka Lackovića i Stjepana Grubera*. Početkom kolovoza, ili točnije rečeno 4. kolovoza 1953. godine, osnovan je Muzej u Županji, a Stjepan Gruber imenovan je voditeljem i ravnateljem.

Zvali su ga još Kotarski muzej, Muzejska zbirka i Muzej Posavine, no, on je vrlo brzo udovoljio svojoj svrsi, uglavnom zahvaljujući nesebičnoj pomoći Gradskog muzeja u Vukovaru s tadašnjim ravnateljem *Antom Eugenom Brličem*, te podršci *Zdenke*

Janja Juzbašić i drvo u tradicijskoj kulturi

Lehner i Mire Malbaša iz osječkog Muzeja Slavonije te *Antuna Bauera*, poznatog ljubitelja umjetnina iz Zagreba, i *Josipa Korde i Dionizija Švagelja* iz Vinkovaca. Već 1956. godine muzeju je darovano nekoliko tisuća predmeta, starih spisa i fotografija od strane 350 darovatelja, a koju godinu poslije zabilježeno je da je Muzej u Županji posjetilo 9.500 posjetitelja. U to vrijeme Muzej dobiva na raspolaganje stari graničarski Čardak, koji za tu namjenu odgovara i po svom povijesnom i arhitektonskom karakteru.

Muzej je danas smješten u dva povijesna zdanja, Čardaku i Agenciji, te odnedavno ima i novi objekt u kojemu su prostori za čuvanje građe i uredi djelatnika. Čardak je posljednji očuvani primjerak vojno-krajiške obrambene arhitekture i datira iz druge polovice 18. ili s početka 19. stoljeća, kao središnji graničarski punkt, stražarnica uz rijeku Savu na granici prema Turcima.

Agencija je građena sredinom 19. stoljeća u vrijeme kada je Savom, na stalnoj liniji od Siska do Zemuna, plovio prvi hrvatski parobrod »Sloga«, a kako je Županja bila važno pristanište na putu od Siska do Zemuna, izgrađena je zgrada kao postaja za putnike i magazin za potrebe parobrodske agencije.

»Naš je muzej danas kompleksni muzej zavičajnog tipa s nekoliko zbirki, arheološkom i paleontološkom, ima Kulturno-povijesni odjel sa zbirkama – Vojne krajine, Građanske epohe i Rad-

Šokci i blagovanje božica

ničkog pokreta, Etnografski odjel sa zbirkom etnografskog materijala i stalnim postavom 'Etnografija županske Posavine kroz godinu', Galerijski odjel i zbirku umjetnina«, kaže ravnateljica Juzbašić, te dodaje da se stalnim radom na terenu redovito popunjavaju zbirke, a trenutačno su radovi na autocesti, pa će arheološka zbirka biti dopunjena novim istraživanjima na lokalitetu uz autocestu.

»Što se izložbenih aktivnosti tiče, nastojimo biti aktualni i našu aktivnost vezati za značajnije datume i nadnevke, kakvi su recimo Dan državnosti, Dan grada, a naravno i u pravcu promicanja naše tradicionalne kulturne manifestacije 'Šokačko sijelo', pa smo tako i ove godine, sijelu u čast, postavili izložbu 'Drvo u tradicijskoj kulturi županskoga kraja', koju će naši posjetitelji moći vidjeti do jeseni', najavljuje ravnateljica muzeja.

Posjetili smo i izložbu vezanu za drvo, jer sve je ovdje u županskoj Posavini vezano za Spačvanske šume i hrast lužnjak, od šume se na ovim prostorima živjelo, u šumu se skrivalo, branilo se svoje ali i tuđe. Posjetili smo i »Stalni postav etnologije« i bili zadivljeni bogatstvom kulturne baštine i ljepotom običaja, ljepotom nošnji i predmeta koji su bili u uporabi. Stalni je postav uređen još početkom 2001. godine, a autorica je postava Janja Juzbašić. Fotografije će najbolje svjedočiti o našim dojmovima.

S. Žebić

Graničarski čardak u Županji

Jedan pogled na položaj Hrvata u Vojvodini (14.)

Službena uporaba jezika i pisma

Piše: Tomislav Žigmanov

Ni pitanje službene uporabe hrvatskog jezika još uvijek nije u Vojvodini sukladno riješeno. Istina, Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine pokrenula je početkom svibnja 2002. godine »inicijativu za uvrštavanje hrvatskog jezika kao službenog«. Međutim, ova inicijativa još uvijek nije provedena do kraja (potrebno je dobivanje suglasnosti na izmjenu Statuta AP Vojvodine od Skupštine Srbije), premda pokrajinski organi vlasti čine određene korake kao da je ova odluka pravosnažna. No, strogo formalno-pravno promatrano, to do sada još nije učinjeno, što znači da hrvatski jezik još uvijek nema status službenoga na teritoriju Pokrajine. Isto tako, ni u jednoj lokalnoj samoupravi, osim u subotičkoj, hrvatski jezik nije u službenoj uporabi, premda to Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina izričito propisuje. U Subotici je, naime, hrvatski jezik u službenoj uporabi na teritoriju Općine, i to na temelju odluke lokalnoga parlamenta još iz 1993. Istina, ova je odluka osporena početkom 2001. od strane Ustavnog suda Republike Srbije, no ubrzo je ponovno usvojena u subotičkom parlamentu.

Pa ipak, glede poštivanja ovih odluka praksa je državnih organa u Vojvodini i Subotici različita – uvedena je početkom 2004. institucija lektora u Pokrajini i Subotici, to jest postoje začeci prevoditeljske službe, imenovani su prvi sudski tumači za hrvatski jezik, djelomice se vodi računa o uporabi i hrvatskog jezika na pločama s natpisima državnih tijela u pojedinim lokalnim samoupravama, osobito u Subotici... No, na natpisima u pošti, željeznici, policiji itd. još uvijek se ne pojavljuju i javni natpisi na hrvatskom jeziku, postoje eventualno na latinici na srpskom jeziku (pokraj postojećeg na ćirilici na srpskom jeziku). To daje jasnu političku poruku da još uvijek postoji animozitet središnjih državnih tijela spram pripadnika hrvatske manjine.

PARADOKS: Što se pak tiče drugih sredina stvar je sa službenom uporabom hrvatskog jezika još nepovoljnija – on, naime, nije nigdje više u službenoj uporabi. Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina propisuje da su lokalne samouprave dužne uvesti u službenu uporabu jezik one manjine koja na tom prostoru broji više od 15 posto ukupnog stanovništva. Po

tom kriteriju, hrvatski jezik ne može biti u službenoj uporabi nigdje, što je stavlja u a priori neravnotežan položaj u odnosu na tzv. stare manjine.

Tako sada imamo paradoks da tri puta više Hrvata (više od 6.000) nego li Rusina (manje od 2.000) u Novom Sadu nema pravo na službenu uporabu hrvatskog jezika. Istina, zakon ostavlja prostor da jezik neke manjine bude u službenoj uporabi ako je postotak i manji, ali način na koji se

Ćirilica prekrila nekadašnje ulice hrvatskih velikana: Petrovaradin

to realizira nije preciziran, što znači da to vjerojatno ovisi o konkretnoj političkoj volji. No, prema pokrajinskoj Odluci o bližem uređivanju pojedinih pitanja službene upotrebe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine iz druge polovice 2003., hrvatski jezik može biti uveden u službenu uporabu i u onim naseljenim mjestima gdje Hrvati čine više od 25 posto stanovništva, ali to ima više simboličnu važnost, jer se postavlja pitanje s kim se uopće može službeno komunicirati, recimo u Sonti ili Plavini, kad u tim mjestima nema ni jednog državnog tijela.

Poseban je problem s primjenom ove odluke, budući da Skupština Općine Apatin nije usvojila inicijativu na temelju ove odluke da u mjestu Sonta, gdje živi više od 25 posto Hrvata, hrvatski jezik bude u

službenoj uporabi, uz obrazloženje da ona to prema pozitivnim zakonskim propisima nije dužna učiniti, jer nije o tom pitanju vođena javna rasprava! Također, ova odluka nije sprovedena ni u Općini Sombor, te u nekoliko srijemskih općina.

GENERIRANA NEPRAVDA: To samo onda znači da nova zakonska rješenja na ovome planu generiraju nepravdu koju trpe nove manjine. Konkretno govoreći, hrvatska manjina je treća manjina po brojnosti u Vojvodini, a ni u jednoj općini, osim iz razloga stečenog prava u Subotici, neće imati jezik u službenoj uporabi, što u odnosu na druge manjine jest diskriminacija, budući da stare manjine u Vojvodini (Mađari, Rumunji, Rusini i Slovaci) imaju u svim općinama gdje žive i na razini Pokrajine svoj jezik u službenoj uporabi.

S druge strane, Zakonom nije reguliran i način na koji će i s kim će nove manjine, manjine koje ranije nisu ostvarivale manjinska prava, moći započeti ostvarivati ovo pravo. Drugim riječima, veliki je problem to što uopće nije definirana uloga tijela državne uprave u tome procesu. To onda, naravno, otvara prostor ne samo za manipulaciju ovim pitanjima, već jednostavno formalno-pravna apstraktnost i nedorečenost zakonskih odredbi po sebi otežava operacionalizaciju i institucionalizaciju ostvarivanja manjinskih prava vovodanskih Hrvata, čega su ponajbolji primjeri, osim prava na službenu uporabu jezika i pisma, još i pravo na obrazovanje na hrvatskome jeziku te pravo na njegovanje i razvoj vlastite kulture, u smislu da izostaje inicijativa i djelatni angažman od strane različitih tijela državne uprave.

Ovdje ćemo još napomenuti da su se Hrvati u Vojvodini često susretali s izmjenama naziva ulica, osobito u mjestima u Srijemu. Na primjer, mnogi, a ponegdje i svi, nazivi ulica s hrvatskim predznakom su početkom 90-ih promijenjeni, kao i nazivi osnovnih škola, u mnogim mjestima u kojima žive Hrvati (Petrovaradin, Novi Slankamen, Golubinci, Novi Sad). Tako u Novom Slankamenu danas nema niti jedne ulice koja nosi naziv nekog od hrvatskih velikana, a nazivi su ispisani isključivo na srpskom jeziku ćirilicom pismom. Inače, ovo je mjesto u kome Hrvati žive nekoliko stotina godina i tradicionalno je hrvatsko mjesto.

Nastavit će se

Piše: vlač. dr. Andrija
Kopilović

Poznato je da vjernici imaju svoga nebeskog zaštitnika – imendan. Jednako tako mnogi gradovi imaju svog nebeskog zaštitnika. Imaju ga i narodi i kontinenti. Zaštitnik hrvatskog naroda je sveti Josip. Naime, Hrvatski sabor je još 9. i 10. lipnja 1687. godine izabrao svetog Josipa za nebeskog zaštitnika Hrvatskog naroda. Povodom tristote godišnjice je tadašnji zagrebački nadbiskup, Franjo kardinal Kuharić, rekao: »No, ovaj dan kao da je pao u zaborav, mogli bismo bez straha da ćemo pretjerati, kazati – da su naši pređi bili vjerniji ovom izboru Sabora i da su svetoga Josipa doista častili, vjerujem da bi povijesni razvitak bio za nas povoljniji. Na nama je danas, da ovaj čin Hrvatskoga sabora ne samo izvučemo iz zaborava, nego da ga provedemo u djelo u najveću vlastitu korist i korist čitavoga naroda.«

Sutra je blagdan svetoga Josipa. I ovdje, u našim krajevima, živi dio toga hrvatskoga naroda. Dakle, slavimo svoga nebeskoga zaštitnika. Zsigurno su vrlo aktualne riječi pokojnoga Kardinala Kuharića za nas više opomena i poruka nego bilo za koga. Ne ide nam dobro. Kao narod smo »na izmaku snaga«, umorni smo, razdvajaju nas, razdvajamo se, podijeljeni smo, dijelimo se i konačno smo jedan prema drugome postali sada već nesnošljivi. Tjeskobna stvarnost uoči svetkovanja Nebeskog zaštitnika.

KRITIZIRANJE CRKVE: Bilo je vremena kada je među nama vladao bolji duh. Bili smo duhovniji. Trpjeli smo, ali smo u trpljenju bili zajedno. Sada se trpljenje preobuklo u odijelo korisnosti, karijerizma i isključivosti. Stoga je sada teže. Ima i jedna nova pojava. U vrijeme većeg trpljenja bili smo bliži jedan drugome i bliži Crkvi. Većina našega naroda je pripadala toj Crkvi, barem po

Događanje »novog društva«

Neki čudni ljudi

nekom opredjeljenju ili korijenima. U vremenima tjeskobe i progona smo se priljubili uz to »staro srce svete majke Crkve«. Sada se najedanput to zaboravilo. Javlja se novo društvo – može se i razumjeti – koje se distancira od Crkve. Razumijemo. Danas je »trend« europski, biti nedefiniran, neodređen u stavu prema Crkvi i duhovnim vrednotama. Kada se Europa može odricati svojih korijena, zašto ne bi neki od našega naroda i naših krajeva učinili to isto?

Međutim, za one u Europi znamo koji su im idejni razlozi i kojoj grupaciji pripadaju kada se iz najdubljih »podzemnih snaga« bore protiv Crkve. Znamo odakle dolazi i znamo tko ga dirigira. Crkva je jedina institucija i živi organizam koji smeta novoj »civilizaciji smrti« izraženoj u mentalitetu konzumnizma i tržišne ekonomije. Međutim, distanciranje ljudi iz naše zajednice za sada nisu nošeni tim europskim »dubokim« razlozima, osim što žele slijediti »trend« svoje vlastite europeizacije. Oni za svoju distanciranost nalaze »osobne razloge«. To su redovito »krivci« u samoj Crkvi – najčešće svećenici – i radi toga jer je »taj takav i takav«, oni nalaze razlog napuštanja Crkve i prelaze u kritizerstvo i ironiju.

Nažalost, oni koji poznaju logiku vjere, znaju da se od Boga kao Bića i od Crkve kao živoga organizma Kristova Tijela ne može distancirati, istupiti ni iz jednog razloga, jer je odnos prema Bogu i Crkvi osobna i milosna vjera s kojom se ne može trgovati jer se savjest ne prodaje. Tu je srž problema, pa se može postaviti pitanje, a da li je ikada ta savjest bila budna, svjesna, savjesna i odgovorna?

Događa se dakle »novo društvo«. Više je Crkva nešto što se marginalizira, a njeni službenici prozivaju, kritizerski »razapinju« i pomalo ih se udaljava iz javnoga života. Možda to i nije najgore. Sigurno. Crkva je kroz svu svoju povijest prolazila kroz progonstva, svećenici su naučili na »prozičvanja«, a pomalo i »biti na križu«. Ono što više zabrinjava ovaj čas mi se čini da su ljudi koji sada čine tu »novu grupaciju«. To su naime ljudi koji su bili vrlo aktivni i bliski Crkvi.

Neke je od njih odgojem, školovanjem ili pomaganjem Crkva odgajala i pomagala na svojim grudima. Sada se je dogodilo da se najednom okrenu protiv te Crkve i protiv tih ljudi i ubodu ravno u srce. Za ilustraciju ove stvarnosti sjetimo se jedne lijepe priče.

NEZAHVALNO BIĆE: Kad je dovršio stvaranje, dan kasnije, Gospodin je poželio vidjeti stvorove. Trebalo je još ponešto dotjerati. Uz obale rijeke ležalo je porazbacano kamenje, sive, zelene i drugih boja. Ali ih je zemlja prekrivala, te Gospodin odmakne zemlju i otkriju se divni dijamanti i biseri živopisnih boja. Gospodin razgleda i cvijeće, jedno ljepše od drugoga. Ipak, nešto im je nedostajalo te Bog blago zapuše i cvijeće se prekrije divnim mirisom. Jedna mala ptica doleti Bogu na ruku milo gledajući u Stvoritelja, kao da ga nešto moli. I Gospodin zazviždi i slavuj započne divno pjevati. Nešto Bog došapnu i oblacima te se nebo zacrveni i pojavi se divan večernji zalaz.

Bog razglasila opće veselje. Svi su stvorovi pozvani da mu pristupe i da donesu ono što im je najdraže. Vjeverice donesu orahe i lješnjake, zečevi mrkve i slatko korijenje, ovce meku i toplu vunu, krave gusto mlijeko, a milijuni anđela uokrug zavravaju nebesku serenadu.

I čovjek je čekao svoj red, ali je bio zabrinut. »Što mogu ja darovati Stvoritelju? Cvijeće daje miris, pčele nude med, čak i slonovi razveseljavaju Boga veselim polijevanjem svoje okolice.« Čovjek je stajao u redu i grozničavo razmišljao.

Kad su preostali još malobrojni stvorovi, sporonoga kornjača i nimalo okretniji puž, čovjeka je uhvatila panika. I došao je njegov red. Tada Adam učini ono što nije učinio nijedan stvor prije njega. Popne se Bogu na koljena, čvrsto zagri i prišapne tri kratke riječi: »Ja te volim!« Kažu da se Božje lice osobito rasvijetlilo i svi stvorovi shvate da je čovjek donio Stvoritelju najljepši dar svemira. Jadani čovjek. Kako je velik i kako zna duboko pasti. Nije ni slutio da će samo dan kasnije tom Bogu okrenuti leđa.

Divna prispodoba, ali je poz-

nato da je imala manje sretni nastavak, s izgonom iz raja. Čovjek je jedino biće koje zna »lagati u lice«, a da nije svjestan da je ta laž providna i kao svaka laž kratkotrajna. Jedino čovjek zna biti NEZAHVALNO BIĆE. To se sada događa u našoj zajednici. Još jedna kratka priča: Tako u nekim starim rukopisima možemo čitati o jednoj bezimenoj djevojci koja je pratila s ostalim pobožnim ženama Isusa na Golgotu. Bila je plaha, šutljiva i povučena. Na dan uskrснуća odmah je povjerovala. I potaknuta dotad pritajenom odvažnošću, počela je svugdje naviještati Isusovu poruku. Bez straha. Jednog joj se dana približi čovjek koji je duboko bio dirnut njezinim svjedočenjem. »Reci mi, koja je tajna tvoje hrabrosti?« Djevojka odgovori: »Učitelj nas je poučio da budemo ponizni.« Čovjek se malo zamislio i odmah upitao: »A čemu služi poniznost?« Djevojka spremno odgovori: »Da se iskreno kaže: Ja te volim!« Sada se pitam da li ti ljudi »nove grupacije« razumiju logiku poniznosti kada se biju u prsa dokazujući svoju veliku ljubav prema Hrvatskom Narodu i Bunjevačkom rodu. Da li vide da je njihova ljubav vidljivo koristoljubljiva? No, neću pasti u grijehe suđenja. Neka sudi Bog. Mi ćemo svećenici vrlo rado ostati »na križu« za svoj Narod s našim Gospodinom. Ostat će Crkva uz svoj narod i naći će se uvijek poniznih i nesebičnih koji će moći iskreno reći, ne možda riječima, niti drugim »modernim metodama«, ali svojim tihim služenjem Bogu i Narodu. Svakako će trebati ostati ponizni i razapeti.

Na kraju se sjetimo ponovno blagdana svetog Josipa. Služenje, tišina, poniznost i ljubav. Služio je Boga i Svetu Obitelj. Neka brani i zaštićuje hrvatski narod i sada i uvijek i osobito sutra na sjednici HNV-a, da se to krovno tijelo hrvatskog naroda nađe bar malo u Josipovom duhu kad su tako važne odluke i tako dramatski jasna poruka da se nikada, a osobito sutra, ne smijemo dijeliti, isključivati i lažno se »udarati u prsa«, nego ponizno i složno »poslužiti svoj Narod«. Što mi drugo ostaje kao svećeniku – osim za to moliti! ■

Veksla (V. dio)

Vraćanje duga

Iako još ne tako davno, al do prija desetak godina, dok su i u nas odobravali kojekake zajmove ociguravane minicom, koje banka nije mogla naplatiti od dužnika jel je osto brez posla, el očo u drugu državu, el iz kojeg drugog razloga, banka ga naplatila od kežeša

Piše: Alojzije Stantić

Da bi bio još cigurniji, virovnik je vraćanje duga na zajam minicom ociguravo s kežešom (jamac, žirant), koji svojom imovinom i potpisom ocigurava vraćanje zajma, ako ga dužnik ne mož vratit. Kad se tako štogod desilo sud se okomio na kežeša da plati sav el dio duga, pa onda nek se on istirava s dužnikom zašto nije mogo udovoljit obavezi plaćanja. Ko zna koliko je kežeša platilo tuđ dug, a dosta je i oni koji su rad tog propali.

Zna se za više slučajeva kako su niki zemljodilci rđavo prošli, niki i propali, izgubili dio el svu imovinu, bilo da su bili dužnici el kežeši po vekslu, al kako imadu potomaka neću spominjat njeva imena, mi - slim da ona nisu važna, koliko sam događaj rad primera.

SLUČAJ N. N. IZ ŠUPLJAKA: Sačuva - na je pripovitka o N. N. iz Šupljaka koji je početkom XX. vika bio kežeš. Dužnik nije mogo vratit cio dug, pa su sudski izvršitelji na salašu N. N. popisali svu imovinu s trideset lanaca zemlje. Sve su to prodali na doboš. Pripovidač mi je kazo da jedino nisu popisali par volova s jarmom u plugu, orali su na njivi, pa je komšija friško javio volaru da se ne vraća s njive na salaš. Sva njegova imovina je bila dosta banki da za virovnika naplati dug, a kažu još su mu i dali malo novaca, a on je moro oma da se seli sa salaša.

Posli propadanja N. N. se latio radit dvistotine lanaca (blizo 7.200 kvadratni meteri) zemlje pod arendu (zakup zemlje), al je najpreg moro kupit dva lanca zemlje kojom je ociguro veleposidniku (njegovo ime mi je poznato) da će mu zemlju pošteno radit, da je neće zapuštit. N. N. je počo iznova gazdovat i ko velik arendaš je posli desetak godina toliko steko da je mogo kupit salaš s blizo trideset lanaca zemlje. Opet je došo na svoje, al se zato dobro naradio.

IZVADAK IZ PROPISA O POSLOVANJU VEKSLA: List Neven, u prvom broju od 15. siječnja 1884. godine, međ prvim i najvažnijim porukama čitaocima objavio je i nauk:

»Građanska prava i poznavanje dužno - stih« di je upozno čitatelje:

I dio stavak 3:

»Na minicu ne mogu novac uzeti: popovi, vojnici, žene (ako nisu zabiluženi trgovci),

tko ne zna pisati.

Minica je kratka isprava triba da se zove minica; suma novca gotovine, ime ko je ispiso (izdo) i onoga kome triba platiti. Potpis izdavatelja, misto i vrime izdavanja i misto onoga gdi i vrime kada triba da se plati.«

Veksla je dakle, papir od vridnosti u propisanom obliku s podacima koje ona mora imat da bi to i bila.

U tom broju Nevena je čitaocima upućeno važno svitovanje, nauk koliko veksla mož bit opasna u poslovanju:

»... U ostalom čuvajmo se minice, i ako baš priko nije nužno, na minicu ne uzi - majmo novac...«

potpisali vekslu, već zato što su je olako potpisali.

PROPAŠT ZEMLJODILCA: Najstrašni - je šta se kadgod moglo desit zemljodilcu je da propadne, da ostane brez zemlje. Kome se to desilo dospio je na »prosjački štap«, moro je život početi iz početka, da nadoknadi barem dio onog šta je izgubio. Kad su ljudi živili i radili u uslovima slobodnog tržišta, država je štitila čovika, al i on je moro poštivat sve na čeg su ga obavezivali svikoliko propisi. I Onda je svako mogo napridovat radom i znanjom, al isto tako i lako propast ako nije tío el nije znao radit. Rad tog, al još više rad nepoznavanja propisa o baratanju s minicom, ljudi su se klonili da je potpišu.

Salaš Poljaković-Kovačev iz Đurđina u tridesetim godinama XX. vika

I to je primer da je i onda bilo poznato ljudima da najpreg dobro razmisle dal će uzet zajam na minicu el bit kome kežeš, ako nisu zdravo cigurni da će moć udovoljit obavezi plaćanja duga pod uslovom ko - ji je propisan pravom o minici.

Iako još ne tako davno, al do prija desetak godina, dok su i u nas odobravali kojekake zajmove ociguravane minicom, koje banka nije mogla naplatiti od dužnika jel je osto brez posla, el očo u drugu državu, el iz kojeg drugog razloga, banka ga naplatila od kežeša.

Ovo su samo niki primeri koji dokazuju da su niki ljudi rđavo prošli ne zato što su

U ditinjstvu je i meni to bilo strašno, bio sam očevic kad je naš bliski rod njegovim roditeljima, jedne nedilje posli podne, sa ženom i troje male dice u kolima s jednim konjom, s dicom u praznim lotrama (stranice parasnički kola), banio na salaš. I danas se sićam riči »Ovo je sve šta mi je ostalo«, a plač žena mi je osto u sićanju na taj događaj.

Vrimenom se dotični koliko-toliko otuko, a osridnji gazda je posto kad mu je najstariji sin »uzo buđelar (novčanik) iz ruke.«

Dobrim posli sam svatio da je dotični propo zato što je lakomisleno gazdovo.

Nastavak sledi

Priča o Hrvatima u 18. stoljeću

Nagovještaji burnih promjena

Mnoge su političke, kulturne, agrikulturne i tehnološke promjene protresle Hrvate u 18. stoljeću. Istina, puno sporije nego stanovnike u zemalja Zapadne Europe čemu su kumovali interesi velesila (zapravo, davno ocvalih dama), Mletačke Republike, Osmanlijskoga Carstva i Habsburške Monarhije

Piše: Zdenko Samaržija

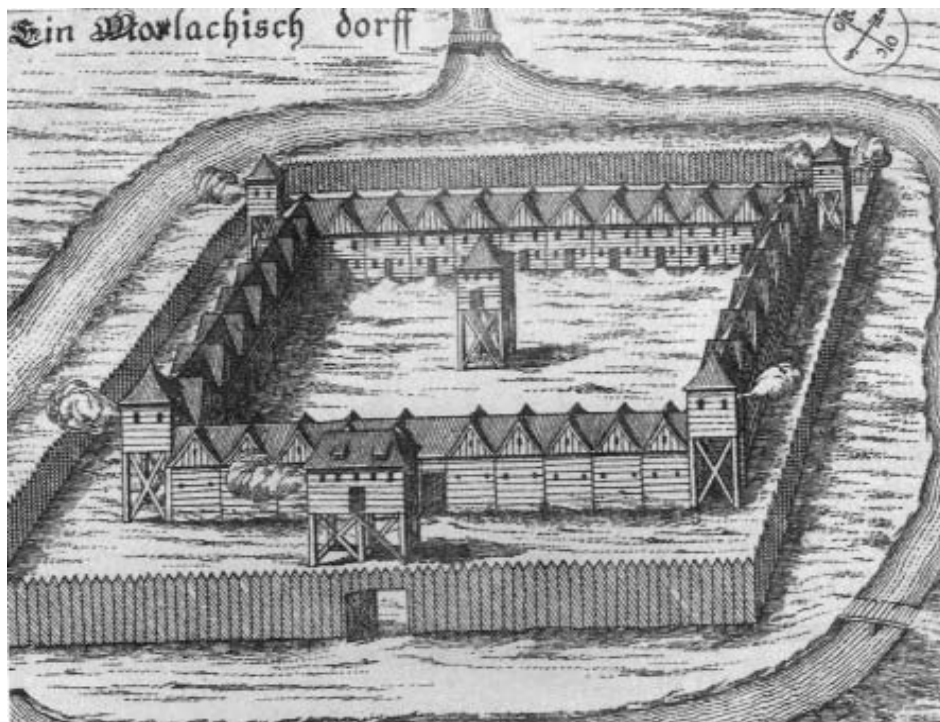
Nakon otkrića Amerike i bogatstava drugih kontinenata nove su sile, u 16. stoljeću Španjolska i Portugal, a u 17. i u 18. stoljeću Nizozemska, Francuska te osobito Velika Britanija, potisnule moć Mletačke Republike, Osmanlijskoga Carstva i Habsburške Monarhije.

Uzgoj biljaka i životinja iz Novoga svijeta (bundeve, grah, duhan, krumpir, kuku - ruz, patlidžan, rajčice, suncokret, ananas) te sadnja otprije poznatih biljaka na drugačiji način (jagode i mnoge povrtnice se sade u lijevama, a mnoge tradicionalne kulture radale su bolje ako ih se okopavalo), koju zovemo agrarna revolucija, potaknuo je burne tehnološke promjene – industrijsku revoluciju. Obrada zemlje boljim alatima smanjila je potrebu za radnom snagom i omogućio je da seljaci postanu najamni radnici u manufakturama te da se presele u gradove. Preseljavanje iz sela u grad promijenilo je iz temelja njihov jelovnik. Prehrana im je ovisila o ponudi na tržištu, a život u gradu sililo ih je na kupovanje industrijskih proizvoda.

RAST BROJA STANOVNIŠTVA:

Prestanak bavljenja dijela stanovništva agrarnim zanimanjima uzrokovao je stvaranje tržišta agrarnih proizvoda što je, posredno, značilo da proizvodi moraju biti bolje kakvoće i primjereno uskladišteni te se mora ubrzati prometovanje od proizvođača hrane do tržišta.

Veća potražnja i smanjenje oraničnih površina te manje proizvođača hrane motivirali su dio poduzetnika da ulože novac u razvoj tehnologije obrade tla. Biljke su iz bolje obrađenih oranica lakše crple kvalitativne sastojke iz tla, a nove su alatke pospješile ubiranje plodova, njihovo pohranjivanje i dopremanje do tržišta. Znatno se povećala kakvoća sjemena te zaštita od korova i nametnika. Veća potražnja mlijeke i mliječnih prerađevina te mesa utjecala je na povećanje broja krava, ovaca i svinja. Odabirom i križanjem stvorene su nove pasmine čija je mliječnost bila nekoliko

Drvena utvrda

puta veća od mliječnosti goveda koje su do tada seljaci uzgajali, a svinje su postale mesnatije i veće. Stoka više nije veći dio godine lutala tražeći hranu, nego su stočari gradili kvalitetne staje. Uzgoj stoke u stajama povećao je proizvodnju stajnjaka, kojim se gnojila zemlja pa su povećani prinosi s oranica, vinograda i livada. Zbog bolje prehrane život Europljana se produljio i broj stanovnika neprekidno je rastao.

MLEČIĆI, HABSBURZI I OSMANLIJE: Mlečići, Habsburzi i Osmanlije, upravo oni koji su bili politički gospodari Hrvata u 18. stoljeću, ostali su izvan ovih

procesa. Umjesto da hrvatski krajevi dožive gospodarski i kulturni procvat, ocvale dame nastojale su iz hrvatskih zemalja izvući bogatstva, sirovine i vojnike – u Istri i Dalmaciji gotovo pozitivni učinci agrarne i industrijske revolucije nisu se osjetili, jednako tako i u Bosni i Hercegovini, dok je stanje u zemljama pod vlašću Habsburga bilo, u pojedinim vremenima, podnošljivije. Hrvatski su se seljaci dovedeni umalo u ropski položaj i mnogi su se odmetnuli u hajduke. A vlasti su, umjesto da otklone uzorke, gonili hajduke te ih surovo kažnjavali.

Više ribolova, manje lova

Premda se od neolitika, dakle od 5. tisućljeća prije Krista, uzgajaju žitarice i druge biljke pogodne za prehranu ljudi i stoke, na jelovniku antičkih i srednjovjekovnih ljudi a slično je bilo i u prvim stoljećima novoga vijeka, nalazile su se pretežito bjelančevine ulovljenih životinja (zapravo, ljudi su još više ribolovili nego su lovili) te ugljikohidrati iz sakupljenih biljaka.

Uskršnja izložba kulturne sekcije »Šling« u Subotici

Veza duga deset godina

*Na izložbi, čiji sadržaj ispunjava polovicu prostranog vestibula, izloženo je oko 70 radova **

Na izložbi se mogu vidjeti »šlingani« stolnjaci, miljei, zavjese, jastučnice, pregače za nošnju, bunjevačka narodna nošnja za djevojčicu, pa čak i bušena jaja u mustri karakterističnoj za bijeli vez

U povodu jubileja – 10 godina postojanja kulturne sekcije »Šling«, prošlog tjedna, 10. ožujka, otvorena je tradicionalna uskršnja izložba ove sekcije u vestibulu Gradske kuće u Subotici. Izložbu je zvanično otvorila potpredsjednica SO Subotica, *Edit Stevanović*, koja je poželjela uspješan rad sekciji kao i svakidašnjicu s više novca, kako bi neki od ovih radova mogli biti i kupljeni. Nakon toga nazočnima se obratio i *Stipan Stipić* koji je istaknuo da je šling stvar koja iziskuje određeno znanje, a da bi se izrađivao prvenstveno treba se voljeti.

RAZNOVRNI RADOVI: Stručna voditeljica sekcije *Marija Ivković Ivandekić* je, kako kaže, prije 14 godina, na nagovor *Justine Šabić* u HKC »Bunjevačko kolo« počela s edukacijom u oblasti ovog zanata. Trenutačno ova sekcija broji tridesetak članova. »U početku sam 'krala' znanje od svojih tetaka, a posebice od sestre«, kazala je o svojim počecima najstarija članica *Marija Ivković Ivandekić*. Sekcija, kojom se ovaj stari zanat nastoji očuvati, počinje izloženih radova zasigurno je bila dobra ideja. Na izložbi, čiji sadržaj ispunjava polovicu prostranog vestibula, izloženo je oko 70 radova. Starost radova je različita – od onih s početaka rada sekcije pa do novijih. Od tehnika veza, u radu sek-

Izložba u skladu s predstojećim blagdanom

cije najviše su zastupljeni bijeli vez, rišelje i toledo. Različitost radova ogleda se i u izboru motiva – uskršnji i klasični, mustri – modernija ili klasičnija, dok u izboru materijala dominira bijelo platno. Primjenjivost dekoracije vezom, zaista je široka. Tako se na izložbi mogu vidjeti »šlingani« stolnjaci, miljei, zavjese, jastučnice, pregače za nošnju, bunjevačka narodna nošnja za djevojčicu, pa čak i bušena jaja u mustri karakterističnoj za bijeli vez. Karakter izložbe je prodajni, a cijene se kreću od 300

do više hiljada dinara.

BUDUĆNOST OVOG UMIJEĆA: Tehnička ravnateljica sekcije *Irena Cukijati* je istaknula kako je broj članova diktiran uvjetima suvremenog života jer iziskuje slobodno vrijeme, koje danas često ispunjava konzumiranje programa elektronskih medija. Prije je ovaj zanat činio i neku vrstu društvenog života, stvaralo se ispred kuće, na ulici ili na prelima. Danas je i upotreba predmeta ukrašena ovom vrstom manualnog umijeća manja – šling potražuju poneka kulturno-umjetnička društva, dok se određeni dio prodaje u galerijama koje njeguju ovakvu vrstu stvaralaštva, kakva je i galerija pod Gradskom kućom u Subotici s kojom sekcija ima solidnu suradnju. Pokraj ovakvih izložbi važno je napomenuti da su *Marija Ivković Ivandekić* i *Irena Cukijati* svojim radovima predstavljale subotičku općinu na »Danima Vojvodine u Ulmu«, koji su u lipnju prošle godine održani u ovom njemačkom gradu a u okviru Internacionalnog festivala rukotvorina i kulture podunavskih zemalja.

Iako su mladi koji su zainteresirani za šling vrlo rijetki, članovi sekcije vjeruju da će se ova tradicija ipak očuvati. Izložba je otvorena još samo danas. Požurite...

D. B. P.

Članice kulturne sekcije »Šling«

Šest hrvatskih književnika sudjeluje na sajmu u Leipzigu

Hrvatski književnici *Luko Paljetak*, *Jakša Fiamengo*, *Jelena Čarija*, *Delimir Rešicki*, *Robert Perišić* i *Renato Baretić* sudjeluju na ovogodišnjem autorskom Međunarodnom sajmu knjiga u Leipzigu. Sajam je otvoren 16., a trajat će do 20. ožujka. Osim hrvatskoga štanda, književnici nastupaju u sklopu dvaju međunarodnih projekata »Mali jezici velike književnosti« i »Leipzig liest International«!. Na hrvatskom štandu pod nazivom »Dobar dan gospodine Andersen« organizirana je i izložba dječje književnosti posvećena dvjestogodišnjici rođenja *Hansa Christiana Anderse- na*, na kome su izložene ilustracije dječjih knjiga autora *Svjetlana Junakovića*, *Dubravke Kolanović* i *Manuele Vladić Maštruko*.

Arsen Dedić nastupa u Srbiji

Arsen Dedić će 11. svibnja započeti svoju turneju po Srbiji, u sklopu koje će nastupiti u Beogradu, Novom Sadu, Čačku i Nišu. Arsena će na pozornici pratiti njegov sin *Matija Dedić*, a specijalna Arsenova gošća bit će njegova supruga *Gabi Novak*. Prva dva koncerta Arsen će održati 11. i 12. svibnja u beogradskom Domu sindikata.

»Bubuš« u Zagrebu

Na reviji amaterskog filmskog stvaralaštva »RAF« koja će se održati od 20. do 26. ožujka u Zagrebu, biće prikazan film »Bubuš« autora iz Bajmoka, *Ivana Ivkovića Ivandekića*.

Prvo Sombor, pa Beograd

U Gradskom muzeju u Somboru 18. ožujka je otvorena ekskluzivna izložba 80 grafika, poznatijih kao »Kaprici« najčuvenijeg španjolskog i jednog od najpoznatijih svjetskih slikara, *Francisca de Goye*, organizirana u suradnji s Institutom »Servantes« iz Beograda. Ova jedinstvena izložba na našim prostorima poslije Sombora bit će postavljena u Beogradu, a zatim se seli natrag u Madrid. Izložba je otvorena do 1. travnja.

»Kaprici« (la muerte)

»Izgubljeno blago« premijerno prikazano na HTV-u

Usrijedu, 16. ožujka na HTV-u premijerno je emitiran dokumentarni film »Izgubljeno blago« redatelja *Branka Ištvančića*.

Film je najavljen kao »poetski dokumentarac koji ljudsko trajanje čini neponovljivo i neoponašljivo čudesnim...«.

»Pasija« u Slankamenu

U sklopu korizmene pripreve na Veliki tjedan i Uskrs, u župnoj crkvi sv. Mihaela, arkanđela u Novom Slankamenu, u nedjelju, 13. ožujka 2005. godine u popodnevnom satima održana je projekcija filma redatelja *Mela Gibsona* »Pasija – Muka Kristova«. Ovom prilikom čuveni je film pogledalo oko stotinu Slankamenaca.

Film *Pasija* smatra se najsnažnijim opisom muke i smrti Isusa Krista ikada prikazanim. O filmu je napisano da će »kao ni jedan do sada nadahnuti srca i promijeniti umove«, a neki filmski kritičari o njemu govore kao o najznačajnijem religioznom filmu svih vremena. To su imali priliku osjetiti i svi koji su došli pogledati ovaj film, te sa snažnim dojmovima otići svojim kućama.

D. K.

Andy Warhol naredne godine i u Novom Sadu

Izložba radova pop artista *Andyja Warhola* iz »Warhol obiteljskog muzeja moderne umjetnosti« slovačkog grada Medzilaborce definitivno će gostovati u Novom Sadu u travnju sljedeće godine, potvrdio je član Gradskog vijeća za kulturu *Radovan Jokić*. Čitav izložbeni fond bit će u Novom Sadu izložen najmanje 15 dana, a grad planira izložbu pretvoriti u Festival Warhola.

Obavijest

Organizaciji Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« vršit će se edukacija zainteresiranih ljubitelja likovne umjetnosti. Predavanja iz te oblasti održavat će profesor *György Boros*. Svi zainteresirani mogu se svakog dana javiti u prostorije HKC »Bunjevačko kolo« u Preradovićevoj 4. u Subotici. Telefon: 024/555-589

Pred godišnji koncert dječjih ansambla Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo«

Visok intenzitet rada

*Postavljaju se nove plesne točke za veliki godišnji koncert dječjih ansambla koji će biti održan u subotičkoj Dvorani sportova * Bit će prikazan širok spektar dječjeg folklornog stvaralaštva **

Na godišnjem koncertu nastupit će i dječji tamburaški orkestar

Piše: Zvonko Sarić

Najmlađi članovi Folklornog odjela

Nakon veličanstvenog godišnjeg koncerta Folklornog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« koji je održan 28. studenoga prošle godine u Dvorani sportova u Subotici i božićnog koncerta koji je održan 22. prosinca u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, Folklorni odjel je u veljači nastavio s visokim tempom rada.

Ansambl je postavio dvije koreografije: plesove iz zapadne Hercegovine i hercegovačku poskočicu »Lindo«, koju potpisuje poznati hrvatski etno-koreograf i istraživač Vido Bagor, a umjetnički voditelj Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« Davor Dulić ističe aktualnost visokog intenziteta rada dječjih ansambla.

DJEČJE FOLKLORNO STVARALAŠTVO: »Postavljaju se nove plesne točke, jer se spremamo za veliki godišnji koncert dječjih ansambla koji će biti održan 17. travnja u subotičkoj Dvorani sportova. U centru radimo s pet dječjih skupina u koje su djeca raspoređena prema uzrastu, a skupa u našem Folklornom odjelu ima oko stotinu i pedeset djece. Na godišnjem koncertu bit će predstavljeno dječje folklorno stvaralaštvo, a kao gosti, na tom koncertu nastupit će i prvi folklorni ansambl našeg Centra. Program pripremam s mojim suradnicama, voditeljicama skupina Marinom Matković, Hajnalkom Sič, Jelicom Bukvić i Sandrom Lipozenčić. Pripremaju se plesovi bačkih Šokaca i Bu-

njevaca, kao i ostalih nacionalnih manjina koje žive u Vojvodini, a pripremamo i plesove iz Hrvatske. Na godišnjem koncertu dječjih ansambla bit će i zanimljivosti, od dječjih pjesmica, igara, pa do ozbiljnih plesova. Kao što je poznato, djeca su još od davnina imitirali starije i stvarali svoje kreacije. Dakle, bit će prikazan širok spektar dječjeg folklornog stvaralaštva«, kaže Davor Dulić, napominjući da dječje skupine čine djeca u uzrastu od četiri do sedamnaest godina, a nakon dugo godina Centar »Bunjevačko kolo« ima dječji tamburaški orkestar s kojim radi Ivan Piuković.

»Nadamo se i da će nastup našeg dječjeg tamburaškog orkestra biti osvježanje na koncertu u Dvorani sportova, a ujedno i pokazatelj svima onima koji žele svirati da mogu doći u Centar i priključiti se orkestru. Rad tog orkestra nije do kraja uhodan, jer je dječji orkestar potrebno upotpuniti s violinistima, klarinetistima i harmonikašima, a Centar intenzivno radi na prikupljanju potrebnih instrumenata. I ove godine Folklorni odjel nastavlja s atraktivnim gostovanjima u Europi, tako da već dan nakon koncerta dječjih ansambla, jedan od dječjih ansambala putuje na međunarodni folklorni festival u Eskişehir u Tursku, a najstarija omladinska skupina krajem lipnja putuje u Olomouc u Češku, gdje se također održava međunarodni folklorni festival, a nadamo se i da će ostale skupine ići na lijepe turneje. Pokraj toga što se Folklorni odjel bavi folklornom i tradicionalnom umjetnošću, ujedno se pokušavamo i kvalitetno družiti, putovati i upoznavati kulturu drugih naroda«, kaže Davor Dulić, ukazujući i na potrebu educiranja struke.

VAŽNOST EDUKACIJE: »U Republici Hrvatskoj već tri godine djeluje Udruženje folklornih koreografa i voditelja, čiji sam član. Znači, članstvo u toj Udruzi određuje status, ali je problem što udruge takvog profila nema i ovdje. Rad koreografa i voditelja folklornih odjela bi trebalo profesionalizirati. Nadam se da će Centar Bunjevačko kolo moći u skorijoj budućnosti organizirati i seminare za oblast folklornog stvaralaštva na kojima bi se educirali zainteresirani iz podunavskih hrvatskih udruga. Za rad folklornih odjela trebaju nam kvalitetni kadrovi koji će odgojiti plesače i svirače, a oni ujedno trebaju i biti pedagozi. Zbog svega toga je potrebna edukacija koju sam spominjao, a ta edukacija bi se mogla odvijati u našem Centru. Škola folklora koju organizira Hrvatska matica iseljenika nije dovoljna za koreografe i vodi-

Prvi plesni koraci

Marina Matković s djecom

telje folklornih odjela s ovih prostora. Činjenica je da škola folklor nudi obilje informacija, ali te informacije nisu presudne za rad u ovdašnjim folklornim odjelima. Ta škola folklor koju organizira Hrvatska matica iseljenika isključivo se bavi folklornom građom koja je nastala u Hrvatskoj. Smatram da bi voditelji folklornih odjela hrvatskih udruga iz Podunavlja trebali dobiti više informacija i usmjerenja u vezi metodologije pristupa radu pri obradi ovdašnje folklorne građe i takva vrsta edukacije bi se mogla odvijati u Centru Bunjevačko kolo», kaže Davor Dulić, ističući i problem nedostatka ljudi koji se bave sviranjem i izradom tradicionalnih instrumenata, jer primjerice, u Subotici, pokraj samoga Dulića, postoji samo još jedan gajdaš, *Marinko Kujundžić*.

POIMANJE FOLKLORA: Odnos prema folkloru, predaji usmenih narodnih umotvorina, junačkih, lirskih ili obrednih pjesama, te prema pričama, basnama, uzrečicama, narodnim običajima, nošnji i plesovima, umnogome se promijenio od nekadašnjeg doživljavanja tradicije.

»Nekada je nastanak i plesanje kola bilo ovisno o specifičnosti kraja, jer je kolo izražavalo način života. Uzmimo za primjer dinarski predjel, Liku, Vrljku i Dalmatinsku Zagoru. U tim krajevima kolo se plesalo satima, a to kolo danas pleše maksimalno pet minuta. Kodas se u tim krajevima satima plesalo u krug, a cijela pažnja je bila usmjerena na mlade djevojke koje su tim plesom pokazivale svoju vitalnost i zdravlje. Izdržljivost djevojke je kazivala da će moći rađati djecu ili recimo, ako muž ode u boj, onda će ona moći sam podizati djecu za to vrijeme i brinuti o imanju. Nekada su se kroz ples iskazivale društvene prilike, dok je danas ples zabava, koja naravno nije isprazna, a voditelj folklornog odjela treba znati ukazati na duh toga vremena i podneblja u kojemu je određeno kolo nekada nastalo i gdje se izvorno plesalo, kao što treba znati ukazati i na razloge takvog plesa. Imam sreću da moji plesači nastoje i uspijevaju razumjeti folklor, a smatram da je odavno razbijena i predrasuda i stereotipno mišljenje neznanica da je

folklor u ova naša suvremena vremena nekakvo 'seljačko skakanje', a u cilju da bi se negdje otputovalo, jer su folklorni odjeli često na turnejama», kaže Davor Dulić, napominjući da ove godine planira u HKC »Bunjevačko kolo« napraviti i radionicu za šivenje nošnji.

»Uz naše garderobijere *Eržiku* i *Josipa Dulića*, mnogo nam je šivenjem nošnji pomogla *Mira Ivković Ivandekić*. Bilo bi jako dobro kada bih uspio napraviti radionicu za šivenje nošnji koja bi dva-tri puta godišnje okupila zainteresirane i na taj način bi se uspjele sašiti dovoljne količine nošnji«, kaže Dulić.

O TAMBURI I PJEVANJU: Na hrvatskoj folk i lakoglasbenoj sceni s početka devedesetih godina, tambura je kao instrument doživjela renesansu, čemu su medijskom promocijom doprinijeli prije svega autor *Miroslav Škoro* i tamburaški sastav »Zlatni dukati«. Tako je tamburica ponovo postala metafora za slavonsku osjećajnost i pripadnost, a Davor Dulić s nijansom sjete ističe kako je Vojvodina nekada bila nedostižna po tamburašima.

»U subotičkoj Muzičkoj školi postoji odsjek za sviranje tambure, ali je činjenica da u Subotici ne postoji trend, a niti navika, ići svirati u folklorne odjele. Tambura se u Bačkoj sada nema dovoljno gdje iska-

zati, jer je ona ipak 'zatvorena u kavama', ali sjajan primjer promoviranja tamburaške glazbe je rad *Stipana Jaramazovića* s njegovim Subotičkim tamburaškim orkestrom koji je koncertno veoma aktivan. U Hrvatskoj je tamburaška glazba svojevremeno uspjela potisnuti šund-glazbu, ali čini mi se da ponovo postoji trend ekspanzije te šund-glazbe, ali i dalje postoje kvalitetni tamburaški sastavi kao što su Najbolji hrvatski tamburaši, koji su se nekada zvali Zlatni dukati, zatim Dike iz Vinokovaca, Lampaši iz Zagreba, pa do Zagrebačkih tamburaša«, kaže Davor Dulić o aktualnom trenutku tamburaške glazbe. Bez tambure folklorni odjeli ne mogu, ali izgleda da Zbor koji radi u Folklornom odjelu HKC »Bunjevačko kolo«, može i bez tamburaša.

»Sadašnji trend pjevanja u svijetu je na način kako se to nekada činilo, pjeva se brustonalno, što znači grleno. Tako se pjevalo stoljećima i ta tehnika pjevanja je prirodna čovjeku. Ljudi nekada nisu znali za terce, kvarte i kvinte, nego se pjevalo u sekundama, a terca je u narod došla preko crkvenih zborova. Drago mi je što sam rado sa Zborom razbio predrasudu da bunjevački Hrvati ne znaju dobro pjevati. Sa Zborom sada radim tradicionalno pjevanje bez tamburaša, želeći vratiti kulturu u naviku pjevanja i uspostaviti kvalitetu folklornog pjevanja, a u budućnosti sa Zborom želim raditi i sakralnu glazbu na pučki način pjevanja«, kaže Davor Dulić, zaključujući da je folklor svojim bogatstvom neiscrpna tema i građa koja duhovno ispunjava i potiče na stvaranje kojemu nema kraja. ■

Jedna od proba pred godišnji koncert

Lordan Skenderović, akademski glazbenik

Glazba se ne bi smjela svesti na čistu logiku

*Glazba je umjetnost u vremenu. Svaki nastup je neponovljiv, čak i ako ga zapišeš * Korijeni glazbe su u magiji, postoji mnogo veza s iskonskim ritualima. Preko glazbe djeluješ na kolektivno nesvjesno, pomjeraš točku percepcije. Stoga je ona mnogo više od izvedbe bez greške*

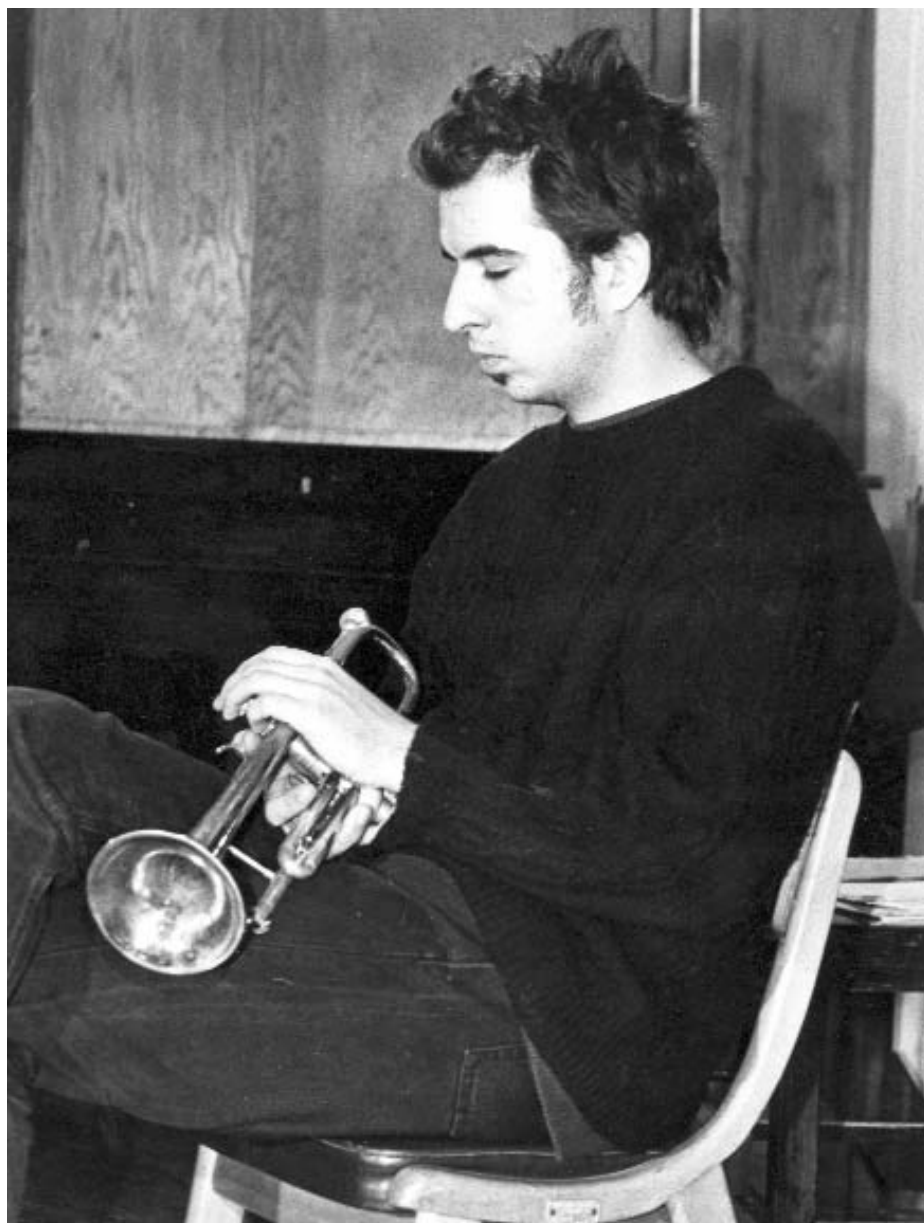
Razgovor vodio: Davor Bašić Palković

Lordan Skenderović je rođen 1976. godine u Novom Sadu. Osnovnu školu i nižu glazbenu je završio u Sarajevu. Maturirao je u srednjoj Glazbenoj školi u Subotici, na odsjeku za trubu. Godine 1995. upisao je Akademiju umjetnosti u Novom Sadu – Glazbeni odsjek (instrument: truba), a 2002. diplomirao u klasi prof. Kalmana Kovača. Trenutačno je uposlen kao prvi trubač u opernom orkestru SNP-a u Novom Sadu i kao vanjski suradnik – demonstrator na odsjeku trube, glazbenog odsjeka Akademije umjetnosti u Novom Sadu. Stalni je član Subotičke filharmonije i Vojvođanskih simfoničara.

► **Promatrajući Vašu biografiju, veoma je lako zaključiti kako je bavljenje glazbom ono što je u potpunosti obilježilo vaš dosadašnji profesionalni život. Kada i kako Ste se zainteresirali za glazbu?**

U mojoj obitelji ima puno glazbenika. Odrastajući u takvom okruženju, nesvjesno sam razvio osjećaj za umjetnost a posebice za glazbu. Kao vrlo mlad nisam se htio baviti glazbom. To mi se činilo previše stresnim i premalo plaćenim poslom, u što sam se kasnije i uvjerio. Ali, sada se na bih mijenjao ni za što drugo... Sa šest godina su me upisali na violončelo. To mi se nije sviđelo, nisam volio vježbati taj instrument, te su me nakon dvije godine ispisali. Negdje pred kraj osnovne škole sam se prvi puta intenzivnije vezao za glazbu. To je bio jazz. Iako sam slušao neke starije jazz ploče od moga oca, od tada sam tu vrstu glazbe počeo ozbiljnije i pažljivije slušati. Tako sam odlučio i svirati jazz. Prvo sam htio svirati saksofon, ali nije bilo profesora za to, te sam se upisao na trubu kod prof. Jasmina Sokolovića, koji je bio trubač u orkestru kojim je dirigirao moj otac Berislav Skenderović.

► **Interesantna je Vaša priča vezana za odabir srednje škole. Glazba se pojavila**

kao posljednja opcija?

Da. Na kraju osnovne škole trebalo je odlučiti kuda dalje tj. koju srednju školu upisati. Pragmatično razmišljajući glede financijske budućnosti, razmišljao sam se upisati u srednju zubno-tehničku školu. U međuvremenu sam se predomislio. Po-

mislio sam upisati srednju umjetničku školu, jer sam u to vrijeme puno crtao stripove. Ali ni to nije prevagnulo, pa sam na kraju predao papire u Gimnaziju, za koju nisam imao dovoljno bodova za upis. Na kraju sam ipak upisao srednju muzičku školu u Sarajevu kod prof. Ivica Belavari-

ja, a poslije dvije godine školovanje sam nastavio u Capetownu (Južna Afrika,) privatno pohađajući časove trube kod *prof. Roya Lillyja*. Pošto je tamo sistem edukacije drugačiji, vratio sam se u tadašnju SRJ i maturirao u Subotici.

► **Kažite nam nešto više o akademskom obrazovanju koje je formiralo Vaš profesionalni glazbenički senzibilitet?**

Klasična glazba mi je zanat. Pošto kod nas, za razliku od inozemstva, tada nije bilo mogućnosti drugačijih žanrovskih usmjerenja, klasična glazba je bila jedina koju sam mogao upisati. Danas se u obrazov-

dagog kako se Vaš ovakav stav manifestira u radu?

Kao pedagog uspio sam sagledati mogućnosti individualne nastave. Ja sa studentima puno razgovaram, meditiram u tom vidu, pokušavam da im putem mentalnih slika razvijam osjećaje.

Glazba je umjetnost u vremenu. Svaki nastup je neponovljiv, čak i ako ga zapišeš. Korijeni glazbe su u magiji, postoji mnogo veza s iskonskim ritualima. Preko glazbe djeluješ na kolektivno nesvjesno, pomjeraš točku percepcije. Stoga je ona mnogo više od izvedbe bez greške. Meni su mjerilo

nim institucijama to malo programski promijenilo i vidjet ćemo kako će se razvijati.

► **Kakvo je Vaše viđenje akademskog glazbenika danas?**

Moje viđenje ovog pitanja se razlikuje od onoga što on danas jeste. Netko tko sebe smatra prije svega umjetnikom, samim time što jest i glazbenik, trebao bi razvijati osjećaj i za druge grane umjetnosti osim glazbe, kakve su likovne i primijenjene umjetnosti ili arhitektura. Nužno je razvijanje osjećaja za lijepo, za estetiku. To je nešto na čemu bi glazbenik trebao osobno poraditi van zanatskog dijela svoje profesije. Glazba se ne bi smjela svesti na čistu logiku, ne smijemo zanemariti emocije i intuiciju. Rijetko se i u školama može naići na takve poticaje. Umjetnik bi trebao konstantno da se razvija. Jer ako se prepustiš, ako se utopiš u sistem, postaješ »šraf u mašini«, glazba ti postaje kancelarijski posao.

► **S obzirom da radite i kao glazbeni pe-**

emocije, kada se naježim to je za mene dobar koncert, bez obzira je li bilo dvije, tri greške.

► **Poznato je da bavljenje umjetnošću nije umnogome unosan posao. Kako se, kao mlad glazbenik, nosite s ovakvom vrstom problema?**

Novac nije najvažniji, ali je ipak nužan. Radim mnogo i prihvaćam mnoge poslove. To oduzima energiju, ali je neophodno...

► **Što Vas istinski »pomjera« u suvremenoj glazbi? Autori, glazbenici, žanrovi.**

Kao prvo, mlad čovjek bi trebao da se pomuči kako bi došao do nečeg malo vrednijeg, pošto se to na medijima ne može, ili pak vrlo rijetko, može pronaći. S osobnim razvojem razvija se i afinitet prema određenim žanrovima. Svatko voli da sluša različitu glazbu. Trenutačno najviše slušam norveškog trubača koji se zove *Nils Peter Molvaer*. On je prije bio jazz glazbenik, ali se pokazao dovoljno fleksibilnim da prihvati nove tehnologije, tj. da spoji di-

gitalni zvuk sa akustičnim. Takav spoj mi je vrlo blizak. Inače, odrastao sam na *Miles Davisu* i *Johnu Coltraneu*. Također, po pitanju stila i građenja kompozicije spomenuo bih *Franka Zappu*.

► **Koje bi dosadašnje nastupe izdvojili kao najznačajnije?**

Na prvom mjestu to je solo nastup s *Tibórom Kerekesom*, zatim nastup s *Mezei Szilárd Quartetom* u Budimpešti na Jazz Festivalu slobodne improvizacije. Bitan mi je i nastup na otvaranju kanjiškog Jazz festivala iz 1997. S Vojvođanskim filharmoničarima pamtim izvedbu »I. Simfonije« *Gustava Mahlera* u novosadskoj Sinfoniji. Značajni su mi i nastupi s Brass Quintetom 021 u Subotici i Novom Sadu, kao i s puhačkim orkestrom Beau Soleu u Capetownu davne 1992. godine. Zanimljiva je bila i turneja s Vojvođanskim omladinskim Big bendom (Novi Sad, Subotica, Zrenjanin, Kikinda) na kojoj sam nastupao i kao solist i kao član orkestra.

► **Kako vidite Vaš profesionalni razvoj u budućnosti?**

Posljednjih godina se bavim i komponiranjem i produkcijom. Ukoliko bih imao prilike mislim da bi me put odveo na tu stranu. Svirao bih trubu i dalje, čisto radi sebe, ali bi se fokusirao na ove dvije stvari. Pošto mi je život bio dosta »nomadski«, sada mi prija da se vežem za neko mjesto, ali nedvojbeno bih volio i da se usavršavam negdje u inozemstvu. Što se tiče trube, pravo mjesto za to je definitivno Amerika, a za produkciju dobre mogućnosti usavršavanja nude se i u Europi.

► **Što Ste do sada uradili na tom planu?**

Sirovog, demo materijala imam za tri-četiri CD-a. Čekam pravo vrijeme da se pojavi diskografska kuća koja bi bila dovoljno hrabra da se pozabavi malo eksperimentalnijim stvarima. MES (Muzičko eksperimentalna formacija) je bio projekt kojim sam prije dvije godine okupio ljude koji su imali volje da rade i u lošijim uvjetima. Postavu su činile tri trube, kontrabas, bubanj i računar/sampler. Ipak, previše tehničkih problema s nalaženjem prostora, pa kasnije s akustikom i vlažnošću prostorije, učinili su da prekine-mo s radom. Kasnije sam s dijelom te ekipe uradio nekoliko snimaka koje smo slali izdavačkim kućama, ali to nije objavljeno. Trenutačno surađujem s članovima skupine Modern Quartet koji su izdali nešto od svog materijala u SAD i Engleskoj, i poslije par sessiona, mogu da kažem da suradnja zvuči sasvim ozbiljno. Nadam se da ćemo opstati.

Knjiga »Onput kad smo partili - zapisi o posljednjim kvarnerskim jedrenjacima«, Matica hrvatska Rijeka, 2004.

Vješti autori, vješti urednici

Priče o povijesti riječke luke, jedrenjacima s konca 19. stoljeća ili profanoj arhitekturi s konca 19. stoljeća ili isušivanju močvara oko Rječine zapravo su priče o gospodarskoj i kulturnoj povijesti Hrvata – njihovo je značenje, premda ih sadržajem fokusiramo u ambijentalni dio, ovoga puta uskoga područja Rijeke i Kvarnera, nacionalno. Riječki izdavači redovno nalaze vrlo pismene autore i imaju vješte urednike – zbog toga sam im vrlo, vrlo sklon

Piše: Zdenko Samaržija

Svaka knjiga ima svoju sudbinu, veli drevna poslovice, no i svaki autor ima svoju sudbinu. Nerijetko se dogodi da se sudbine autora i knjige isprepletu, to jest da autor nadrlja zbog knjige, što je najbolja promidžba samoj knjizi.

Međutim, postoje autori koji nisu dočekali izlazak svoje knjige. Takve knjige, koje nemaju mogućnost da ih autori poprave u drugom izdanju, treba pomno čitati. No, nemojte iz sažaljenja posegnuti za knjigom *Radojice Frana Barbalica* i *Ive*

Marendića »Onput kad smo partili - zapisi o posljednjim kvarnerskim jedrenjacima«.

VIŠEDIMENZIONALNOST PRIČE: Njihovo posmrće izdao je ogranak Matice hrvatske Rijeka, koji već godinama izdaje knjiške poslastice. Nije baš najuže vezano uz ovu knjigu, a zapravo jeste jer se i ova knjiga ubraja u istu izdavačku kategoriju, marljivi Riječani, svejedno da li rade u riječkom Državnome arhivu ili kojoj drugoj instituciji, u suradnji s ogrankom Matice hrvatske izdaju neobično vrijedne knjige

koje, naizgled, imaju tek ambijentalno značenje. Na primjer, priča o povijesti riječke luke ili profanoj arhitekturi s konca 19. stoljeća ili isušivanju močvara oko Rječine zapravo su priče o gospodarskoj i kulturnoj povijesti Hrvata – njihovo je značenje, premda ih sadržajem fokusiramo u ambijentalni dio, ovoga puta uskoga područja Rijeke i Kvarnera, nacionalno pa i nadnacionalno. Zato sam vrlo sklon riječkim izdavačima.

IMENA JEDRENJAKA: Vrsni riječki urednici podijelili su knjigu u poglavlja, uredili je te u nju ugradili približno 800 ilustracija jedrenjaka iz druge polovice 19. stoljeća te prvih godina 20. stoljeća. Knjiga nas poučava kako su jedrenjaci dobivali imena (po važnim gradovima i osobama iz nacionalne povijesti i kulture i politike, po obiteljskim imenima i zavičaju) te kako su mornari, kada su se vraćali s putovanja, bili nositelji novih ideja i tehnoloških inovacija, ali objašnjava vezu između Marijanskih pobožnosti i mornara. Naime, traženje zagovora Djevice da pomogne mornarima diljem svijeta te pouzdanje u Njenu pomoć ostavili su u mnogim obiteljskim škrinjacima relikvije pa i vrlo vrijedne umjetničke radove, koje su mornari s jedrenjaka s putovanja donosili u svoje domove.

Enciklopedijski uređena knjiga u zadnjem dijelu donosi priču o svakom riječkom jedrenjaku te o mnogim kapetanima, osobito onim nacionalno svjesnim koji nisu popustili talijanizaciji, mađarizaciji ili germanizaciji zbog čega nisu ostvarili veću i značajniju karijeru. Istaknimo, na primjer, brod *Unione* je imao havariju kod Krete, o čemu je književnik *Viktor Car Emin* napisao pripovijetku »Na uzburkano moru« te priču o brodu *Josip Juraj Strossmayer*, koji je porinut 1869., a potonuo je 1886. godine. I na kraju, prelijepa je knjiga nagrađena Zlatnom poveljom Matice hrvatske. ■

Uz novu knjigu »Vozelnica« Jasne Melvinger

Univerzum u pokretu

*Poetika pjesnikinje Melvinger zasnovana je na tradiciji europske moderne, ali i na poznavanju postmoderne kulture i umjetnosti * Superiorno pjesničko pismo sadržano u ovoj knjizi, svjedočanstvo je svježine, vitalnosti, kvalitete i potencije stihovne produkcije Jasne Melvinger*

Prije nekoliko tjedana objavljena je nova knjiga pjesama »Vozelnica« Jasne Melvinger u izdanju »Orpheusa« iz Novog Sada. Knjiga sadrži izabrane i nove pjesme Jasne Melvinger, čime se čitateljima predočava postojanost pjesničke prakse ove pjesnikinje, opus ispisivan gotovo pola stoljeća, kao i uvid u nje nu aktualnu stvaralačku praksu.

Objavljivanje pjesničke stihovne proizvodnje Jasne Melvinger književni je događaj, a posebice u kontekstu književno-umjetničkog pisma hrvatskog pjesništva iz Podunavlja. U našem podunavskom prostoru življenja, pjesničko pismo Jasne Melvinger nezaobilazno je u svezi vremena prošloga, sadašnjega i budućeg. Zbog čega?

UMJETNIČKI RIZIK: Prije svega, »Vozelnica« predočava pjesnikinjin europski svjetonazor, jer je poetika pjesnikinje Melvinger zasnovana na tradiciji europske moderne, ali i na poznavanju postmoderne kulture i umjetnosti, nadilazeći uvriježeni diskurs kako je pjesnička pragma hrvatskog pjesništva iz Podunavlja pretežito pojednostavljen tip govora zasnovan na klišeima tzv. zavičajne lirike, a uz djela autora Vojislava Sekelja, Milovana Miko- vića, Petka Vojnića Purčara, Lazara Mer- kovića, Balinta Vujkova ili Tomislava Žig- manova, znak je da kvalitetna hrvatska književnost iz Podunavlja nije 'ekscen', nego još jedna potvrda dostizanja europskog literarnog standarda. Dragocjeno je što i ova knjiga izabranih i novih pjesama Jasne Melvinger doprinosi i dekonstrukciji ipak čestoga kiča i banalnosti sadržanih u pjesničkim nastojanjima literarne produkcije podunavskih Hrvata, a spomenuti kič, klišeji i isprazan romantizam, koji karakterizira neupitnost i odsustvo višeznačja, ukazuju na nemoć nadvladavanja traume provincijalnoga. Poezija Jasne Melvinger umjetnički je rizik, a upravo je takva književna praksa jedini način za mogućnost postizanja visokog standarda pjesništva, čime pjesnikinja Melvinger pjesničkom praksom ukazuje na novo otvorene putove kojima će propitujući i pro-

mišljajući kročiti nova, mlada umjetnost. Takvim pjesničkim pismom Jasna Melvinger omogućuje i čini književni kontinuitet kvalitete hrvatskog pjesništva iz Podunavlja, a ukazivanje na element dekonstrukcije sadržan u poeziji Jasne Melvinger, a u kontekstu jednog dijela prakse literarnih nastojanja podunavskih Hrvata, nije pokušaj problematiziranja promoviranja lokalnoga i zavičajnoga, što je uostalom jedna od karakteristika aktualnog izraza postmodernog pluraliteta, kao što nije ni pokušaj problematiziranja folklorizacije tema ili pjesama određenih zemljopisnim lokalitetom, nego je ključno mjesto subverzivnosti prema mentalnoj osi koja rađa recepcijski automatizam i neupitnost.

NEPOTKUPLJIVA ŽIVOTNA ENERGIJA: Čitanje poezije Jasne Melvinger izuzetan je čitateljski doživljaj, jer omogućuje čitatelju potentno iskustvo jezika koje se kosi s pomirbenim ukusom i bilo kojim oblikom društvene traumatologije, jer superiorno pjesničko pismo sadržano u ovoj knjizi, svjedočanstvo je svježine, vitalnosti, kvalitete i potencije stihovne produkcije Jasne Melvinger, koja je jednako vrijedna za sadašnjost, zbog navedenih značajki i energije koju izriče i prenosi,

kao i za sagledavanje starije književne produkcije zbog mogućnosti uspostavljanja relacija i komparacija s određenim postignućima u korpusu književnosti podunavskih Hrvata, a za što je stihovna produkcija Jasne Melvinger bitan reper, ali i za budućnost, kao inspirativan i poticajan zalag. Iako je u trenutku sadašnjem poezija, 'poezija uopće', na poziciji rubnosti, takvo stanje upravo ukazuje kako poetesa Melvinger, ispisujući svoje pjesničko pismo, nema nikakav 'interes', izgled na korist, a baš iz te pozicije pjesnikinja piše o ljudskosti, ranjivosti, nadi i brojnim upitnostima, izazivajući kod čitatelja osjećaj duhovne čistoće i pregnuće k težnji nepatvorenoga življenja, a snaga njene pozicije je u tome, što pisanjem stihova ne postoji nikakav izgled na korist, na materijalni boljitak. Zbog toga treba shvatiti da pisanje poezije nije težnja za materijalnim, a niti samosažalan čin ili nekakva shizofrenija, nego je izraz nepotkupljive životne energije. Poezija Jasne Melvinger je univerzum u pokretu, jer ona svojom umjetničkom stihovnom potragom uspijeva, primjerice, ono što uspijevaju i najveći likovni umjetnici. Kada je na platnu jedna linija ona ne govori u kom smjeru ide, ali kada maestro znalački doda jednu kraću liniju ispod te prve, onda se duža linija pokreće, a kraća ide u suprotnom pravcu. Takvo majstorstvo kretanja i životne energije predočava i Jasna Melvinger svojim pjesničkim pismom, a bezbrojna su kretanja, pulsiranja, zgrušavanja i eksplozije u iskustvu jezika koje pruža ova pjesnička knjiga, u kojoj se stihovi 'sudaraju' s okvirom stranica knjige i prevladavaju ih, isto kao što likovna djela majstora nisu ograničena okvirima platna. Stihovi sadržani u knjizi »Vozelnica« donose ljepotu koja je otvoreni vidik, a bogatstvo asocijativnog slijeda omogućuje čitatelju avanturu promišljanja i doživljavanja poezije Jasne Melvinger, koja svakim novim čitanjem otvara nove tokove koji se susreću s prijašnjim tokovima iskustva čitatelja.

Zvonko Sarić

Izložba slamarske sekcije HKPD »Matija Gubec« u Trstu

Vjetrovi ravničarske kulture namjesto mediteranske bure

*Izložba je otvorena u zajedničkom programu, na čijem se početku tamošnjoj hrvatskoj zajednici predstavila i Hrvatska matica iseljenika * U cilju što boljeg predstavljanja kulturne tradicije bunjevačkih Hrvata, publika je mogla promatrati i bunjevačke nošnje u koje su bile odjevene Sandra Suturović i Marija Prčić*

Prošlog tjedna 10. ožujka 26 slika od slame i nekoliko drugih predmeta izrađenih od istog materijala, čiji su autori članovi slamarske sekcije HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, predstavljani su talijanskoj publici, izložbom u prostorijama Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Trstu.

Društvo iz Tavankuta predstavljali su predsjednik *Branko Horvat*, voditeljica slamarske sekcije *Jozefina Skenderović* te članice *Marija Prčić* i *Sandra Suturović*.

ZAJEDNIČKI PROGRAM: Izložba je otvorena u zajedničkom programu, na čijem se početku tamošnjoj hrvatskoj zajednici predstavila i Hrvatska matica iseljenika. Ispred HMI, koja je ujedno i organizator cijelog programa, govorio je predsjednik *Nikola Jelinčić*, a o hrvatskoj zajednici u Vojvodini te umjetnosti u tehnici slame govorili su *Branko Horvat* i *Jozefina Skenderović*. Manifestaciji je bio nazočan i generalni konzul SiCG u Trstu, *Goran Stojković*.

U cilju što boljeg predstavljanja kulturne tradicije bunjevačkih Hrvata, pokraj izložbe koja će biti otvorena do Uskrsa, publika je mogla promatrati i bunjevačke

Izložba u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Trstu

nošnje u koje su bile odjevene Sandra Suturović i Marija Prčić. Prčić je atmosferu ove večeri upotpunila i recitiranjem pjesme *Alekse Kokića* »Bunjevka«. Izloženi radovi u tehnici slame plod su slamarske kolonije koja se tradicionalno održava u Tavankutu, a koja ove godine slavi svoju XX. obljetnicu. Kao poklon domaćinima, generalnom konzulu RH u Trstu, *Ivanu Lackoviću* uručen je grb RH izrađen od slame.

POSJET GRADU PULI: Već sutradan, 11. ožujka, članovi HKPD »Matija Gubec« bili su gosti grada Pule, gdje su primljeni kod gradonačelnika *Luciana Delbianca*. Povod ovog posjeta bilo je gostovanje iste skupine radova HKPD »Matija Gubec« u studenom prošle godine u Puli. Izložba je tada bila postavljena u Franjevačkom samostanu a otvorio ju je osobno Delbianco. Prošlogodišnjem postavljenu izložbu u Puli znatno je doprinijela i uposlenica pulskog ureda HMI, *Ana Bodrina*. Prilikom ovog posjeta, članovi HKPD »Matija Gubec« su obišli grad a u

spomen na suradnju, gradonačelniku Pule, *Delbiancou* uručili grb grada Pule izrađen u tehnici slame.

U posjetu kod gradonačelnika Pule
Luciana Delbianca

Ovaj kratak, dvodnevni ali plodonosan posjet »ravničarske ekspedicije« mediteranskim krajevima, primjer je da specifičnost umjetnosti u tehnici slame ima publiku, a da je sve ostalo pitanje kvaliteta njezine promidžbe. Poslije Vukovara, Vinakova, Rovinja, Pule, i aktualne postavke u Trstu, put ove izložbe ne prestaje – sljedeća postaja je Gračac.

D. B. P.

Nastavljena korizmena duhovna obnova u Somboru

Ljudi u životu vjere Crkve

*Sav razlog Josipovog bivstvovanja jest život s Isusom i za Isusa *
Ako je molitva prijateljevanje s Kristom, onda je sav Josipov život bio molitva*

U nedjelju i ponedjeljak, 13. i 14. ožujka nastavljena su korizmena slavlja u stoljetnom somborskom Karmelu. Ovoga tjedna gost susreta bio je karmelićanin o. Josip Orešković. I on je, kao i prethodni gosti, u nedjelju poslije podne u 15 sati u karmelićanskoj crkvi predvodio Križni put te Euharistijsko slavlje s prigodnom homilijom. A poslije mise susreo se s mladima i održao im predavanje.

U ponedjeljak, u Hrvatskom domu na korizmenoj tribini, ponovno se okupio lijepi broj sudionika. Ondje je o. Josip Orešković održao zapaženo predavanje na temu: »Tihi ljudi u životu vjere Crkve«. On je govorio, zapravo, o sv. Josipu, čiji se blagdan slavi u mjesecu ožujku i kojega karmelićani i karmelićanke osobito štiju.

SVETI JOSIP: Otac Orešković je najprije izložio odakle potječe ta osobita pobožnost Karmela prema sv. Josipu. Razlog otkrivamo u VI. poglavlju knjige »Moj život« sv. Terezije Avilske. To poglavlje je »Josipovski hvalospjev« u kojem ona među ostalim piše: »Moć zagovora sv. Josipa je jedinstvena, odmah poslije one Marijine. Sv. Josip je naime Isusov otac pred ondašnjim Zakonom i muž Marijin. Ako je sv. Josip zapovijedao Isusu kao sinu na zemlji i on ga je slušao, on mu kao sinu nastavlja zapovijedati i na nebu. Njegova traženja su za Isusa zapovijedi. I kako ističe Ivan Gerson: sv. Josip ne traži, on zapovijeda; ne moli, on naređuje: jer za htjev muža ženi i očev sinu, smatra se za povijedu«, naglasio je predavač.

Govoreći o sv. Tereziji, obnoviteljici Karmelskog reda, o. Orešković je podsjetio da je ona za života održavala veze s mnogim ljudima. Bila je stvorena za otvoreno i plemenito prijateljstvo, za život društvenih i duhovnih veza u obilju raznolikosti. Ona je to činila i s nebesnicima. Sv. Terezija nije štovala samo jednog ili nekoliko svetaca. Naprotiv, ona je priznala da je odana i privržena mnogima. No, među

njima je jedan je bio ipak poseban – sv. Josip.

SVETA TEREZIJA: U nastavku svoga predavanja predavač je u nekoliko točaka sažeo Terezijin poseban odnos prema sv. Josipu govoreći o njezinoj pobožnosti i Josipovskom iskustvu, zatim o vrhunarav-

vanja jest život s Isusom i za Isusa. Ako je molitva prijateljevanje s Kristom, onda je sav Josipov život bio molitva. I u tome nam on može biti uzor. Nitko nikada nije živio bolje od njega tu molitvu, budući da je toliko vremena živio rodbinskim odnosima s Isusom i Marijom, u zajednici i au-

o. Josip Orešković

nom i mističnom iskustvu. U završnom dijelu predavanja podsjetio je da sv. Terezija u svojim spisima i govorima često ističe da molitvene duše moraju biti pobožne sv. Josipu. »Napose osobe molitve morale bi mu uvijek biti privržene. Tko nije imao učitelja da ga nauči molitvu, neka uzme ovog slavnog sveca za učitelja i neće pogriješiti na putu«. Razlog tomu je što je život sv. Josipa, njegovo zvanje, njegova misija, njegovo predodređenje posve u perspektivi društva Isusovog i ostvaruje se u njegovoj blizini. Sav razlog Josipovog bivstvo-

tentičnoj vezi jedinstvenog prijateljstva i ljubavi. »Zbog toga je u terezijanskom Karmelu sv. Josip bio učitelj molitve. Bezbrojne su duše koje su u njemu susrele učitelja i vodiča vlastitog puta u molitvi, a neke su stigle do pravog vrhunaravnog i mističnog iskustva o njemu, kao i sama Majka Terezija«, zaključio je o. Orešković. Poslije predavanja i ovog puta razvila se plodna rasprava i razgovor o izloženoj temi kao i o sv. Josipu kojega Karmel toliko štuje i ljubi.

Andrija Anišić

Uskršnja izložba HKPD »Matija Gubec« i HKC »Bunjevačko kolo«

Slamarke i »likovnjaci« u susret Uskrsu

*U zavičajnoj galeriji »Dr. Vinko Perčić« izložena uskršnja jaja
od slame, bušena i oslikana jaja, kao i čestitke za Uskrs*

U prostorijama subotičke zavičajne galerije »Dr. Vinko Perčić« otvorena je 15. ožujka jedanaesta izložba uskršnjih jaja i čestitki. Organizatori izložbe su HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i HKC »Bunjevačko kolo« pri njihovim likovnim odjelima. Na otvaranju izložbe posjetitelje je pozdravila voditeljica sekcije slamarki Društva »Matija Gubec« *Jozefina Skenderović*, a izložbu je otvorio rukovoditelj Likovnog odjela Centra »Bunjevačko kolo« *Josip Horvat*.

Umjetnici su prikazali svoje umijeće, praveći uskršnja jaja od slame, bušena jaja i oslikana nojeva jaja. Na izložbi su se mogle vidjeti i čestitke za Uskrs, također u tehnici slame. Nisu bila izložena samo kokošija i pačja jaja, već i spomenuto nojevo jaje, te i ona mala jaja od morke.

Pitali smo Josipa Horvata razlikuje li se ova jedanaesta izložba od prethodnih. Horvat je ukazao da su najveće novine oslikana nojeva jaja. Iako ih je bilo i prošle godine, na ovoj izložbi su brojnija. Na njima se vide vizualizirani dijelovi iz Biblije vezani za sam Uskrs. Jedan od umjetnika koji je za ovu izložbu oslikao nojevo jaje je *Lajčo Vojnić Zelić*. I on je bio inspiriran dolazećim blagdanima, te je vjerno oslikao tri biblijska motiva. To su tri sličice, kako kaže umjetnik, a predstavljaju Uskrsnuće Lazarevo, Golgotu i Uskrsnuće Isusovo. Lajčo Vojnić Zelić je radio i čestitke s motivima polivača.

»Jaje je simbol novog života, ali ga ljudi rado vole dobiti i nekom drugom prilikom, a da to nije samo na Uskrs«, kaže Jozefina Skenderović. »To znači da ljudi vole život. I poslije pada, podići će se i živjeti ponovno. Jaje je pravi simbol toga«.

Marija Gabrić je po prvi put izložila svoje radove na ovoj izložbi. Počela je oko Božića praviti jaja u tehnici slame. Bojala se kako će joj to uspjeti i još je u ponoć uoči ove izložbe, završavala svoje radove. *Edita Petrekanić* je stalni sudionik na uskršnjim izložbama. Već šest godina izlaže svoje radove. Najčešći motivi su joj salaši i cvijeće, a na pitanje gdje nalazi inspiraciju, odgovor se sazeo u jednu riječ: u radu.

Obradujte svoje najbliže za Uskrs. Posjetite izložbu, jer zaista ćete naći zanimljive i lijepe poklone. Posjetitelji će izložbu moći pogledati svaki dan, osim vikenda, od 15 do 19 sati, a izložba će biti otvorena do 23. ožujka.

Antonija Piuković

Iz knjige »Lira naiva 2004«

Nedeljka A. Šarčević

MALI CVIJET

Jedan mali cvijet
ugledao svijet
na nekoj stazi
gdje ga noga zgazi.

Zgazi mu zelene
listove nježne,
zgazi mu latice
bijelo snježne.

Zgazi mu srce
što tužno vapi,
dok zadnje ističu
životne kapi.

Klonula glava
pada sve niže,
kada odjednom
netko ga diže.

Nose ga ruke
nježne i mlade,
u meku baštu
da ga presade.

Uživa cvijetak
u cvjetnome raju,
– zahvalno zablista
u punome sjaju.

Nedeljka A. Šarčević rođena je 1948. godine na Paliću gdje završava osnovnu školu, a srednju ekonomsku u Subotici. Poslije dugogodišnjeg rada u Trgovinskom poduzeću odlazi u mirovinu. Uglavnom piše poeziju za djecu. Prvu samostalnu zbirku pjesama »Što bi bilo kad bi bilo« objavila je 1996. godine. Prisutna je u mnogim zbornicima. Koautor je više izdanja »PČESE« Kulturno-historijskog društva iz Novog Sada. Potpredsjednica je Pjesničkog kluba »Orfej« iz Subotice i Književne zajednice Srbije i Crne Gore.

Komponira pjesme za djecu (tekst i glazbu). Nastupala je na mnogim pjesničkim festivalima i priredbama. Bavi se slikarstvom, članica je likovne sekcije HKK »Bunjevačko kolo« u Subotici. Sudjelovala je na prvom susretu pjesnika »Lira naiva 2003«.

Bloc Party – »Silent Alarm«

V2 Records, 2005.

Bloc Party je četveročlana londonska skupina koju čine *Kele Okereke* – glas i gitara, *Russell Lissack* – gitara, *Gordon Moakes* – bas i prateći glas, te *Matt Tong* – bubnjevi. Što sviraju Bloc Party? Novi »new wave« (njegova njujorška inkarnacija – npr. The Strokes) utemeljen na bazičnom novotalasnom obrascu skupina Gang Of Four i pomalo Joy Division, vokalna esencija skupine The Cure, pop struktura kao ravnoteža u svekolikom kombiniranju te ovovremenski post rock prizvuci, elementi su koji uspješno poentiraju kao debitantsko ostvarenje kontradikcijom gradirane naslovne sintagme »Silent Alarm«.

Prvi singl koji ih je najavio, »Banquet«, nije obećavao ni upola onoliko koliko smo »dobili« – na razini ritma »Take Me Out« Franza Ferdinanda i Blurovskih brit napjeva (kada se isti dotiču punka), bio je to samo bljesak, daleko od pravog svjetla za koje su ovi momci, sada je već evidentno, sposobni. Prva albumska pjesma »Like Eating Glass« u startu razotkriva potencijale u energetskevalu ritmičkog ataka i vapija nečega što će se, sve više, kroz cijeli uradak uspostavljati. Tako, kompleksna i furiozna ritam sekcija (koja je pouzdan temelj svim ostalim idejama ove skupine), istrzani rifovi, utjecaji Radioheadovog načina dekoriranja s efektiranim gitarskim teksturama, karizma frontmena, glazbena zrelost u odnosu na njihov kalendarski uzrast, jasno kreiraju estetsku cjelinu koju, dinamički raznovrsnu, vode ustaljenom kvalitetom, bez obzira na stilsku konstelaciju, kojoj bi se u svojoj »igri«, priklonili. Nakon uvertire ubrzavanja (»Helicopter«,

»Positive Tension«) Bloc Party nude sofisticiranu energiju izgrađenu unutar jednostavnih formi, vješto odmjerenu odgovarajućim pauzama i ekstazama (pjesme »Blue Lights«, »This Modern Love« i »Pioneers«). Intrigantni stihovi, »tihi alarm« dovede čak i do ekološkog pitanja u pjesmi »Price Of Gas«. Zvučna slika atmosferskih gitara postavlja aktualni singl »So Here We Are« kao njihovu najemotivniju predstavu, koju potom prenosi u sljedeći nivo, usijanjem precizno-minimalističke linearnosti pjesme »Luno«. Kraj albuma

donosi eterični smiraj numere »Compliciments« gdje dečki daju »malo oduška« gitarama koje zamjenjuju moduliranim synth podlogama.

Odličan album. Pokraj ovakvih skupina rokenrol još uvijek ne gubi smisao. »Silent Alarm« se već u prvom kvartalu nameće kao vrlo ozbiljan pretendent na titulu albuma godine, što na svu sreću ni mediji, suđeci po pozitivnom tretmanu ove skupine, ne ispuštaju iz vida.

D. B. P.

Petar Bartulović (1746.-1815.)

Petar Bartulović, povijesni pisac, filozof i sastavljač ljekaruša, rođen je 12. siječnja 1746. u Makarskoj gdje je i preminuo 12. lipnja 1815. godine. Teologiju je završio u Loretu. Bio je kanonik i dekan katedrale u Makarskoj, a neko vrijeme radio je kao tajnik mletačkog providura za Dalmaciju. Napisao je nekoliko rasprava o povijesti Makarske i njezina primorja. Godine 1796. objavio je raspravu o praktičnoj filozofiji »Prudenza rettificante«, kojom se uvrstio među istaknute preteče pragmatističkog filozofskog smjera.

Najvažnije njegovo djelo, pučka ljekaruša »Različite likarije«, jedno je od najstarijih medicinskih djela tiskanih na hrvatskom jeziku. Knjiga nije utemeljena na Bartulovićevu osobnom iskustvu, već su u njoj sakupljeni recepti pučkih liječnika, a vjerojatno i neki iz *Vladimirovićeve* (1755.) i *Marko-vičeve* (1784.) ljekaruše. Vrijedna s jezičnog i folklornog gledišta, vrlo cijenjena i prepisivana po Dalmaciji, Hercegovini i Bosni, ova knjiga je poslužila kao izvor i mnogim drugim ljekarušama. Godine 1807. po starim rukopisima napisao je još jednu biljarušu ljekarušu, »Imme od trava talianski i slovinski i od mnogih naravne kriposti«, koja se u rukopisu sve do II. svjetskog rata čuvala u Zadru, a zatim je nestala. Tim su se rukopisom služili *R. Visani* za svoj »Stirpium dalmaticum specimen« i *B. Šulek* pri sastavljanju »Jugoslavenskog imenika bilja«.

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO SE U MJEHURU VIDE SVE BOJE?

Sunčeva svjetlost je sastavljena od svih boja koje postoje. To se naziva spektar. Na glatkoj površini mjehura od sapunice sunčeva svjetlost se prelama i boje se razdvoje. Nisu više u jednom bijelom snopu, nego se prelijevaju svaka za sebe. To se isto zbiva i u dugi na nebu.

ZAŠTO KONJ NA SLICI IMA SAMO JEDNO OKO?

Ovom konju se vidi samo jedno oko zato što je nacrtan sa strane. To se kaže: iz profila. Da je slikar stao ispred konja i crtao ga od naprijed, to bi se zvalo an fas i tada bi konj na crtežu ispao drugačije i vidjela bi mu se oba oka. Znači, izgled modela koji se slika ovisi od mjesta s kojeg ga slikar promatra.

ZAŠTO KOKOŠI NE PADNU KADA SPAVAJU?

Kao i ostale ptice, tako i kokoši vole spavati što više iznad zemlje: na grani ili na sjedalu u živinarniku. Odatle neće pasti kada zaspu jer imaju urođen osjećaj ravnoteže. One se smjeste tako, da im težina tijela bude jednako raspoređena s obje strane sjedala.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

HRCKOVE ZGODE Sič. w

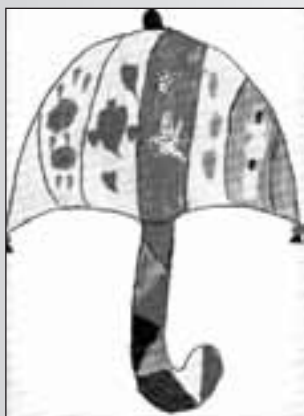
PROLJEĆE U ŠUMI

Proljeće je godišnje doba svježine i zelenila. Šuma se u proljeće budi i ozelenjuje. Miješaju se mirisi raznog bilja i drveća. Cvjeta šumsko cvijeće i drveće što šumu čini ljepšom. Životinje razigrano i veselo obilaze šumu i jedu bilje koje vole, jer ga imaju u izobilju. Ja nisam bio u šumi, ali volio bih kada bismo otišli na jednodnevni izlet u šumu sa školom.

Dominik Mezei, III.
OŠ »I. Milutinović«, M. Bosna

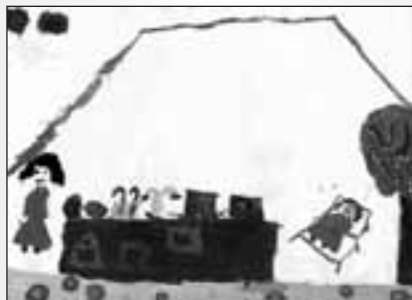
Jovica Jaramazović, IV. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Florens Tokodi, I. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Tihomir Šeremešić, II. b
OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

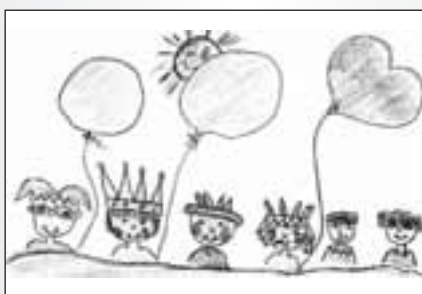

Ksenija Benčik, III. a
OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

PROLJEĆE

Stiglo je proljeće,
lijepo je cvijeće.
Cvrkuću ptice,
slušaju glas male djece.
Stiglo je proljeće,
zime više biti neće.

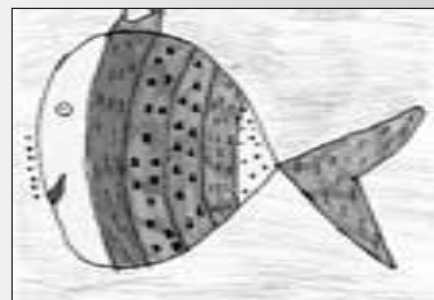
Luka Bačić, III. h
OŠ »M. Vuković«, Subotica

Ivana Vidaković, II. b
OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

Antonija Sudarević, IV. b
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Izabela Prčić, I. c
OŠ »Ivan Milutinović«, Subotica

NOVI BROJ »HRCKA«

U idućem broju »Hrvatske riječi« po šesti put moći ćete čitati »Hrcka« u proširenom izdanju. Novih će dvadeset strana, najvećim dijelom, biti posvećeno budućem blagdanu – Uskrsu, a, naravno, tu su i vaši radovi, zanimljivi intervjui, te zadaće i pitalice za Hrcove male mozgalice.

I. P. S.

I. Svakog dana duplira se broj lokvanja u jezeru. Poslije trideset dana jezero bude prekriveno lokvanjima. Kog dana će jezero biti do pola prekriveno?

II. Imaš pet bombona. Smiješ pojesti svakih pola sata po jedan. Koje je najkraće vrijeme za koje možeš pojesti sve bombone?

III. Ova jednakost napisana rimskim brojevima pomoću žigica nije točna:

$$XI - X = X$$

Pomakni jednu žigicu da dobiješ točnu jednakost.

Završen je prvi internacionalni Balkan reality show

Druženje ispred svega

Piše: Olga Perušić

Reality show je dobitna kombinacija svake televizijske kuće, jer je riječ o jeftinoj produkciji, a velikom profitu. Prvi reality show programi u svijetu su nastali originalno u nizozemskoj producerskoj kući Endemol (Big Brother), a svijet ih je sa zgražanjem dočekao, iako su takve show programe svi gledali. Ljudi ih često opisuju kao na granici dobrog ukusa i igru istraživanja najnižih ljudskih emocija. I dok se čudimo hrabrosti svih tih ljudi koji se prijavljuju, potajno im i zavidimo jer znamo kako mi to ne bi napravili.

Skupinama možete dati budžet od tri tisuće, ali i od dvadeset tisuća eura, stvar možete prodati nekoj TV kući, ali isto tako može se napraviti Internet only show. Kako vrijeme prolazi, tako se i reality show mijenja pa je u svijetu trend raditi inteligentne reality show programe, s nešto više ulaganja u produkciju, jer i publika postaje sve zahtjevnija. Tako se televizijske kuće natječu koja će kupiti bolju licenciju ili osmisлити kakav show, te pojačati svoju gledanost. Primjera ima mnogo – tako se razvio talijanski TV show u kojem su sudjelovali nogometaši amaterske momčadi Cervia. Ovakvi poduhvati mogu organizatore dovesti i do skandala, kako je prošla najpopularnija televizijska postaja u Češkoj, gdje se reality show traženja idealnog para, koji će se upoznati, pa zatim i vjenčati, morao otkazati nakon što su neki sudionici izjavili da su bili porno glumci.

Ipak, cijela ova priča i nije tako daleko od nas, s obzirom da je naša Subotičanka *Dijana Čikoš* također sudjelovala na inter-

nacionalnom reality show-u »To sam ja« koji se održavao u Skoplju. U ovom programu je sudjelovalo 10 kandidata (po dvojice) podrijetlom iz zemalja bivše SFRJ: Slovenije, BiH, Hrvatske, Makedonije, SiCG, te Kosova. Natjecali su se za mnogobrojne vrijedne novčane i robne nagrade ukupnog fundusa od 100.000 eura. Potrebno je bilo živjeti u ovakvoj mješavini naroda 90 dana izolirani od vanjskoga svijeta, praćeni svih 24 sata kamerama. Boravili su u luksuznoj vili od 400 četvornih metara na tri kata, inače bivšem veleposlanstvu. Kandidati su isključivo komunicirali s moderatorima i morali su učiti jezike zemalja svojih sustanara, a njih je, pak, bilo svakojake. Osim hrvatskoga voditelja kafića i konobarice, tu je po zanimanju bila i maserka, bolničarka, informatičar, pjevač u usponu, studentica, a svi su između 18 i 35 godina.

No, ni tu nije sve išlo glatko, pošto nizozemska tvrtka Endemol prati sve reality show programe, kako bi zaštila vlasnička i autorska prava. Tako već nekoliko mjeseci ova tvrtka proučava show »To sam ja«, kako bi pronašli elemente koji bi omogućili tužbu, utvrde li da je jugonostalgici show preuzeo recept Big Brother. Naime, reality show »To sam ja« po koncepciji je vrlo sličan Big Brotheru, no ima određenih odstupanja od originala. Ukućani nisu bili ograničeni samo na život u vili, već im dolaze voditelji i gosti, a i oni su jednom u dva tjedna izlazili van u shopping, na koncerte i slično.

Balkanski reality show »To sam ja«, u kojem se natjecalo dvanaestero natjecatelja

iz šest republika bivše SFRJ, zbog pornografije se, ipak, našao na udaru roditelja i Bošnjačke lige. Taj pokret kritizirao je OBN televizijsku kuću, koja prenosi dotični show, zbog »emitiranja erotskih, gotovo pornografskih, slika iz kuće u Skoplju«. Zanimljivo je kako su odmah po dolasku u kuću svi natjecatelji dobili zlatne ribice, kojima su morali nadjenuti imena vezana za republike iz koje dolaze. Tako su hrvatski predstavnici svoje ribice nazvali Franjo i Severina, a jedna od »srpskih ribica« nazvana je imenom srpske turbo folk pjevačice Cece. Samo 12 dana do kraja balkanskog reality showa »To sam ja« činilo se kako će sve proći bez nacionalnih prepucavanja, ali tada je između Albanca Admira i Makedonca Dragog izbila žestoka svađa, koja je kulminirala Admirinom izjavom kako »ima plan zaklati Dragog na spavanju«. Dragi i Admir su se i ranije često svađali, ali njihova međusobna netrpeljivost je kulminirala kad su se počeli vrijeđati na nacionalnoj osnovi.

Kandidati su se ipak lijepo proveli, a pogotovo predstavnici Slovenije i SiCG Miro i Subotičanka Dijana, koji su se u ovom TV programu našli kao srodne duše. Nasuprot mnogim zlim i neistinitim izvješćima o njihovoj ljubavnoj vezi, Miro je uspio pobjediti i čestitati Dijani rođendan. Sudi- onici se za sada odmaraju od kvalitetnih zabava, raznih igara, posjeta diskotekama, te nastupima na koncertima i TV emisijama. Za koji tjedan očekuje ih put na more, gdje će se snimati dokumentarac o njima i to opet namijenjen nama gledateljima. ■

Boris Novković, pobjednik »Dore« i hrvatski predstavnik na »Eurosongu«

S »Vukovima« put Ukrajine

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Još od svog prvog velikog hita iz 1986. godine »Kuda idu izgubljene djevojke« (Tamara), *Boris Novković* je kontinuirano u samom vrhu hrvatske zabavne glazbe. U njegovoj uspješnoj glazbenoj karijeri, u kojoj se potvrdio kao autor i izvođač, brojni su hitovi odsvirani na bezbroj koncerata širom svih republika bivše zajedničke države. Ipak, gotovo dva desetljeća poslije, pobjedom na »Dori«, izbornom natjecanju za hrvatskog predstavnika na ovogodišnjem »Eurosongu«, doživio je, čini se, najveći trenutak svoje glazbene karijere i najbolju potvrdu svojih umjetničkih vrijednosti.

► Nekoliko puta ste sudjelovali na »Dori« u ulozi potencijalnog favorita, ali su drugi izvođači odlazili na »Eurosong«. Kako ste se osjećali pred ovogodišnje izborni natjecanje za hrvatskog predstavnika za pjesmu Eurovizije?

S obzirom kako mi je ovo bila peta »Dora«, a prijašnja četiri puta sam važio za favorita i svaki puta se razočarao nakon neuspjeha, do završnice prve polufinalne večeri nisam ništa specijalno očekivao od ovogodišnjeg nastupa. Ali pobjeda u polufinalu, s maksimalnim brojem bodova žirija i publike, dala mi je male slutnje da bih ovoga puta mogao otići do kraja. Povrh svega, tijekom finalne večeri dosta mi je kolega prilazilo, govoreći kako je moja pjesma najbolja i da bih trebao pobijediti.

► Od koga ste imali najveći respekt glede moguće pobjede?

Najviše sam respektirao dvije pjesme. Onu koju je pjevala Danijela, jer je u pitaju bila odlična izvedba, dok je drugi najozbiljniji konkurent bila grupa »Magazin«. Moram priznati da mi se njihova pjesma »Nazareth« nije toliko svidjela, ali je bila toliko ekscitirajuća i dobro je poznato, kako ekscitacija uvijek izaziva dodatnu pažnju.

► Kako je nastala vaša pobjednička pjesma »Vukovi umiru sami«?

Pjesma je nastala vrlo spontano, nakon što sam na jednom CD-u dobio melodiju koju je napisao *Franjo Valentić* i već poslije prvih slušanja najinteresantniji mi je, upravo, bio taj refren. U biti to je jedan valcer, A kurs je mol, zatim se otvori u dur koji zvuči vrlo veselo, a onda se usred refrena ponovno vrati u mol i to je ono što mi se

najviše dopalo i »privuklo« me prema ovoj budućoj pjesmi. Tekst je, pak, nastao inspiriran jednim istinitim događajem, o kojemu sam čitao i koji me je »povukao« da napišem »Vukovi umiru sami«.

► Kako je došlo do uspješne suradnje s ansamblom »Lado«?

Isprva smo ženske vokale snimili s curama s kojima smo već od prije surađivali na prošlim albumima, ali onda sam došao na ideju da bi, kada pjesma već ima taj etno štih, idealno bilo pitati da li bi nam »Lado«

dobro spremili. Jesu li započele pripreme?

Od prvog dana, poslije pobjede, one su na neki način započele. Ja na sve to gledam kroz sportsku prizmu i želio bih da djelujemo kao jedna momčad, kompaktna i puna pozitivne energije.

► Hoćete li za »Eurosong« mijenjati nešto u scenskom nastupu, garderobi i izgledu?

U biti ne bi trebalo biti nekih većih promjena, osim što ćemo uraditi bolju produkciju, da bismo odgovorili standardima koji se traže vani. Što se tiče kostima – tu će vjerojatno biti neke nove kreacije, koje bi trebale poboljšati izgled svih nas na sceni.

► Zamijećena je i vaša znatno kraća kosa. Je li to odraz novog imidža i trajniji izbor?

Kraća kosa je plod nalaženja u nekoj od mojih faza i samo jedan trenutak u kojemu sam se odlučio potkratiti njenu dužinu. Hoću li je do nastupa u Kijevu pustiti malo dužu ili ću je ponovno ošišati, vidjet ćemo kako bude bolje...

► Kako ocjenjujete moguće konkurente na »Eurosongu«?

Dosada sam uspio čuti desetak pjesama koje će se natjecati u Ukrajini i zamijetio sam nastavak etno trenda koji dominira u njima. Čak i jedna Velika Britanija ima pjesmu u etno štihu. Što se tiče samih izgleda, sve ovisi o nastupu u polu-

finalnoj večeri i volio bih da uspijemo i plasiramo se u finale. Ukoliko uspijemo, imperativ je osigurati Hrvatskoj izravn plasman dogodine.

► »Eurosong« je u svibnju, kakvi su vaši glazbeni planovi u sljedeća dva mjeseca?

Bit će svirki i koncerata, ali je sve ipak podređeno pripremama za nastup na »Eurosongu«. Ukoliko se sve završi sretno, u planu je jedna veća i šira turneja koja bi trebala obuhvatiti i vaše krajeve. ■

to htio otpjevati. Pitali smo i oni su nam rado izašli u susret, i mislim da našom pjesmom nismo iznevjerili ovu lijepu suradnju.

► Hoće li biti i engleske verzije?

Pjesma će biti snimljena i na engleskom jeziku, više »reda radi«, ali mislim da ćemo ipak pjevati na hrvatskom, jer bi se u slučaju da »Ladarice« pjevaju na engleskom, izgubila sva ona autentičnost i draž ove pjesme.

► Za nastup u Ukrajini trebat ćete se i

Juha od somove glave

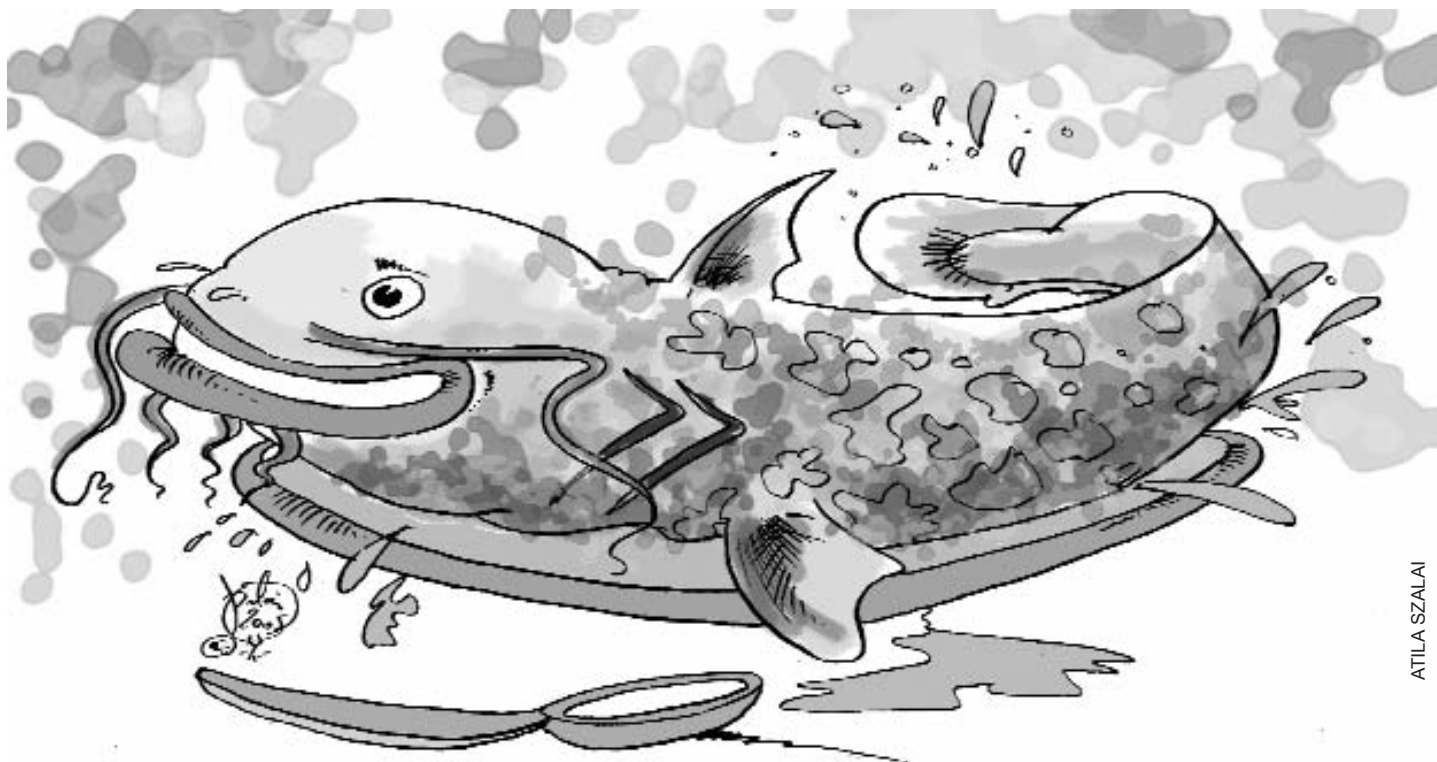
Specijalitet slavonske kuhinje

Sastojci:

1-2 somove glave
1 list lovora, 150 g mrkve, 100 g celera, 100 g peršina
2,5 dl ulja, 3 glavice luka, 5 režnja češnjaka
200 g poriluka, 3 paprike, 3 ljute papričice, 3 žlice brašna
1 žlica crvene paprike, 1 žličica mljevene paprike
2 žlice koncentrata od rajčice, 3 dl bijelog vina
malo octa, sol, papar

Opis:

Riblje glave razrezati na pola, staviti ih u lonac i naliti vodu. Posoliti, popapriti i dodati lovor. Kuhati na tihoj vatri. U međuvremenu očistiti mrkvu, celer i peršin, narezati na tanke rezance i kuhati posebno u slanoj vodi. Na ulju pržiti sjecani luk, češnjak i poriluk, a nešto kasnije dodati narezane paprike i ljute papričice. Pirjati na tihoj vatri, pa čim povrće omekša, umiješati brašno. Popržiti još malo i dodati crvenu mljevenu papriku i koncentrat rajčice. Uлити 2 l procijeđene juhe u kojoj su se kuhale glave i bijelo vino. Kuhati sve zajedno na tihoj vatri 20 minuta. S kuhanih ribljih glava odstraniti kožicu, meso narezati na veće kocke i dodati u juhu. Nastaviti s kuhanjem još 10 minuta. Kuhanu juhu maknuti s vatre, zakiseliti po ukusu i dodati kuhanu zelen.

ATILA SZALAI

Salata od krastavaca

Specijalitet slavonske kuhinje

Sastojci:

2 svježja krastavca
150 g sira Bilogorac, 2 dl jogurta, glavica luka
1-2 kisela krastavca, komadić ljutog feferona

Opis:

Krastavce dobro oprati, odrezati im krajeve i narezati ih na kolutiće. Sir narezati na kockice i pomiješati s jogurtom. Nasjeckati luk, kisele krastavce i feferon, te promiješajti s svježim krastavcima sirom i jogurtom.

V I J E S T I

Skijanje

Janica ipak druga

Samo devet stotinki S je nedostajalo Janici Kostelić da se »okiti« velikim kristalnim globusom na - mijenjenom najboljoj skijašici u ukupnom poretku protekle sezone Svjetskog kupa. U odlučujućoj vele slalomskoj utrci zabilježila je nedovoljno osmo mjesto i za konačni trijumf su joj na koncu nedostajala mala tri boda, što je u generalnom plasmanu donijelo Šveđanki Anji Pärson končanu pobjedu.

Rukomet

Zagreb bolji od Partizana

Rukometaši hrvatskog prvaka Zagreba uspjeli su nadoknaditi tri gola minusa iz prve, beogradske utakmice i savladati na svom parketu momčad Partizana (22:18). Početak susreta je kasnio, čak 75 minuta, uslijed kašnjenja gostujuće ekipe i nereda koji su izbili ispred Doma sportova. Mogući protivnici Zagrepčana u polufinalu Kupa pobjednika kupova su momčadi: Ademar (Španjolska), Izviđač (BiH) i Vardar (Makedonija).

Goodyear liga

25. kolo, 12. ožujka

Cibona – Hemofarm 79:80
Split – Šibenka 91:92
Budućnost – Zagreb 67:89
Zadar – Reflex 81:88
Olimpija – Partizan 92:76
Široki – Slovan 87:85
C. zvezda – Domžale 71:74
Laško – Bosna 75:79

Tablica: Hemofarm 42, Olimpija 42, Reflex 41, C. Zvezda 40, Zadar 41, Partizan 41, Laško 40, Bosna 40, Cibona 39 (-1), Slovan 36, Budućnost 34, Zagreb 33, Šibenka 33, Široki 32, Domžale 30, Split 29 (-1)

Atletika

Hrvatski rekord
Ivane Brkljačić

Najbolja hrvatska bacačica kladiva Ivana Brkljačić, postala je hicem od 71 m novi hrvatski rekord na zimskom europskom bacačkom kupu u turskom Mersinu. Ovim dalekometnim »uradkom« je ispunila normu i ovjerila vizu za Svjetsko prvenstvo u Helsinkiju.

Vaterpolo

Smodlaka najbolji vaterpolist

Mile Smodlaka, centar dubrovačkog Juga i hrvatske vaterpolске reprezentacije, izabran je u tradicionalnoj anketi »Večernjeg lista« za najboljeg vaterpolistu Hrvatske u 2004. godini. Ovim izborom, ukupno četvrtim, Smodlaka je postao apsolutni rekorder ovog izbora.

Šah

Kasparov napušta šah

Po mnogima najbolji svjetski šahist svih vremena, Gari Kasparov, odlučio je napustiti aktivno igranje ove drevne igre. Poslije dva desetljeća neprikosnovenog vladanja, odlučio je prestati s daljnjim natjecanjima i igrati, kako sam kaže, samo za razonodu. Ukoliko doista ode u »šahovsku mirovinu«, Gari će imati mnogo više vremena za uživanje na jadranskoj obali (Makarska) na kojoj se svakog ljeta odmara.

HNL

21. kolo, 12. ožujka

Rijeka – Hajduk 2:0
Dinamo – Kamen I. 2:1
Varteks – Zagreb 1:0
Zadar – Slaven B. 1:5
Inter – Pula 1856 0:0
Osijek – Međimurje 0:0

Tablica: Hajduk 39, Rijeka 38, Inter 35, Varteks 34, Slaven B. 34, Dinamo 33, Zagreb 30, Osijek 30, Kamen I. 29, Pula 1856, Zadar 16, Međimurje 10

Prva nokaut runda Lige šampiona

Samo najjači ostaju

Piše: Dražen Prčić

Na dan izlaska novog broja »Hrvatske riječi«, u petak 18. ožujka, bit će poznati parovi četvrtfinala nogometne Lige šampiona za sezonu 2004/05. U iščekivanju novog velikog sučeljavanja najboljih kontinentalnih nogometnih klubova, ostaje nam da se još jednom podsjetimo nezaboravnih susreta osmine finala koji su donijeli tri »atomska« derbija i zasigurno će još dugo ostati u sjećanju svih zaljubljenika »najvažnije sporedne stvari na svijetu«. Sva ljepota nogometne igre mogla se vidjeti u susretima Barcelone i Chelsea, te Juventusa i Real Madrida, kao i Milana i Manchester Uniteda, dok je uvriježeno pravilo kako »samo najjači ostaju«, dobilo svoju praktičnu potvrdu u trijumfima engleske, odnosno talijanske momčadi.

CHELSEA: Kada je talijanski i najbolji svjetski sudac *Colina* označio kraj nezaboravne nogometne predstave – u kojoj je domaća momčad slavila 4:2 protiv velike »Barce« na londonskom Stanford bridgeu, nogometna javnost je dobila, vjerojatno, najbolju potvrdu snage *Murinhove* ekipe. Skupocjena nogometna igračka ruskog multimilijardera *Abramoviča* zasjala je pobjedničkim sjajem ozbiljno najavljujući pohod na osvajanje europskog trona o kojemu sanja njen vlasnik. Jer malo je momčadi na ovom svijetu koji mogu jednoj Barceloni »zabiti« čak četiri zgoditka u samo jednom susretu... (1:2, 4:2)

Frank Lampard (Chelsea) i Ronaldinho (Barcelona)

JUVENTUS: Iako su joj uoči torinskog revanša davane skromne šanse, »Stara dama« je još jednom potvrdila svoj impozantni renome uspješnosti u europskim susretima. U tvrdoj utakmici, u kojoj je madridska »Galaktika«, sastavljena od skupocenih zvijezda svjetskog nogometnog sazviježda, nastojala, prije svega, obraniti minimalnu prednost iz prvog susreta, »Juve« je ipak uspio u regularnom tijeku jednom otključati Realovu bravu. Pogotkom u nastavku zamračio je »španjolski kozmos« i »gospodski« se ušetao u skupinu osam najboljih europskih momčadi. Ipak je to momčad koju vodi *Fabio Capelo*, a u ovoj igri to mnogo znači... (0:1, 2:0)

MILAN: »Rossoneri« su u dva sraza protiv nekad velikog Manchestera pokazali da im je gotovo nemoguće zabiti pogodak, a da im samo jedan gol garantira pobjedu. *Ancelotijeva* momčad je

ovim prolazom istaknula najozbiljniju kandidaturu za plasman u veliko finale...(1: 0, 1:0)

BAYERN: Poslije dužeg vremena »bavarski ponos« je pokazao svu »ljepotu« njemačkog nogometa, oličenog u maksimalnoj

Thierry Henry (Arsenal) i Robert Kovač (Bayern)

disciplini pridržavanja osnovne trenerske zamisli. A ona se pred londonski uzvrat bazirala samo na jednoj postavci, ne primiti više od jednog gola. Hrvatski reprezentativac *Robert Kovač* je, uz pomoć kolega iz obrane, uspio sačuvati povoljan rezultat i unatoč minimalnom porazu ovjeriti vizu za četvrtfinalni ždrijeb. (3:1, 0:1)

LIVERPOOL: Momčad, u kojoj je sve standardniji član prve postave *Igor Bišćan*, ove sezone je poznata po iznimno blijedim partijama na strani, ali je protiv »farmaceuta« iz Leverkusena pronasla »liječ« svojoj boljki. U sigurnoj i efikasnoj igri »pospremili« su tri gostujuća gola i uvjerljivo se plasirali u nastavak ovog natjecanja. (3:1, 3:1)

LYON: Francuski prvak je naprosto »uništio« njemačkog prvaka Werdera »zabivši« mu ukupno deset zgoditaka u dvije utakmice. Impresivno zvuči »sedmica« s kojom se u Bremen vratila momčad *Ivana Klasnića*. (3:1, 7:2).

PSV: Epitet najprijetnijeg iznenađenja u susretima osmine finala predstavlja nizozemska momčad PSV-a, koja je po prvi puta u svojoj povijesti uspjela osigurati plasman među osam najboljih u Champions league. Prošlogodišnji finalist Monaco poražen je u obje utakmice. (1:0, 2:0)

INTER: iako u talijanskom šampionatu bilježi rekordan broj neodlučenih rezultata, »druga momčad« iz Milana zaigrala je, u najvažnijem susretu za opstanak u Europi, kako dolikuje momčadi prepunoj vrhunskih nogometaša. Uvjerljivom igrom i glatkom pobjedom nad braniteljem naslova Portom, uz tri gola prvog strijelca *Adriana*, Inter je najavio daleke domete u nastavku natjecanja u Champions league. (1:1, 3:1) ■

Dijana Šefčić, bacačica kugle AK »Spartak« iz Subotice

Trinaest pobjeda u sedamnaest nastupa

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U samo nekoliko godina aktivnog bavljenja atletikom bacačica kugle Dijana Šefčić (1978.) uspjela je skrenuti pažnju sportske javnosti odličnim rezultatima, unatoč skromnim sportskim uvjetima u kojima trenira. I pokraj zapaženih »daljina«, koje redovito bilježi na domaćim i inozemnim natjecanjima, značajnija financijska pomoć mjerodavnih redovito je zaobilazila i gotovo u potpunosti snosi cjelokupne troškove svoje sportske karijere.

► Kako je uopće došlo do sportskog opredjeljenja za atletsku disciplinu bacanja kugle?

Još u osnovnoj školi sam se isticala po zabilježenim daljinama, ali sam tek prije nešto više od tri godine počela s aktivnim treniranjem ove discipline. Veliku ulogu u mom izboru imala je i moja tetka *Anica*, koja me je usmjerila u atletske, točnije bacačke »vode«.

► Koliko je bila Vaša početna daljina?

Kada sam prvi puta došla na stadion i probala baciti kuglu, imala sam skromni rezultat od devet metara.

► A danas?

Moj osobni rekord je 16,01 metara, dok sam na 17 prošlogodišnjih natjecanja imala trinaest pobjeda. Od samog početka sam počela raditi s mojim trenerom *Belom Evetovićem*, s kojim treniram i danas.

► Koji je Vaš najveći dosadašnji uspjeh?

Izdvojila bih prvo mjesto na nacionalnom natjecanju koje se održalo prošle godine u mađarskom gradu Szombathelyu, gdje sam uspjela pobijediti jednu jako dobru Engleskinju.

► Nedavno ste se vratili sa zimske Balkanijade u Ateni na kojoj ste i pokraj zdravstvenih problema uspjeli osvojiti četvrto mjesto.

Nažalost za vrijeme natjecanja sam imala povišenu tjelesnu temperaturu što me je u

mnogome omelo da postignem znatno bolji rezultat.

► Svi Vaši uspjesi plod su mukotrnog treninga i rada, koji se, nažalost, odvija u neadekvatnim uvjetima u kojima trenirate.

Treniram šest dana u tjednu po dva puta na dan. Za vrijeme bacačkog dijela treninga

Nažalost, rad u neadekvatnim uvjetima gradskog stadiona u Subotici, nije dovoljan da bi se postigli još bolji rezultati. Uzmite na primjer da tijekom zimskog treninga vani na minus deset stupnjeva morate nekoliko desetaka puta prisloniti ledenu kuglu na vrat.

► Što sve mora krasiti vrhunsku bacačicu kugle?

Prije svega se mora biti jak i brz, te okretan u prostoru za bacanje. Uz sve to potrebno je dobro savladati tehniku izbačaja i nastojati što dalje baciti kuglu.

► Koja su natjecanja prioritetna u tekućoj godini?

Glavno natjecanje je Kup Europe koji će se održati lipnja mjeseca u Lisabonu, dok će ljetna Balkanijada biti u Novom Sadu. Ukoliko bude poziva za neka druga natjecanja vjerujem da ću uspjeti otići i na njih.

► Kako se financiraju odlasci na sva ta natjecanja?

Nažalost, u najvećem dijelu sama uz pomoć svoje obitelji financiram odlaske na sva natjecanja, ali, na žalost, nemam mogućnosti otići na ona koja iziskuju duži i automatski »skuplji« boravak. Nakon prošlogodišnjih uspjeha bilo je riječi da bih mogla dobiti neku stipendiju, ali do današnjeg dana još ništa nisam dobila. Za svoje uspjehe sam dosada dobila jedne tenisice i nekoliko puta su mi financirali nabavku određenih preparata.

► Kakva je Vaša ishrana?

Za ovaj sport je potrebna određena fizička snaga, ali to ne znači da bacačica treba biti debela, jer je za kvalitetan rezultat potrebna i određena brzina. Normalno se hranim, a u periodu neposredno prije određenog natjecanja izbjegavam masniju hranu. Uz redovitu i raznovrsnu prehranu posebno

mjesto zauzimaju i vitamini koji se moraju redovito uzimati radi poboljšanja općeg tjelesnog stanja.

kuglu izbacim četrdeset puta, a s obzirom da ženska kugla teži 4 kg, svakodnevno moram raditi i na tjelesnoj snazi i spremi.

Austrijanac – autor spomenika banu Jelačiću

Priredio: Zdenko Samaržija

11. ožujka 1847. godine obavljena narkoza u Zadru – prva u hrvatskim zemljama.

11. ožujka 1883. u Pučišćima na Braču rođen je *Branislav Dešković*, hrvatski kipar. Radio je u glini, bronci, no najuspjeli – njegovi radovi nastali su u kamenu. Osim animalizma, glavne preokupacije – kipovi životinja donijeli su mu svjetsku slavu – bavio se i figurativnom umjetnošću (Odmor, Dva starca i Poprsje Turčina; radovi su nastali u Sarajevu). Predsjedniku SAD-a *Wilsonu* poklonio je, u znak zahvalnosti za Wilsonovo zauzimanje za male narode, skulpturu Pobjeda slobode, koja stoji pred Bijelom kućom. Umro je 21. kolovoza 1939. u Zagrebu.

12. ožujka 1537. godine osmanlijske snage zauzele su Klis, vrata Splita. Osmanlijska vojska iz Hercegovine je krenula prema jugu Hrvatske i osvojila Obrovac i Udbinu, a ubrzo cijelu Liku i Krbavu. Time im je otvoren put prema Dalmaciji. Klis je petnaestak godina branio *Petar Kružić*, no 1537. godine on je poginuo i njegovi su se uskoci, koji su držali nekoliko strateški važnih utvrda, povukli u Senj. Osmanlije su zauzele cijelu Dalmaciju osim otoka i uskih područja uz gradske zidine.

12. ožujka 1881. godine rodio se u Solunu *Mustafa Kemal*, turski političar, časnik i državnik. Nazvan je Ataturkom, vođom Turske, a nakon proglašenja republike, bio je prvi predsjednik Turske, koju je europeizirao. Umro je 10. studenoga 1938. godine u Carigradu.

12. ožujka 1945. godine koncentracijskom logoru Bergen-Belsen umrla je *Ana Frank*,

židovska djevojčica koja je u Nizozemskoj više godina vodila dnevnik skrivena od nacističkih vlasti. Rodila se 12. lipnja 1929. godine

13. ožujka 1848. godine izbila revolucija u Beču.

13. ožujka 1975. godine umro je *Ivo Andrić*, jugoslavenski književnik hrvatskoga podrijetla, nobelovac, političar i diplomat. Najvažnija djela su Travićka hronika, Na Drini ćuprija te povijest Aska i vuk.

14. ožujka 1879. godine rođen je *Albert Einstein*, njemačko-američki fizičar židovskoga podrijetla. Razradio je mnoge fizikalne teorije od kojih je najpoznatija teorija relativnosti. Umro je 18. travnja 1955. godine.

15. ožujka 46. godine prije Krista, to jest druge martovske ide po rimskom računanju vremena, ubijen je na zasjedanju Senata *Gaj Julije Cezar*. Potkraj 2. stoljeća prije Krista na rimskoj su se političkoj sceni pojavili sposobni i utjecajni političari (Katilina, Ciceron, Sula, Marije). Imali su golem utjecaj u vojsci, koja se postupno profesionalizirala. Zbog različitih interesa, koje su zastupali, počelo je dugotrajno razdoblje građanskih ratova. Stanje su

otežavali i česti ustanci robova, poglavito onaj koji je vodio Spartak. U takvoj situaciji tri utjecajna rimska političara, *Pompej*, *Kras* i *Cezar*, sklapaju trijumvirat (savez trojice), želeći za jedničkim djelovanjem riješiti nagomilane probleme Rimske Republike. No, osim sjajnih Cezarovih osvajanja, npr. Britanije, Galije, Egipta, Sirije i nekih dijelova Male Azije, razdoblje trijumvirata nije donijelo mir. Trijumviri su se zaratili međusobno, a kao konačan pobjednik iz tih sukoba izašao je Cezar. No golema moć koju je stekao donijela mu je i mnogo protivnika. Na poslijetku je ubijen u Senatu.

15. ožujka 1972. godine umro je u Dubrovniku *Ahmed Murad-begović*, hrvatski književnik, glumac i redatelj. Rodio se 3. ožujka 1898. u Gradačcu. Školovao se u Tuzli i Sarajevu, a Filozofski fakultet i Glumačku školu završio je u Zagrebu. Godine 1941. postavljen je za intendanta kazališta u Sarajevu, a poslije Drugoga svjetskog rata postaje redateljem i upraviteljem kazališta u Tuzli. Zatim je vodio kazalište u Dubrovniku i Banja Luci. Plodan je pisac te kazališni autor, listom je drame radio prema vlastitim novelama – u njima prezentira teme s granice Istoka i Zapada. Njegovu dramu u stihovima Morana uglazbio je u operu *Jakov Gotovac*.

16. ožujka 1939. godine nacističke su trupe okupirale Češkoslovačku.

17. ožujka 1914. godine umro je *Antun Gustav Matoš*, hrvatski književnik. Rođen je 1873. godine u Tovarniku. Nemirna duha nigdje se nije dugo zadržavao, a zbog političkih je stavova, odnosno izraženoga rodoljublja, bio u nemilosti austrougarskog režima.

17. ožujka 1813. u Erfurtu kraj Leipziga rođen je *Anton Dominik Fernkorn*, austrijski kipar i ljevač. Autor je spomenika banu Jelačiću. Njegove skulpture rese mnoge galerije i gradski trgovi, a osim Jelačićevog spomenika ima Zagreb još dva Fernkornova djela – kompoziciju Sveti Juraj u borbi sa zmajem na Trgu maršala Tita i cinčani kip Majke Božje bezgrešnog začeća, koji stoji u fontani, koju je napravio *Herрман Bolle*, ispred Katedrale.

17. ožujka 1845. godine rodio se u Budimu *Ferdo Quiquerez*, hrvatski slikar i začetnik hrvatskoga realizma. Slikarstvo je učio u Zagrebu, Münchenu i diljem Italije inspirirajući se ostacima antike. Iz istog je razloga putovao Dalmacijom, a bio je »dvorski slikar« u Crnoj Gori. Slikao je većinom po narudžbi, a njegova je tematska šarolikost osebujna. Ipak, najzapaženija su mu djela iz povijesti Hrvata (Posljednji časovi *Petra Zrinskog* i *Krste Frankopana*, *Juriš Nikole Zrinskog* iz Sigeta, Krunjenje *Tomislava*, *Smrt Matije Gupca*) te portreti suvremenika, na primjer, *Ise Kršnjavog*. Umro je 12. siječnja 1893. godine u Zagrebu.

OVOSODIŠNJI POBJEDNIK "DORE" I HRVATSKI PREDSTAVNIK NA "EUROVISIONU" (22)		DODIVANJE NAKON KOJE JE POSTIGNUT REKORD	PRIPADNIK VESELOG NOMAD- SKOG NAHICHA	MEKA HAKLIA IZ JIVIT- VICA	BOČNO TROPŠKO VOKI	MOONA KREATO- RICA KARAN	DOŠIŠNIK "OSCARA"	SIAMU NI PROSTOR	
OTOČNA DRŽAVA U MALIM ANTILIMA									
GRUBOST U OPIŠO- VIBI NULI OTRESI TOST									
ŽENA IZ CLAVNOC GRADA ITALIJ									
"ISLANU"			CI AVNI TAJNIK IIN KOFI OMERA (KRAČE)						
10.000				"AGAINST ALL RISKS" "RIBONUK- I I INSKI ACIPI"				AMERIČKA CLUMICA, MAJISA ("MAISY LINDON")	
UZDRŽA- VANJE OD MAŠINE IRANE POST						VELIKA RIJEKA U SREBROJ GLAZBENIK INBIO			
NEŠTAŠNI JUDIN SIN					POZDRAV U STAROM HIMU INACIJI- HACIJA				
VINKO COČE			SITAN NEVACI NA IS ANKI DAN U TJEDNU						
NAČOV- LIMU I- NOST				SREDIŠNJI ORGAN KRVOTOKA ZRAKE SVJETLA					
TAI PISAC UGO						SI GRAD ČADA DILJI MONCOL ORAJI			
BORI SE PROTIV PILZALKA									
RAŠTAŠNI VEZNIK		CJEVO VOD ZA ELEKTRO- MAŠINE I VLOVE RAŠTAŠNIK							
"SILUETI MITIČ"						PIVETIŠNJA (LAT) ALI KRAŠ- DAR (KRAČE)			
BASTAVIO IVICA SUNAT	ICOVACI RAS ZA LOV PTICA BESMIS LICA								
ŠARENA PAPIGA				NEVI- NARKA GOVAN ZANOG					
NEZADO- VOJ INKI ORIENTNI GLUWE									
"SIBI IMA ŠKOLA"			"SEKUNDA"			ŽIVČANO GLAZBALO ORGANI BLUHA			
AMERIČKA SVEŽNA DRŽAVA					NAREĐ- NOSTI DANA "ERSTED"				
NAJRAŠI- RENJI MEDU						KONOBAR ZA ŠANKOM "UTRA"			
DONOSI BRECU AKO IMA CELOB									

RJEŠENJE IZ PROŠLOGA:

IVICA OSIM, VALENTINA, AKORDATOR, NU, NEKA, I, LJUBA, ARGO, UMA, GNJIDA, B, LIRE, JN, ITALA, BEČ, ČETINAR, INOKAZI, INU, UMAŠĆENOST, ĆIRILICA, ODAK, R, SANJA DOLEŽAL, ŠU, TSE, ESAD, ŠETNJA, PRI, AR, EPSOM, N, ANORTIT, SITOST, RE, OREST, PAR, NASTOJANJE, AKT, LUMET.

PETAK 18. 3. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 11., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Ritam Senegala
 11.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.25 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Znanstvena petica
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Bowfinger, američki film
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.05 – Bioproгноza
 22.10 – Inspektor Linley 2., serija
 23.40 – Zlikavci, zabavni program
 23.50 – Povratak upisanih, zabavni program
 00.20 – Whoopi, humoristična serija
 00.45 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 01.05 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
 01.25 – U uredu 2., humoristična serija
 01.55 – Pod kaznom do smrti 3., humoristična serija
 02.20 – Zapadno krilo 5., serija
 03.05 – Carnivale, serija
 03.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.00 – Putovanje oko svijeta: Ritam Senegala
 04.50 – Znanstvena petica
 05.30 – Maja, talk-show
 06.05 – Sedam žena, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 – Pod kaznom do smrti 3., humoristična serija
 13.55 – Res publica: Među nama
 14.25 – Res publica: Iz jezične riznice
 14.40 – Kinoteka: La peau douce, francuski film (oko 115')

16.35 – Vijesti za gluhe
 16.45 – Pleme 5., serija
 17.35 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.55 – Savršeni svijet
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – Povratak upisanih, zabavni program
 20.40 – Carnivale, serija
 21.25 – Vijesti na Drugom
 21.35 – Promet danas
 21.40 – Zlikavci, zabavni program
 21.50 – Metro pop
 23.20 – Zona sumraka, serija
 00.05 – Ivana luda, španjolsko-talijanski film
 02.00 – Savršeni svijet

nova

07.00 NOVA KIDS TV
 Mali faraon
 Digimoni
 Harvey Toons
 Mali faraon
 Digimoni
 Supercure
 09.40 Uljez, serija
 10.30 Zatočenica, serija
 11.20 LJubav bez grijeha, serija
 12.10 Po ure torture, zabavna emisija
 12.55 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile, serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 LJubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Uljez, serija

19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Mr. Bean, crtana serija
 20.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.30 Osmijeh poput tvog, igrani film
 23.10 Zakon u New Yorku, serija
 00.00 V. I. P., serija
 00.50 Vrijeme sutra

06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Koliko košta glazbena karijera?, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Udar slobode, igrani film, akcijski
 21.45 Smrtonosna struja, igrani film, akcijski triler
 23.25 Vijesti, informativna emisija
 23.35 Falcone, igrani film, humoristična drama
 01.20 Neprijateljske namjere, igrani film, akcijski triler (R)
 02.50 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija (R)

SUBOTA

HRT 1

07.05 – TV kalendar
 07.15 – Vijesti
 07.20 – Candleshoe, britansko-američki film za djecu i mlade
 09.00 – Parlaonica
 09.50 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – Kad zvoni?, serija za mlade
 11.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Bowfinger, američki film

15.15 – Vijesti
 15.20 – Hodi duša, emisija pučke i predajne kulture
 15.50 – Reporteri
 16.50 – Vijesti
 17.00 – Promet danas
 17.05 – Inspektor Rex 6., serija
 17.50 – Divlja Australoazija: Zemlja eukaliptusa, dokumentarna serija
 18.40 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Studio 10, show program
 21.40 – Hannibal, američki film
 23.55 – Dnevnik
 00.05 – Vijesti iz kulture
 00.15 – Irreversible, francuski film
 01.50 – Storm, američki film
 03.20 – Newyorški plavci 11., serija
 04.05 – Bez oduševljenja, molim 3. – humoristična serija
 04.35 – Inspektor Rex 6., serija
 05.20 – Simpsoni 12., humoristična serija
 05.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.55 – Studio 10, show program
 07.25 – Sedam žena, serija

19. 3. 2005.

HRT 2

08.00 – TV vodič
 08.20 – Villa Maria, serija
 10.30 – Kućni ljubimci
 11.00 – Film
 12.30 – Glas domovine
 13.00 – Duhovni izazovi
 13.15 – Prizma – multinacionalni magazin
 14.15 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 14.35 – Crno-bijelo u boji
 15.05 – Filmska klasika – filmovi Billyja Wildera: Privatni život Sherlocka Holmesa
 17.05 – Vijesti iz kulture
 17.10 – HNL – prijenos utakmice
 19.10 – TV raspored
 19.15 – Bez oduševljenja, molim 3. – humoristična serija
 19.45 – Simpsoni 12., humoristična serija
 20.15 – Newyorški plavci 11., serija
 21.00 – Zakon i red: Odjel za žrtve 4., serija
 21.45 – Vijesti na Drugom
 22.00 – Hrvatska nogometna liga – emisija
 23.00 – Promet danas
 23.05 – Monk, serija
 23.50 – Obavještajci 2., serija
 00.40 – Sport danas
 00.50 – VH 1 TV Moments: Hard Rock
 01.35 – Reporteri
 02.35 – Divlja Australoazija: Zemlja eukaliptusa, dokumentarna serija
 03.25 – Inside GP
 03.55 – Kuala Lumpur: Formula 1 – kvalifikacijski trening za Veliku nagradu Malezije, prijenos

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.30 Dinotopija, serija
 10.20 Smallville, serija
 11.10 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 11.40 Futurama, crtana serija
 12.05 Mr. Bean, crtana serija
 12.35 Automotiv, auto-moto magazin
 13.05 Ski magazin
 13.35 Goodyear liga – sažeci
 14.05 VH 1 Put do slave:

Celine Dion
 15.10 Osmijeh poput tvog, igrani film
 16.50 Vijesti
 16.55 Košarka Goodyear liga: 26. kolo, prijenos
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Da pukneš od smijeha
 20.00 Dream team, igrani film
 21.50 Mentor, serija
 22.30 Firefly, serija
 23.15 Na rubu zakona, serija
 00.15 Vrijeme sutra

07.10 Beyblade, crtana serija (4 epizode)
 08.40 Moja cura je zvijezda, humoristična serija
 09.00 Rock Me Baby, humoristična serija
 09.20 Lud za tobom, humoristična serija
 09.45 Zabranjena ljubav, sapunica – maraton (pet tjednih epizoda)
 12.05 Jack i čarobni grah, fantastična mini serija, prvi dio
 13.35 Od Zemlje do Mjeseca, dramska serija
 14.40 Cijena savjesti, dramska serija
 15.25 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija
 16.15 Smrtonosna struja, igrani film, akcijski triler (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra: Sandra Bullock i Winona Ryder – ljubavni lanac, zabavna emisija

18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Exploziv vikend, magazin
 20.15 Najbrži i najžešći, igrani film, akcijski
 22.05 Tycus, igrani film, akcijski
 23.40 Playboy: Život jednog žigola, igrani film, erotski
 01.10 Udar slobode, igrani film, akcijski (R)
 02.45 Falcone, igrani film, humoristična drama (R)

NEDJELJA 20. 3. 2005.

HRT 1

08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.15 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.40 – Vikendica
 09.30 – Aladdin, crtana serija
 09.50 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.15 – Promet danas
 10.20 – Ciklus Columbo: A Friend in Deed, američki TV film
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Domovnica: Đurđevac
 16.05 – Holding Out Hope, američki film
 17.40 – Kad zvoni?, serija za mlade
 18.15 – Piramida, zabavni program
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.05 – Duga mračna noć, dramska serija

22.00 – Špizta, zabavna emisija
 22.55 – Dnevnik
 23.05 – Vijesti iz kulture
 23.15 – Evergreen: Trag Pink Panthera, britansko-američki film
 00.50 – Nedjeljom u dva
 01.50 – Simpsoni 12., humoristična serija
 02.15 – Špizta, zabavna emisija
 03.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.15 – Holding Out Hope, američki film
 04.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film

HRT 2

05.00 – Rijeka: More
 05.30 – Domovnica: Đurđevac

07.50 – Kuala Lumpur: Formula 1 za Veliku nagradu Malezije, prijenos
 10.00 – Senj: Cvjetnica – prijenos (procesija i misa)
 12.00 – Biblija
 12.10 – National Geographic: Mumije Inka – tajne izgubljena svijeta
 13.05 – Mir i dobro
 13.35 – Kuala Lumpur: Formula 1 za Veliku nagradu Malezije, snimka
 15.30 – Inspektor Linley 2., serija
 17.00 – Zvezdani ratovi: Povratak Jedi, američki film
 19.10 – Vijesti iz kulture
 19.15 – Opera Box
 19.45 – Simpsoni 12., humoristična serija
 20.10 – Pet plus – sportski program
 21.20 – Vijesti na Drugom
 21.30 – Pet plus – sportski program
 23.45 – Promet danas
 23.50 – Nogomet: Magazin Lige prvaka
 00.20 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Mali faraon
 Digimoni
 Supercure
 09.10 Školska rukometna liga
 09.45 Dinotopija, serija
 10.35 Smallville, serija
 11.20 Firefly, serija
 12.05 Buffy – ubojica vampira, serija
 12.55 Angel, serija
 13.45 Automotiv, auto-moto magazin
 14.15 Tajne veze, dokumentarna serija
 14.45 Sretni dani s golim kuharom, kulinarski show
 15.15 Pet minuta slave, zabavna emisija
 16.00 Sve je relativno, serija
 16.30 U sedmom nebu, serija
 17.20 Vijesti
 17.25 Farma u Montani, igrani film
 19.00 24 sata
 19.30 Vrijeme
 19.35 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Zona smrti, serija
 20.45 Red Carpet, zabavna emisija
 21.45 Danielle Steel: Voljena žena, igrani film

NEDJELJA

23.30 Na rubu zakona, serija
00.15 Laku noć, Hrvatska,
crtana serija

00.40 Vrijeme sutra
06.50 Astro Boy, crtana serija
07.15 Dexterov laboratorij,
crtana serija
07.35 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
08.00 Johnny Bravo, crtana serija
08.25 Beyblade, crtana serija (3
epizode)
09.30 Moja cura je zvijezda,
humoristična serija (R)
09.50 Rock Me Baby,
humoristična serija (R)
10.15 Lud za tobom,
humoristična serija (R)
10.35 Dan očeva,
igrani film, komedija
12.15 Jack i čarobni grah,
fantastična mini serija,
drugi dio
13.50 Najbrži i najžešći,
igrani film, akcijski (R)
15.40 Prijatelj na kvadrat,
zabavna emisija (R)
16.30 Mijenjam ženu – hrvatska
verzija, dokumentarna
sapunica (R)
17.40 Salto, zabavna emisija
18.15 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Nova zvijezda –
europski magazin,
informativna emisija
19.25 Eksploziv vikend, magazin
20.15 Točkovi, igrani film, triler
21.50 FBI: Istraga,
dokumentarno-
kriminalistička serija
22.45 Novi forenzičari,
dokumentarno-
kriminalistička serija
23.45 Autopsija, dokumentarno-
kriminalistička serija
00.15 Tycus, igrani film,

akcijski (R)
01.50 Playboy: Život jednog žigola,
igrani film, erotski (R)
03.20 Eksploziv vikend,

PONEDJELJAK 21. 3. 2005.

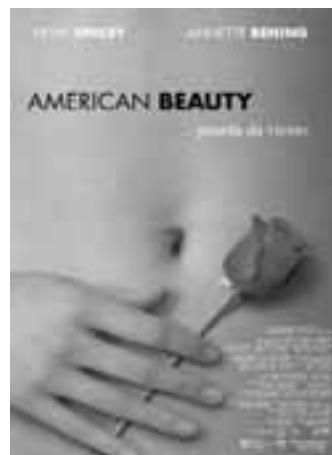

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 11., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta:
Sveti obredi Šrilanke
11.05 – Oprah Show
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.25 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Thibaultovi, serija
(kod. na sat.)
14.55 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.10 – Latinica
21.50 – Škrinja: Proljeće
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.45 – Vijesti iz kulture
23.55 – Vrijeme je za jazz
01.00 – Dnevnik mojemu ocu i
mojoj majci, mađarski film
02.50 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
03.05 – Latinica
04.35 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
04.50 – Maja, talk-show
05.25 – Sedam žena, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska
serija
08.25 – ŽUTOKLJUNAC
09.20 – NULTI SAT
10.25 – Fudge, serija za djecu
10.45 – Batman, crtana serija
11.10 – Direkt
11.40 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
12.00 – Zvezdane staze:
Voyager 6., serija
12.45 – Res publica: Pasijska
baština, religijski program
13.35 – Glazbena TV
14.00 – NULTI SAT

14.55 – Ciklus Columbo: A Friend
in Deed, američki TV film
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Pleme 5., serija
17.35 – Odjel za pljačke i ubojstva,
serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Internacional,
vanjskopolitički magazin
19.35 – Pod kaznom do smrti 3.,
humoristična serija
20.05 – Whoopi, humoristična
serija
20.30 – Bez traga, serija
21.15 – Vijesti na Drugom
21.25 – Promet danas
21.30 – Vrtlog života, američki film

23.30 – Oz 4., serija
00.25 – Odjel za pljačke i ubojstva,
serija
01.10 – Thibaultovi, serija
01.55 – Whoopi, humoristična
serija
02.20 – Bez traga, serija
03.00 – Pod kaznom do smrti 3.,
humoristična serija

07.00 NOVA KIDS TV
Mali faraon
Digimoni
Supercure
Harvey Toons
Mali faraon
Digimoni
Supercure
09.40 Uljez, serija
10.30 Zatočenica, serija
11.20 Ljubav bez grijeha, serija
12.10 Red Carpet, zabavna emisi-
ja
13.00 Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
13.20 Lovac na krokodile,
dokumentarna serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija

15.25 Nauči me voljeti, serija
16.25 Ljubav bez grijeha, serija
17.15 Vijesti
17.20 Zatočenica, serija
18.10 Rubi, serija
19.00 24 sata
19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
20.00 Jedan na jedan –
talk show Alke Vuice
21.00 Prvi u tjednu:
Generalova kći, igrani film
22.40 Nova noć: Ljubavne igre,
igrani film

00.30 Vrijeme sutra
06.30 Osveta ljubavi,
telenovela (R)
07.15 Anastasia, sapunica (R)
08.00 Voljeni doktor Martini,
humoristična serija (R)
08.50 Simpsoni, humoristična
animirana serija (R)
09.15 Sabrina, mala vještica,
humoristična serija (R)
09.40 Roseanne, humoristična
serija (R)
10.10 Bračne vode,
humoristična serija (R)
10.35 Dadija, humoristična
serija (R)
11.00 Eksploziv, magazin (R)
11.40 Sanja, talk show (R)
12.35 Zabranjena ljubav,
sapunica (R)
13.00 Anastasia, sapunica
13.50 Osveta ljubavi, telenovela
14.40 Voljeni doktor Martini,
humoristična serija
15.35 Simpsoni, humoristična
animirana serija
16.00 Sabrina, mala vještica,
16.25 Roseanne, humoristična
serija
16.50 Bračne vode,
humoristična serija
17.20 Dadija, humoristična serija
17.45 Sanja: Moja najveća
blamaža, talk show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.05 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Super dadija,
dokumentarna sapunica
21.10 Srolcovka, zabavna emisija
22.05 Kobni uron,
igrani film, akcijski
23.45 Vijesti, informativna emisija
00.00 Točkovi, igrani film, triler (R)
01.30 FBI: Istraga,
dokumentarno-
kriminalistička serija (R)
02.15 Novi forenzičari,
dokumentarno-

UTORAK 22. 3. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 11., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta:
 Bizarna Tasmanija
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.25 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Thibaultovi, serija
 (kod. na sat.)
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja,
 zabavno-glazbena emisija
 21.40 – Svete planine svijeta:
 Biblijski visovi,
 putopisna serija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Susret sa sudbinom,
 američki film
 01.05 – Putovanje oko svijeta:
 Bizarna Tasmanija
 01.55 – Globalno sijelo
 02.25 – 100% ja, zabavno
 -glazbena emisija
 03.15 – Karte na stol,
 magazin iz kulture
 03.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 04.05 – Oprah Show
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska
 serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija

11.10 – Internacional,
 vanjskopolitički magazin
 12.00 – Zvezdane staze:
 Voyager 6., serija
 12.45 – Res publica:
 Normalan život,
 emisija o osobama
 s invaliditetom
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – NULTI SAT
 14.55 – Susret sa sudbinom,
 američki film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.35 – Odjel za pljačke i ubojstva,
 serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Karte na stol, magazin iz
 kulture
 19.35 – Pod kaznom do smrti 3.,
 humoristična serija
 20.05 – Filmovi Slobodana Šijana:
 Tko to tamo peva
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.45 – Promet danas
 21.50 – Oz 4., serija
 22.45 – Maze, američki film
 00.25 – Odjel za pljačke i ubojstva,
 serija
 01.10 – Thibaultovi, serija
 01.55 – Pod kaznom do smrti 3.,
 humoristična serija

nova

07.00 NOVA KIDS TV
 Mali faraon
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Mali faraon
 Digimoni
 Supercure
 09.40 Rubi, serija
 10.30 Zatočenica, serija
 11.20 Ljubav bez grijeha, serija
 12.10 Jedan na jedan –
 talk show Alke Vuice
 13.00 Laku noć Hrvatska,
 crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile,
 dokumentarna serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture,
 zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija

22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 Nova noć: Malena,
 igrani film

06.25 Osveta ljubav
 07.10 Anastasia, sapunica (R)
 07.55 Voljeni doktor Martini,
 08.50 Simpsoni
 09.15 Sabrina, mala vještica
 09.40 Roseanne
 10.05 Bračne vode,
 10.35 Dadilja, humoristična
 serija (R)
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.35 Zabranjena ljubav
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.25 Roseanne,
 humoristična serija
 16.50 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Kako doživjeti stotu?,
 talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 CSI: NY,
 kriminalistička serija
 21.00 Izigravajući Boga, igrani film,
 kriminalistička drama
 22.40 Cobra 11: Team 2,
 kriminalistička serija
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Super dadilja,
 dokumentarna sapunica (R)
 00.50 Srollovka,
 zabavna emisija (R)
 01.40 Kobni uron, igrani film,
 akcijski (R)
 03.05 Eksploziv, magazin (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 11., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Čuvari šume,
 dokumentarna serija
 10.35 – Gospodari životinja,
 dokumentarna serija
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.25 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Thibaultovi, serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.45 – Promet danas
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Gosford Park,
 britansko-američko-
 njemački film

22.20 – Bioproгноza
 22.25 – Otvoreno
 23.20 – Dnevnik
 23.30 – Vijesti iz kulture
 23.40 – Transfer
 00.25 – Bijeli gavrani, američki film
 02.00 – Čuvari šume,
 dokumentarna serija
 02.25 – Gospodari životinja,
 dokumentarna serija
 02.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 03.05 – Transfer
 03.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 04.05 – Oprah Show
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija

SRIJEDA 23. 3. 2005.

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
08.25 – ŽUTOKLJUNAC
09.20 – NULTI SAT
09.45 – Baš sam fora!
10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – Glazbena TV
14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
14.45 – Res publica: Heureka
15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Verdammt Verliebt, serija za mlade
17.05 – Laura, serija za mlade
17.30 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Šumar iz Crnog Luga, dokumentarna emisija
19.15 – Petrinja u pjesmi i slici, dokumentarna emisija
19.35 – Pod kaznom do smrti 3., humoristična serija
20.05 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
20.30 – Ustanak, serija
22.00 – Vijesti na Drugom
22.10 – Promet danas
22.15 – Oz 4., serija
23.10 – Princeza i ratnik, njemački film
01.20 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
02.05 – Thibaultovi, serija
02.50 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
03.10 – Pod kaznom do smrti 3., humoristična serija

07.00 NOVA KIDS TV
Mali faraon
Digimoni
Supercure
Harvey Toons
Mali faraon
Digimoni
Supercure
09.40 Rubi, serija
10.30 Zatočenica, serija
11.20 Ljubav bez grijeha, serija
12.10 Naša mala klinika, serija
13.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
13.20 Lovac na krokodile,

dokumentarna serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija
15.25 Nauči me voljeti, serija
16.25 Ciganke, serija
17.15 Vijesti
17.20 Zatočenica, serija
18.10 Rubi, serija
19.00 24 sata
19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
20.00 Krimi: Slijepa otmica, igrani film
21.35 U sridu – talk show
22.35 Svjetske zavjere, dokumentarna serija
23.05 Nova noć: Savršena ljubav, igrani film
00.40 Vrijeme sutra

06.35 Osveta ljubav
07.20 Anastasia, sapunica (R)
08.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
09.00 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.25 Sabrina, mala vještica
09.50 Roseanne
10.15 Bračne vode
10.40 Dadija
11.05 Eksploziv, magazin (R)
11.40 Sanja, talk show (R)
12.35 Zabranjena ljubav
13.00 Anastasia, sapunica
13.50 Osveta ljubavi, telenovela
14.40 Voljeni doktor Martin
15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.25 Roseanne, humoristična serija
16.50 Bračne vode, humoristična serija
17.20 Dadija, humoristična serija
17.45 Sanja: Hajde da se zaposlimo poslije 40-te!, talk show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.05 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
21.05 Nestali, kriminalistička serija
22.00 Tragovi zločina, kriminalistička serija
22.55 Cobra 11: Team 2
23.50 Vijesti, informativna emisija
00.05 CSI: NY, kriminalistička serija (R)
00.50 Izigravajući Boga, igrani film
02.25 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija (R)
03.10 Eksploziv, magazin (R)

ČETVRTAK

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 11., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta: Dragocjeni Tajland
11.00 – Radoznali vrtlari 2., dokumentarna serija
11.30 – Dokumentarna serija
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioproгноza
12.16 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.25 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Thibaultovi, serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.35 – PP
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 – Brisani prostor
22.05 – Pola ure kulture
22.35 – Bioproгноza
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.45 – Vijesti iz kulture
23.55 – Bjegunac, američki film
02.00 – Putovanje oko svijeta: Dragocjeni Tajland
02.50 – Brisani prostor
03.40 – Pola ure kulture
04.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.20 – Poslovni klub
04.50 – Maja, talk-show
05.25 – Sedam žena, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
08.25 – ŽUTOKLJUNAC
09.20 – NULTI SAT
10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – Glazbena TV
14.00 – Res publica: Meta, emisija za branitelje

15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Verdammt Verliebt, serija za mlade
17.05 – Laura, serija za mlade
17.30 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Poslovni klub
19.20 – Europa i mi
19.35 – Pod kaznom do smrti 3., humoristična serija
20.05 – Crooked E, američki film
21.35 – Vijesti na Drugom
21.45 – Promet danas
21.50 – Oz 4., serija
22.45 – Na rubu znanosti: Prijelaz preko Crvenog mora

23.45 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
00.30 – Thibaultovi, serija
01.15 – Pod kaznom do smrti 3., humoristična serija

07.00 NOVA KIDS TV
Mali faraon
Digimoni
Supercure
Harvey Toons
Mali faraon
Digimoni
Supercure
09.40 Rubi, serija
10.30 Zatočenica, serija
11.20 Ciganke, serija
12.10 U sridu – talk show
13.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija
15.25 Nauči me voljeti, serija
16.25 Ciganke, serija

24. 3. 2005.

17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Rubi, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Pet minuta slave, zabavna emisija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 Nova noć: Moja mala ubojica, igrani film
 00.55 Košarka Euroliga: Cibona VIP – Maccabi, snimka
 02.40 Vrijeme sutra

06.40 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.20 Anastasia, sapunica (R)
 08.05 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.00 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.25 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.50 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.15 Bračne vode
 10.40 Eksploziv, magazin (R)
 11.20 Jack Frost, igrani film, fantastična komedija
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.50 Osveta ljubavi, telenovela
 14.40 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.35 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.00 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Svekrva i snaha do posljednjeg daha!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu – hrvatska verzija, dokumentarna sapunica
 21.20 Neprijateljske namjere, igrani film, akcijski triler
 22.55 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 18. ožujka u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj emisiji prikazat će se reportaža s treće godišnje Skupštine Hrvatske udruge kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne. Repriža ove emisije je u subotu 19. ožujka u 15 sati.

FILM TJEDNA

TV NOVA PONEDJELJAK, 21.3.2005. 22.40

LJUBAVNE IGRE

Za ulogu u filmu 'Ljubavne igre' Angelina Jolie dobila je nagradu NBR, a Williard Carroll nominiran je za Zlatnog medvjeda Berlinskog međunarodnog filmskog festivala (Playing by Heart), 1999., Velika Britanija/SAD, drama

Redatelj: Williard Carroll

Uloge: Gillian Anderson, Ellen Burstyn, Sean Connery, Angelina Jolie, Ryan Phillippe

Kad mlada glumica Joan (Angelina Jolie) upozna tajanstvenog Keenana (Ryan Phillippe) kaže mu

da bi »razgovor o ljubavi« bio kao »ples na arhitekturu«, jer ljubavni se osjećaji ne mogu opisati riječima. Film prati živote jedanaest ljudi u Los Angelesu. Paul (Sean Connery) i Hannah (Gena Rowlands) raspravljaju o preljubu koji je on počinio prije dvadeset i pet godina. Marku (Jay Mohr), koji umire od side, majka dolazi u bolnicu i oboje su svjesni da je došlo vrijeme za iskrene razgovore. Meredith (Gillian Anderson) ima loša iskustva s muškarcima i zato odbija šarmantnog Trenta (Jon Stewart). Moderna Joan po-

kušava doprijeti do samotnog Keenana. Par preljubnika nalazi se po hotelskim sobama no ona ne želi da njihova veza postane ozbiljnija. Hugh (Dennis Quaid) u lokalima ženama priča izmišljene priče, najčešće tragične. Do kraja tjedna njihovi se životi isprepletu.

Zapostavljeni Srijemci

Mnogo štovana i cijenjena redakcijo

Kao vjerni čitatelj »Hrvatske riječi« i pripadnik hrvatskog naroda, osjećam potrebu da Vam uputim par riječi.

Moju digresiju ne mogu započeti, a da Vam kao prvo ne uputim sve pohvale kao pionirima, za Vaš trud i nesebično zalaganje za održivost i postojanje autohtonog hrvatskog naroda na ovim prostorima naše zlatne domicilne Vojvodine, i informativne edukacije kako našeg, tako i ostalih naroda koji nas okružuju i s nama skupa žive. Pa upravo iz tih razloga upućujem Vam jednu kritiku, nadam se s pozitivnim predznakom.

Kroz našu povijest, koja je vrlo bogata i dalekosežna, pojam hrvatstva i hrvatskog naroda iz osobne zavisti i straha od eventualnog prestiža mnogi su pokušavali razvrstavati i razgrađivati, nazivati i definirati nas svakakvim imenima i grupirati u koje-kakve etničke skupine i time bi naš cjelokupni etnikum dovodili u najmanju moguću mjeru, jer smo za sve hegemonije predstavljali vrlo opasan nukleus, pa tako i sad smo ovdje maligno tkivo, samo ako smo cjeloviti i jedinstveni, za apetite velikosrpske hegemonističke politike, pa nas stoga treba razbiti na neke elemente kao što su Šokci, Bunjevci i nešto malo Hrvata.

Imao sam priliku čuti, kao i mnogi, paradoksalne izjave u svezi cjelovitosti našeg naroda: kao na primjer »Bunjevci nisu Hrvati, nego Srbi rimokatoličke vjere«, »Šokci su i Srbi i Hrvati koji se krste punom šakom«, »Hrvati su u okolici Zagreba, Purgeri i Zagorci«, itd.

Svi smo svjesni toga, pa zar onda trebao ostati gluhi i slijepi i retardirani kao jed-

noćeljska bića i dozvoliti da se igraju s nama i našom povijesti? Jer, kako bi bilo da Srbe dijelimo na ove ili one skupine, a onda svakoj od njih dati pravo na vlastiti jezik, kulturu, tradiciju, običaje...

Stoga Vas molim, osvrnite se više na hrvatstvo u globalnom smislu, a regionalne podjele stavite u domenu naše bogate kulturno-umjetničke baštine, protkane slavnom prošalošću.

Kao redoviti čitatelj »Hrvatske riječi« imam još jednu opasku: naš narod na području Srijema u većoj je mjeri zapostavljen na stranicama našeg tjednika. Istina je da Srijem pripada povijesnoj Đakovačko-srijemskoj biskupiji, ali imam dojam da smo mi u Srijemu postali pastorčad kako duhovnih, tako i svjetovnih i medijskih struktura našeg naroda i vjere. Žalosna je istina da smo mahom proteklih zlih vremena podnijeli teret s katastrofalnim rezultatom desetkovanja hrvatskog pučanstva u Srijemu i nema obitelji niti kuće iz koje netko nije morao otići. Ali, unatoč tome, još nas ima i to ne samo o jubilejima, kirbajima, nego svaki dan i živimo hrvatskim duhom. Nismo nacionalisti, niti osvetoljubivi, ali svoje iznad svega ljubimo, a na pravdi Boga tuđe poštujemo. A, da bi nas drugi poštovali, nemojmo se međusobno dijeliti i stvarati svoje subkulture. Pošto se i Vi najviše bazirate na Suboticu i Bunjevce (Hrvate), kao jedino naše hrvatsko glasilo na ovim prostorima. Moramo biti svjesni da u očima i ušima drugih naroda poimanje Bunjevaca dobiva sve veću konotaciju kao zasebne etničke skupine (sjetite se popisa). U to ime vas molim, nemojte pridonositi anuliranju hrvatskog (cjelovitog) naroda u Vojvodini. Dok se u sjevernim krajevima Vojvodine razmišlja o standardizaciji »bunjevačkog jezika« i uvođenja u obrazovni sustav školstva kao jednog od jezika naci-

onalne manjine, što je totalni apsurd, u ostalim dijelovima Vojvodine nema čak ni organiziranja fakultativnih sati hrvatskog jezika, kao na primjer u Srijemu, gdje simbolički djeluju KUD-ovi koji su otvoreni više-manje za mali broj ljudi.

Jedino rješenje je da animirate ljude i više pažnje posvetite nama s ove strane Dunava.

Tomislav Katić,
Petrovaradin

S dužnim poštovanjem opraštamo
se s još jednim našim osnivačem

**STIPANOM
VUJEVIĆEM**
1930. -2005.

Počivao u miru
Božjem!

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.728 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.420 din., a u jednom pravcu 1.920 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica

Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku

- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku

- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

»Aktualije« (ponedjeljkom)

»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)

»Putokazi« (srijedom)

»Rock vremeplov« (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana

- Pripovijetka Balinta Vujkova

- Hitovi hrvatskih izvođača

- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

